

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่
ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย

A study of opportunity for experience tourism development
in east coastal areas of Thailand

ณรงค์ พลธีรักษ์ และปริญญา นาคปฐม

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้
จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

รหัสโครงการ 376704

สัญญาเลขที่ 53/2560

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่
ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย

A study of opportunity for experience tourism development
in east coastal areas of Thailand

ผศ.ดร.ณรงค์ พลธีรักษ์

นายปริญญา นาคปฐุม

คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2560

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ เลขที่สัญญา 53/2560

Acknowledgment

This work was financially supported by the Research Grant of Burapha University through National Research Council of Thailand (Grant no. 53/2560)

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งซึ่งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความคิดระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของวัฒนธรรม ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและบอกต่อไปยังบุคคลอื่น โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 32 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ศูนย์เรียนรู้จักสานพันสนิคม สวนสัตว์เปิดเขาเขียว และหมู่บ้านช้างพัทยา จังหวัดระยอง 9 แห่ง ได้แก่ สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ บ้านมาบเหลาชะโอน มหาวิทยาลัยบ้านนอกบ้านจ่ารุง ชุมชนปากน้ำประแส ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง สวนสุภัทราแลนด์ และศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทยเขาขุนอินทร์ จังหวัดจันทบุรี 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ชุมชนไร่แผ่นดิน (อบต.บางชัน) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล และวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี และจังหวัดตราด 11 แห่ง ได้แก่ ชุมชนหาดทรายดำ ชุมชนบ้านท่าระแนง ชุมชนบ้านเป็ดไถน ชุมชนรักษ์คลองบางพระ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง ชุมชนบ้านคันทนา ชุมชนบ้านแหลมเทียน นิเวศพิพิธภัณฑของ บ้านช้างทูน ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ชุมชนบ้านยายม่อม และชุมชนบ้านแหลมมะขาม

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ประเมินจากเกณฑ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 61 คะแนน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ศักยภาพสูง มีคะแนนมากกว่า 41 คะแนน กลุ่มที่ 2 ศักยภาพปานกลาง มีคะแนนระหว่าง 21 - 40 คะแนน และกลุ่มที่ 3 ศักยภาพต่ำ มีคะแนนน้อยกว่า 20 คะแนน จากการศึกษาพบว่า ใน 4 จังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในกลุ่มศักยภาพสูงทั้งสิ้น 21 แห่ง ศักยภาพปานกลาง 9 แห่ง และศักยภาพต่ำ 2 แห่ง โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีคะแนนสูงที่สุด (54 คะแนน) มี 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจ่ารุง และบ้านน้ำเชี่ยว รองลงมา (53 คะแนน) ได้แก่ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง และชุมชนบ้านยายม่อม ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนต่ำที่สุด (21 คะแนน) ได้แก่ ชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ

ส่วนการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน แบบ 2 วัน 1 คืน และแบบ 3 วัน 2 คืน โดยกำหนดเงื่อนไข คือ ทุกเส้นทางเริ่มต้นจากสนามบิน

นานาชาติสุวรรณภูมิ ซึ่งเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางแบบไปเช้า-เย็นกลับ แบ่งออกเป็น 9 เส้นทาง เช่น เส้นทางการท่องเที่ยวศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง มีระยะทาง 72.30 กิโลเมตร และเส้นทางการท่องเที่ยวสวนสัตว์เปิดเขาเขียว มีระยะทาง 90.55 กิโลเมตร ส่วนเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน จัดได้เป็น 7 เส้นทาง เช่น เส้นทางการท่องเที่ยวนิเวศพิพิธภัณฑ์ของ บ้านช่างทูน-แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่ มีระยะทาง 321.27 กิโลเมตร และเส้นทางชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้านยายม่อม มีระยะทาง 307.22 กิโลเมตร ในขณะที่เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน จัดได้เป็น 4 เส้นทาง เช่น เส้นทางท่องเที่ยวสวนยายดา-ป่าบุญขึ้นบ้านมาบเหล่าชะโอน-มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-ศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นั่ง) มีระยะทาง 234.57 กิโลเมตร

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เส้นทางท่องเที่ยว เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ

Abstract

Experience tourism is an alternative tourism which offers the tourists' opportunity for participating in various activities. The tourists are able to exchange their learning experience and cultural wisdom between tourists and cultural owners. This tourism affects to tourists' satisfaction which creates information to others. The research objectives are 1) collecting and information of geographical data of experience tourism destinations and 2) creating the experience tourism route in Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat provinces.

According to the study, there are totally 32 experience tourism destinations in Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat provinces. There are 5 destinations located in Chonburi: Mab Eang Agricultural Learning Center, Sea Turtle Conservation Center Royal Thai Navy, Panusnikhom Basketwork Learning Center, Khao Kheow Open Zoo and Elephant Village Pattaya. There are 9 destinations located in Rayong: Yaida-Booncheun Agro-Tourism, Princess Maha Chakri Sirindhon Herbal Garden, Chomview Horse Riding Club, Mab Lao-Cha-oan Village, Banjumrung Community, Paknamprasae Community, Pluak-Daeng Development Royal Project Service Center, Suphatrailand and Khao khun-In Thai Herbal Learning Center. There are 7 destinations located in Chantaburi: Chantaboon Woven Mat Traditional Handicrafts Learning Center, Khao Soi Dao Wildlife Sanctuary, Chantaburi Horticultural Learning Center, Ray-Phandid Community (Bangchan sub-district), Kung Krabaen Bay Royal Development Study Center, Sam-Pla-Lai Agricultural Learning Center and Rak Khao Baisi Agro-Tourism Community Enterprise. There are 11 destinations located in Trat: Hadsraydam Community, Taranea Community, Ban Pretnay Community, RakklongBangpra Community, Hauyrang Eco-tourism, Baan Khanna Community, Baan Leamtian Community, Baan Changtoon Ecological Museum, Baan Namchiew Community, Baan Yaimoom Community and Baan Leammakham Community.

The potential of experience tourism destinations is evaluated by criteria of characteristic of experience tourism destination identification. The score is totally 61 scores. The score is divided into 3 groups; group 1 (high potential) is classified with

score above 41, group 2 (moderate potential) is classified with score between 21 and 40 and group 3 (low potential) is classified with score less than 20.

Based on the classification upon the potential level of each experience tourism destination, there are 21 destinations located in high potential, 9 destinations in moderate potential and 2 destinations in low potential. The highest potential in experience tourism destination has 2 destinations which are Banjumrung Community and Baan Namchiew Community with 54 scores. The second rank on experience tourism destination has 53 scores; there are 2 destinations; Mab Eang Agri-Nature Learning Center and Baan Yaimoom Community. On the other hand, the lowest score on experience tourism destination is Chomview Horse Riding Club where has 21 scores.

Experience tourism routes can be arranged into 3 forms: one-day trip, 2 days 1 night and 3 days 2 nights, which every route, origin has been started from Suvarnabhumi International Airport. For one-day trip is arranged into 9 routes. For instance, 1) Mab Eang Agricultural Learning Center where the total distance is 72.30 kilometers and 2) Khao Kheow Open Zoo where has the total distance about 90.55 kilometers. For 2 days 1 night trip is arranged into 7 routes. For instance, 1) Baan Changtoon Ecological Museum - Hauyrang Ecotourism where has the total distance about 321.27 kilometers and 2) Baan Namchiew Community - Baan Yaimoom Community where has the total distance about 307.22 kilometers. Lastly, 3 days 2 nights trip is arranged into 4 routes. For instance, Yaida-Booncheun Agrotourism - Mab Lao-Cha-oan Village - Banjumrung Community - Rak Khao Baisi Agrotourism Community Enterprise - Sam-Pla-Lai Agricultural Learning Center where is totally distance 234.57 kilometers.

Keywords: Experience Tourism, Tourism Route, Geo-information technology

สารบัญเรื่อง (Table of Contents)

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ค
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง	10
การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	10
การจัดการรูปแบบทางการท่องเที่ยว	12
การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว	14
เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ	15
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	17
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	17
เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย	17
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	17
วิธีดำเนินงาน	18

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ฐานข้อมูลและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	22
ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	22
ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	51
บทที่ 5 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	60
เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน	60
เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน	74
เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน	88
บทที่ 6 สรุปผล	99
ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	99
ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	99
เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	100
บรรณานุกรม	101
ประวัตินักวิจัย	104

สารบัญตาราง (List of Tables)

ตารางที่		หน้า
4-1	แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี	25
4-2	แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง	34
4-3	แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดจันทบุรี	42
4-4	แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดตราด	50
4-5	ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี	53
4-6	ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดระยอง	55
4-7	ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดจันทบุรี	57
4-8	ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดตราด	59
5-1	เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง	60
5-2	เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	61
5-3	เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม	62
5-4	เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล	62
5-5	เส้นทางที่ 5 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนสมุนไพรมณีจพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี	63
5-6	เส้นทางที่ 6 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนสุภัทราแลนด์	63
5-7	เส้นทางที่ 7 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น	64
5-8	เส้นทางที่ 8 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: บ้านมาบเหลาชะโอน	64
5-9	เส้นทางที่ 9 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง	65
5-10	เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	75
5-11	เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: หมู่บ้านช้างพิทยา-ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล	76
5-12	เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: สวนสมุนไพรมณีจพระเทพ-รัตนราชสุตาฯ-สวนสุภัทราแลนด์-สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5-13	เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจ่ารุง-ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	78
5-14	เส้นทางที่ 5 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิง เกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-ศูนย์กสิกรรมฆ่าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นิ่ง)	79
5-15	เส้นทางที่ 6 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: นิเวศพิพิธภัณฑสถาน บ้านช่างทูน-แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่	80
5-16	เส้นทางที่ 7 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: ชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้าน ยายม่อม	81
5-17	เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: ศูนย์เรียนรู้จักสานพันสนนิคม- ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว-บางแสน	90
5-18	เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น-บ้านมาบ เหลาชะโอน-มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจ่ารุง-อุทยานแห่งชาติเขาแหลม หญ้า-หมู่เกาะเสม็ด	91
5-19	เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้ง กระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ-ศูนย์กสิกรรมฆ่าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นิ่ง) คำนึ่ง)-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-อุทยาน แห่งชาติน้ำตกพลิ้ว	93
5-20	เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: นิเวศพิพิธภัณฑสถาน บ้านช่างทูน-ชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้านยายม่อม	94

สารบัญภาพ (List of Illustrations)

ภาพที่		หน้า
1-1	พื้นที่ศึกษา ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด	7
1-2	กรอบแนวคิดของการวิจัย	8
2-1	การนำเที่ยวโดยจัดให้กลับมาพักที่เดิม	12
2-2	การนำเที่ยวโดยเปลี่ยนที่พักตลอดการเดินทาง (วงรอบ)	13
2-3	การนำเที่ยวโดยเปลี่ยนที่พักตลอดการเดินทาง (ไม่เป็นวงรอบ)	14
4-1	แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดชลบุรี	26
4-2	แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดระยอง	35
4-3	แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดจันทบุรี	43
4-4	แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดตราด	51
5-1	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 1 ศูนย์กิจกรรม ธรรมชาติมาบเอื้อง	66
5-2	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 2 สวนสัตว์เปิด เขาเขียว	67
5-3	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 3 ศูนย์เรียนรู้จักสาน พนัสนิคม	68
5-4	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 4 ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่า ทะเล	69
5-5	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 5 สวนสมุนไพรสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ	70
5-6	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 6 สวนสุภัทราแลนด์	71
5-7	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 7 สวนยายดา- ป่าบุญขึ้น	72
5-8	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 8 บ้านมาบเหลาชะโอน	73
5-9	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน: เส้นทางที่ 9 มหาวิทยาลัย บ้านนอก บ้านจำรุง	74
5-10	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 1 ศูนย์กิจกรรม ธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	82

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
5-11	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 2 หมู่บ้านช้าง พัทยา-ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล	83
5-12	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน : เส้นทางที่ 3 สวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพ-รัตนราชสุดาฯ-สวนสุภัทราแลนด์-สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น	84
5-13	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน : เส้นทางที่ 4 มหาวิทยาลัย บ้านนอก บ้านจ่ารุง-ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	85
5-14	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน : เส้นทางที่ 5 วิสาหกิจ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-ศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล (สวน ผู้ใหญ่นิ่ง)	86
5-15	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 6 นิเวศ พิพิธภัณฑสถาน บ้านช้างทุน-แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง	87
5-16	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 7 ชุมชนบ้านน้ำ เชี่ยว-ชุมชนบ้านยายม่อม	88
5-17	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 1 ศูนย์เรียนรู้ จักสานพนัสนิคม-ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว- บางแสน	95
5-18	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 2 สวนยายดา- ป่าบุญขึ้น-บ้านมาบเหลาชะโอน-มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจ่ารุง-อุทยาน แห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด	96
5-19	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 3 ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ-ศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นิ่ง)-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี- อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว	97
5-20	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 4 นิเวศ พิพิธภัณฑสถาน บ้านช้างทุน-ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว-ชุมชนบ้านยายม่อม	98

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีนโยบายที่เน้นและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) โดยมีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดรายได้ให้กับชุมชนและประเทศ จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเท่ากับ 15,936,400 คน ส่วนในปี พ.ศ. 2557 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเท่ากับ 24,779,768 คน เพิ่มขึ้น 8,843,368 คน หรือร้อยละ 35.69 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) โดยการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจำนวนมากนี้ ส่งผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในหลายมิติ ซึ่งหลายประเทศได้เสนอมุมมองที่สำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบมวลชนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างขาดความระมัดระวัง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556ก) เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคมากกว่าเข้าไปศึกษาเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยว (สินธุ์ สโรบล, 2556) อันส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น บุกรุกชายหาด ภูเขา และป่าไม้ เพื่อก่อสร้างโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และร้านค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกทำลายลงและใช้ให้หมดไปอย่างไม่คุ้มค่าง่อนเวลาอันควร (สามารถ มะสัง, 2557) นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด และการปล้นจี้ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวจึงมีการพัฒนารูปแบบขึ้นมาโดยเน้นการบริหารจัดการและการเพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ แต่ได้พัฒนามาเป็นการแสวงหาความรู้ ซึ่งนับเป็นการทำทนายศกยภาพทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงยังแสดงให้เห็นถึงการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556ก)

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยจะพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้อยู่ที่จำนวนของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อย ซึ่งจากสถิติแสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี แต่ปัญหาที่สำคัญอยู่ที่คุณภาพของนักท่องเที่ยวและปัญหาการจัดการฐานทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ขาดประสิทธิภาพ โดยมีสาเหตุมาจากอำนาจในการพัฒนาและจัดการอุปทานด้านการท่องเที่ยวเหล่านี้ถูกกระจายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้การจัดการอุปทานทางการท่องเที่ยวไร้ทิศทางและไม่มีเอกภาพ รวมทั้งเกิดการกระจายตัวของอำนาจในการบริหารจัดการ ซึ่งสวนทางกับนโยบายการพัฒนาและการตลาดของหน่วยงานทางการท่องเที่ยวหลัก นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการกำกับดูแล

โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การรื้อถอนพื้นที่อุทยานและพื้นที่สาธารณะ ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจบริการการท่องเที่ยว การพิจารณาให้ใบอนุญาตสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและโรงแรมที่ไม่มีมาตรการป้องกันมลพิษ และผลกระทบอย่างเพียงพอ การกำกับดูแลธุรกิจทัวร์และบริการการท่องเที่ยวที่ดำเนินธุรกิจเกินกว่าขอบเขตธุรกิจที่ได้รับใบอนุญาต และการติดตามและดำเนินคดีกับธุรกิจที่เอาเปรียบหรือหลอกลวงผู้บริโภค คือ นักท่องเที่ยว ทั้งธุรกิจรถแท็กซี่ ธุรกิจกลางคืน และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2557)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจำเป็นต้องหันมามองถึงปัญหาและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เกิดความยั่งยืน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้นจะต้องมีการจัดการให้เกิดความสมดุลของ 4 มิติ ที่สำคัญ ได้แก่ มิติเจ้าบ้านหรืออุทยาน มิติผู้มาเยือนหรืออุปสงค์ มิติกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และมิติด้านคุณภาพการบริการ สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่แตกต่าง ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะในการจัดการขั้นสูงเพื่อสร้างศักยภาพการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ การท่องเที่ยวอาหารไทย และการท่องเที่ยวเรือสำราญ เป็นต้น และอีกหนึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่สำคัญ คือ การรักษาฐานทรัพยากรและสร้างมูลค่า และคุณค่าทางการท่องเที่ยวทางทะเล และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างจริงจัง ตลอดจนการค้นหาและสร้างอัตลักษณ์อย่างเด่นชัดของทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น การแสวงหาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นอย่างรู้คุณค่า (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2557) แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนี้สามารถพัฒนาเพื่อทดแทนแหล่งท่องเที่ยวแบบมวลชนหรือแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักที่นับวันจะเสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ และเปิดโอกาสให้ได้มีการพักเพื่อให้เกิดการฟื้นตัว เกิดความสวยงามและรองรับนักท่องเที่ยวได้ดังเดิม

ในปัจจุบันได้เกิดกระบวนทัศน์ของการพัฒนารูปแบบใหม่ขึ้น (UNTAD, 2008) รวมถึงระบบเศรษฐกิจของโลกได้ก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เช่นเดียวกัน โดยนำความรู้เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตและการแข่งขัน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงประเทศจากเศรษฐกิจยุคเก่าเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ที่เรียกว่า เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) เศรษฐกิจรูปแบบนี้เป็นการเชื่อมโยงทุนของประเทศในหลายด้าน ได้แก่ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนการเงิน และทุนวัฒนธรรม เป็นปัจจัยหลักดัน จากแนวคิดนี้เองที่ใช้องค์ความรู้การศึกษาการสร้างสรรคงานและการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) อีกทั้งการดำเนินธุรกิจในยุคใหม่นี้เป็นไปในแนวทางของเศรษฐกิจฐานความรู้ กล่าวคือ มีการสร้างมูลค่าจาก

วัตถุประสงค์ที่จับต้องไม่ได้ (ยุวดี นิรัตน์ตระกูล, 2554) เช่น ฐานทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต

จากปัญหาด้านอุปทานการท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาด้านอุปสงค์ ได้แก่ คุณภาพของนักท่องเที่ยว จึงมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการดำเนินธุรกิจที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เกิดขึ้น นั่นคือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ซึ่งอยู่บนฐานคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวขนาดเล็กและผู้ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การทดสอบรสชาติ และการสัมผัส (Davar, 2010; Karwacki, 2011) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์นี้จะก่อให้เกิดกลุ่มของนักท่องเที่ยว (อุปสงค์การท่องเที่ยว) ที่มีคุณภาพ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความตั้งใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกับคนในชุมชนหรือเจ้าของวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้การประกอบอาชีพ การทำอาหาร และการทำงานศิลปะหัตถกรรม เป็นต้น ในอีกด้านหนึ่ง คือ มีรูปแบบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (อุปทานการท่องเที่ยว) ที่นำไปสู่ความยั่งยืน เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวต่างมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีจิตสำนึกในการดูแลและไม่ทำลายทรัพยากร และเก็บความประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม และนำประสบการณ์ที่ดีเหล่านั้นไปถ่ายทอดและเผยแพร่ต่อผู้อื่น

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จึงเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาคาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยในมิติของอุปทานและอุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ถึงแม้ประเทศไทยจะมีฐานทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวในโลกที่พร้อมจะนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ แต่ยังคงพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถนำทรัพยากรการท่องเที่ยว ความฉลาดทางอารมณ์ และความรื่นรมย์ของคนไทยที่มีอยู่มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร (เจริญชัย ไชยไพบุลย์วงศ์, 2550)

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านประสบการณ์ตรงและการมีส่วนร่วมกับผู้ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556) หากย้อนไปในช่วงไม่นานมานี้จนถึงปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น นักท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มใหม่มีความสนใจที่จะเรียนรู้และลงมือทำกิจกรรม เช่น งานศิลปกรรม และวัฒนธรรมของสถานที่นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ตรง และเกิด

ความพึงพอใจและความประทับใจจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่ประเทศไทยมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวในโลกที่พร้อมจะนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าท่องเที่ยว โดยการนำเสนอประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวซึ่งจะได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว (กรวรรณ สังขกร, 2554)

โครงการวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ จัดรูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และประเมินกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยใช้หลักการและแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ร่วมกับเทคนิคทางภูมิสารสนเทศศาสตร์ ได้แก่ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) และระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS) รวมถึงเทคนิคการจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Database) และการทำแผนที่ (Map) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. จำแนก สำรวจ และจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด
2. จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด
3. ประเมินกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ และนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ด้านวิชาการ

1.1 มีการสร้างองค์ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยบูรณาการศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวร่วมกับศาสตร์ด้านภูมิสารสนเทศ ได้รูปแบบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และเส้นทางท่องเที่ยวซึ่งสามารถนำเสนอให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ต่อนักท่องเที่ยวหรือบริษัทนำเที่ยวได้

1.2 ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารวิชาการหรือการประชุมวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ อย่างน้อย 2 เรื่อง

2. ด้านนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการจัดการและพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์รูปแบบใหม่ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ รวมถึงเป็นข้อมูลสำหรับวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งปัจจุบันและอนาคตได้

3. ด้านเศรษฐกิจ

3.1 เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมกับชุมชน โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทย (วัยทำงาน) สามารถนำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และ/หรือ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ไปใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการท่องเที่ยว

3.2 ผู้ประกอบการ ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปจัดเป็นโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่นี้

3.3 ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวสู่คนในชุมชนโดยตรง เนื่องจากผู้จัดการหรือผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมหรือกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น รายได้ที่เกิดขึ้นทั้งค่าธรรมเนียมการเข้าร่วมกิจกรรม ค่าที่พัก ค่าอาหาร ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวจะตกอยู่กับคนในชุมชน

4. ด้านสังคมและชุมชน

เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือกันระหว่างคนในชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปยังชุมชน ส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

1.1 การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ดำเนินการโดยการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว และนักวิจัย

1.2 การเก็บค่าพิกัดตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภาคสนามโดยใช้เครื่อง GPS และนำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลและแผนที่โดยใช้เทคนิคและวิธีการทาง GIS

1.3 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และแนวคิดการตลาด 3.0 เพื่อพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

1.4 การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยใช้ทฤษฎีการจัดเส้นทาง การท่องเที่ยว และ Thematic Routing จากนั้นทำการวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย (Network Analyst Technique) ใน GIS และแสดงเป็นแผนที่เส้นทาง การท่องเที่ยว

1.5 ทำการประเมินกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานเอกชน เช่น บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ และนักวิจัย

2. ขอบเขตเชิงพื้นที่

พื้นที่ศึกษาครอบคลุมจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยแต่ละจังหวัดมีรายละเอียดดังนี้ (ภาพที่ 1-1)

2.1 จังหวัดชลบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 92 ตำบล และ 687 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 4,363 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,726,875 ไร่

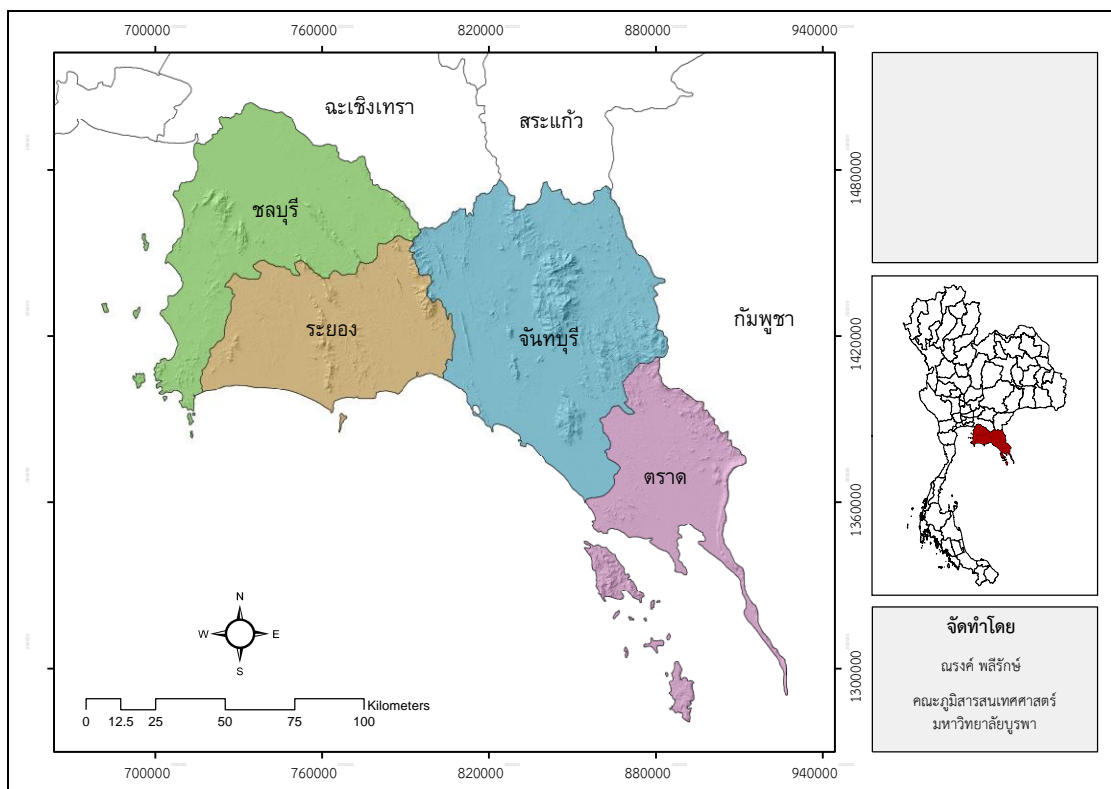
2.2 จังหวัดระยอง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 54 ตำบล และ 440 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 3,552 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,220,000 ไร่

2.3 จังหวัดจันทบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 76 ตำบล และ 690 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 6,338 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,961,250 ไร่

2.4 จังหวัดตราด แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 38 ตำบล และ 251 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 2,819 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,761,875 ไร่

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก การจัดรูปแบบกิจกรรมและเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และการประเมินกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ภาพที่ 1-1 พื้นที่ศึกษา ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

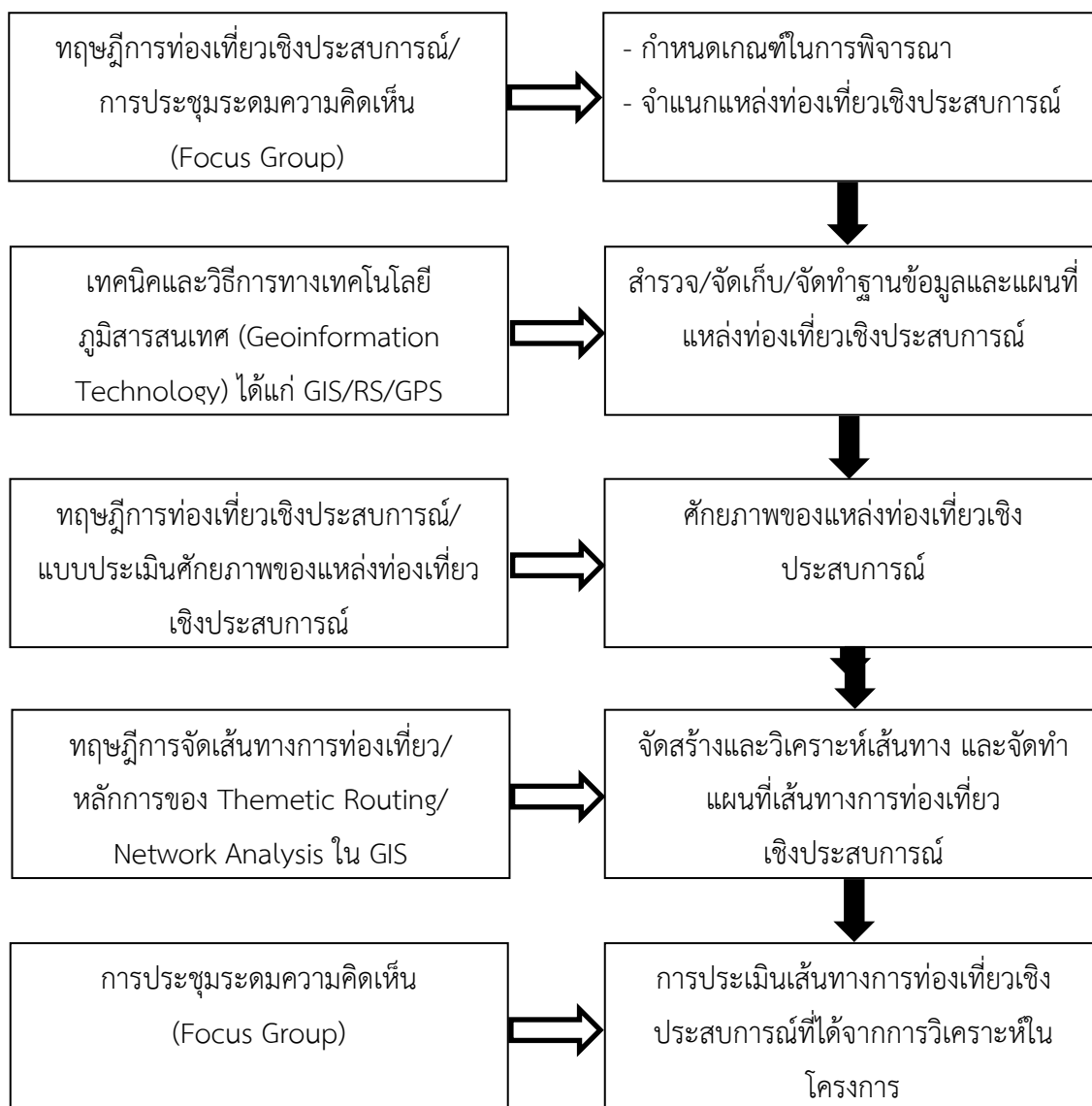
ส่วนที่ 1 แบ่งงานออกเป็น 2 ส่วนย่อย ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว และนักวิจัย จากนั้นจึงนำเกณฑ์ดังกล่าวมาทำการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อทำการศึกษาและสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยในการสำรวจภาคสนามนี้จะทำการเก็บค่าพิกัดตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยใช้เครื่อง GPS และนำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลและแผนที่โดยใช้เทคนิคและวิธีการของ GIS

ส่วนที่ 2 จะดำเนินการไปพร้อมกันกับส่วนที่ 1 กล่าวคือ นอกจากจะเก็บค่าพิกัดตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แล้ว ยังทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เพื่อนำมาจัดเส้นทางการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็จะทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ขั้นตอนต่อมาเป็นการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยใช้ทฤษฎีการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว และหลักการของ Thematic Routing และทำการวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่ายใน GIS และจัดทำและแสดงแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 เป็นการประเมินกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ โดยจัดประชุมระดม

ความคิดเห็นและประเมินกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ระหว่างนักวิชาการ
เจ้าหน้าที่ และนักวิจัย

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1-2

ภาพที่ 1-2 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

1. นำเสนอผลวิจัยสู่หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจ
ทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
(อบจ.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมมัคคุเทศก์ไทย เป็นต้น เพื่อนำไปเป็นข้อมูล
ประกอบการตัดสินใจเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรม และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิง

ประสบการณ์ และบูรณาการกับการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชนและภูมิภาค โดยจากกิจกรรมในโครงการวิจัย ได้แก่ การจัดประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การประชุมระดมความคิดเห็นและประเมินกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่เป็นผลจากการวิจัย และการประชุมเผยแพร่ผลการวิจัยเมื่อสิ้นสุดโครงการ กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นจะเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการถ่ายทอดผลการวิจัยจากโครงการไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อีกด้วย

2. เผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ เพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัยและเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในวงกว้างผ่านการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ทั้งในรูปแบบวารสารวิชาการและการประชุมวิชาการในระดับชาติหรือนานาชาติ

บทที่ 2

การท่องเที่ยวธรรมชาติและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

1. นิยามของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

แนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experience Tourism) มาจากการตอบสนองความต้องการของชุมชนเพื่อการพัฒนาความยั่งยืนทางเศรษฐกิจโดยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด (Smith, n.d.)

Davar (2010) อ้างถึง Canada's Minister's Roundtable (2010) ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ว่า

1.1 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เป็นผลการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลถึงประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมนุษย์ต้องสร้างความหมายให้ตรงกับประสบการณ์นั้น

1.2 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เชื่อมโยงไปยังวิวัฒนาการของการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการและประสบการณ์ทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่

1.3 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ส่งเสริมนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมและนำเสนอกิจกรรมที่สื่อถึงวัฒนธรรม ชุมชน และพื้นที่โดยรอบ

1.4 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ตรงข้ามของการท่องเที่ยวแบบมวลชน ซึ่งมุ่งประเด็นไปที่โปรแกรมการท่องเที่ยวและวันหยุด ซึ่งมีระดับความเกี่ยวข้องกับบุคคลน้อย

1.5 คุณภาพและความทรงจำจากประสบการณ์ท่องเที่ยวเป็นผลระหว่างผู้ท่องเที่ยวและผู้จัดการการท่องเที่ยว

1.6 การเปลี่ยนแปลงจากวันหยุดที่เร่งรีบให้เป็นวันหยุดซึ่งประสบการณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ Karwacki (2011) อ้างถึง Canada Tourism Commission ซึ่งได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่เสนอช่วงความทรงจำในเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเปิดเผยเรื่องราวความเป็นส่วนตัวผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ร่วมกับการสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ

ดังนั้น โดยสรุปแล้ว การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวขนาดเล็กและผู้ดำเนินการท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมอง การได้ยิน การดมกลิ่น การทดสอบรสชาติ และการสัมผัส

2. ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถพิจารณาโดยอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่ง Daver (2010) ได้จำแนกลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยมีองค์ประกอบหลัก 12 ข้อ ดังนี้

- 2.1.1 เสนอวิถีคนท้องถิ่นและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางศิลปะและความงาม
- 2.1.2 ส่งเสริมบทบาทและประสบการณ์ทางบวก
- 2.1.3 มีวิธีการสร้างการปฏิสัมพันธ์และเครื่องมือที่หลากหลายโดยใช้กระบวนการการเรียนรู้เป็นตัวเสริม
- 2.1.4 มีการไตร่ตรองแนวคิดและเรื่องราวอย่างระมัดระวัง ซึ่งสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประหลาดใจ
- 2.1.5 ให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มากเท่าที่จะทำได้
- 2.1.6 จัดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้เล็ก เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้สูงสุด
- 2.1.7 ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับความรู้ของผู้นำเที่ยว ซึ่งส่งผ่านการตีความ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก หรือทรัพยากรที่มีอยู่เฉพาะท้องถิ่น โดย นักท่องเที่ยวเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง
- 2.1.8 เกิดเป็นความทรงจำจากการสร้างประสบการณ์ที่สามารถจับต้องได้
- 2.1.9 กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีความง่ายและดำเนินการอย่างระมัดระวัง ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวควรมี 1 หรือ 2 กิจกรรม ซึ่งจะทำให้ นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่กับกิจกรรมเหล่านั้น
- 2.1.10 มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้นำเที่ยวต้องมีความรู้และสามารถถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้
- 2.1.11 มีการพัฒนาและสร้างกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความตื่นเต้น เช่น การทำอาหารท้องถิ่น โดยมีการเล่าตำนานหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอาหารเหล่านั้น
- 2.1.12 นักท่องเที่ยวต้องได้รับความประทับใจสูงสุด

2.2 นอกจากนี้ Northern Ireland Tourist Board (n.d.) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ว่าต้องมีลักษณะดังนี้

- 2.2.1 จัดกลุ่มของพื้นที่เพื่อจูงใจให้คนมาท่องเที่ยวและใช้จ่ายใช้สอย
- 2.2.2 ผสมผสานรูปแบบที่แตกต่างเพื่อสร้างประสบการณ์และความทรงจำที่ดี

ประสบการณ์

2.2.3 บอกเล่าเรื่องราวผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่นและมรดกที่มีชีวิตสู่

2.2.4 รวบรวมประสบการณ์ของท้องถิ่นเพื่อเพิ่มคุณค่าให้นักท่องเที่ยว

2.2.5 ใช้ผลิตภัณฑ์เชิงประสบการณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

2.2.6 เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับรูปแบบของชุมชนหรือท้องถิ่น

2.2.7 ร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่แข็งแกร่ง

2.2.8 สร้างแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นเพื่อให้ได้รับประสบการณ์เฉพาะ

2.2.9 รู้ถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวต้องการและทำให้เกิดขึ้น

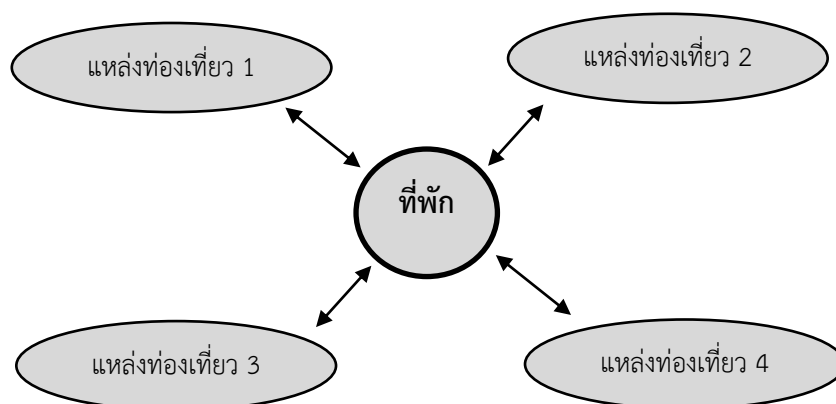
2.2.10 ร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างประสบการณ์ทางความทรงจำ

การวิจัยนี้จะทำการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ระหว่างผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และนักวิจัยทางการท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาเกณฑ์หรือองค์ประกอบที่ใช้พิจารณาคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และทำการคัดเลือกเฉพาะเกณฑ์ที่บ่งบอกคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มากที่สุด เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดและจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ศึกษา

การจัดการรูปแบบทางการท่องเที่ยว

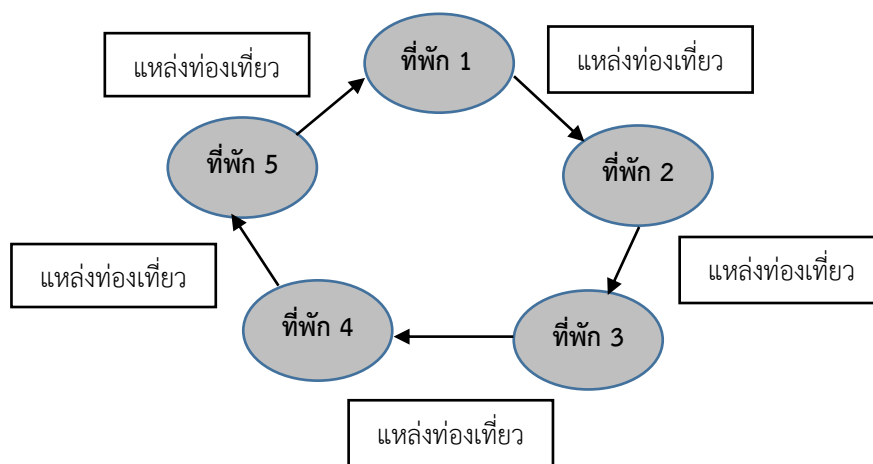
การจัดการรูปแบบการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง โดยฉันทิช วรรณอนอม (2554) ได้สรุปรูปแบบการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัตรายการนำเที่ยวโดยจัดให้พักที่เดิมตลอดการเดินทาง เหมาะสำหรับการเดินทางที่ใช้ระยะทางในการเดินทางน้อย เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีเวลาในการพักผ่อนมากขึ้น การจัดการเดินทางรูปแบบนี้เหมาะกับแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ควรมีระยะทางเกิน 100-150 กิโลเมตร ดังภาพที่ 2-1

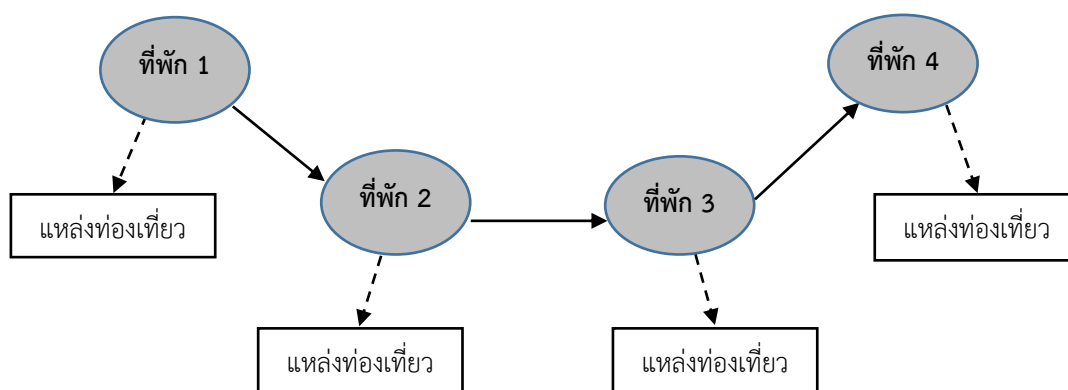
ภาพที่ 2-1 การนำเที่ยวโดยจัดให้กลับมาพักที่เดิม

2. การจัตรายการนำเที่ยวโดยเปลี่ยนที่พักทุกวันตลอดการเดินทาง เป็นการเดินทางที่มีระยะทางไกลกว่า 200 กิโลเมตร โดยมีการเดินทางเป็นวงรอบแล้วกลับมาจุดเดิมในครั้งแรก ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ของนักท่องเที่ยวในการสัมผัสสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังภาพที่ 2-2

ภาพที่ 2-2 การนำเที่ยวโดยเปลี่ยนที่พักตลอดการเดินทาง (วงรอบ)

3. การจัตรายการนำเที่ยวโดยเปลี่ยนที่พักทุกวันตลอดการเดินทาง เป็นการ เดินทางที่มีระยะทางไกลกว่า 200 กิโลเมตร แต่จะแตกต่างกับการจัดการนำเที่ยวในแบบที่ 2 คือ การเดินทางรูปแบบนี้ไม่ได้เดินทางเป็นวงรอบแล้ว แต่เป็นการเดินทางจากจุดหนึ่งและสิ้นสุดในอีกจุดหนึ่ง ดังภาพที่ 2-3

ภาพที่ 2-3 การนำเที่ยวโดยเปลี่ยนที่พักตลอดการเดินทาง (ไม่เป็นวงรอบ)

การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว

1. ปัจจัยที่ใช้ในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว

เส้นทางการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่นำมาสู่การการท่องเที่ยว โดยเริ่มต้นจากการสำรวจสภาพทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถสรุปองค์ประกอบของปัจจัยที่จะนำมากำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ดังนี้ (ฉันทิช วรรณถนอม, 2554)

1.1 แหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดเส้นทางและหาข้อมูลว่าควรท่องเที่ยวจุดใดก่อนหรือหลัง

1.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาความยากหรือง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุด

1.3 พาหนะในการเดินทาง ควรคำนึงถึงสมรรถนะของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง

1.4 จำนวนร้านอาหารที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

1.5 ความเหมาะสมของที่พักรที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว

1.6 จำนวนร้านขายของที่ระลึกควรเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ข้อมูลที่ใช้สำหรับการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว

จากการศึกษาของบังอร ฉัตรรุ่งเรือง (2554) ที่กล่าวถึงข้อมูลที่นำมาพิจารณาสำหรับจัดเส้นทางการท่องเที่ยว ได้แก่

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหาร

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะ

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อของ

การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในงานวิจัยนี้ได้พิจารณาเกณฑ์สำหรับการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว 7 องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร พาหนะในการเดินทาง ร้านขายของที่ระลึก และมัคคุเทศก์ ซึ่งมาจากงานวิจัยของฉันทิช วรรณถนอม (2554) และบังอร ฉัตรรุ่งเรือง (2554) นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์สำคัญที่จะเพิ่มขึ้นจากงานวิจัยดังกล่าว ได้แก่ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในการวิจัยนี้จะทำการสำรวจกิจกรรมเดิมที่มีการดำเนินการในแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมที่จะพัฒนาและจัดขึ้นใหม่ในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวยัง

ไม่มีการดำเนินการจัดกิจกรรมขึ้นมา โดยองค์ประกอบทั้งหมดจะถูกนำมาพิจารณาในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ และเกิดเป็นความทรงจำและความพึงพอใจสูงสุด

3. ลักษณะของการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว

การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

3.1 การสำรวจเส้นทางเดิม เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มเติมองค์ความรู้ใหม่

3.2 การสำรวจเส้นทางใหม่ เพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี

3.3 การสำรวจเส้นทางเพื่อเป็นตัวแทนขาย (เส้นทางตัวอย่าง) เพื่อเสนอเส้นทางให้บริษัทนำเที่ยวหรือตัวแทนที่ได้รับเชิญมาพิจารณาบรรยายการนำเที่ยวนั้นให้กับตัวแทนขายหรือประชาสัมพันธ์

เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ

ภูมิสารสนเทศศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่สามารถรวบรวม จัดเก็บ จัดการ วิเคราะห์ และตีความข้อมูลข่าวสารเชิงพื้นที่ ได้แก่ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems: GIS) การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing: RS) และระบบการกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning Systems: GPS) (ชญา ณรงค์ฤทธิ์, 2547) โดยปกติการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่จะใช้ GIS เป็นแกน และใช้ RS มาเป็นข้อมูลสนับสนุน รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่อง GPS จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงผลในรูปแบบแผนที่

1. ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems: GIS)

GIS เป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถในการจัดเก็บ (Storage) จัดการ (Management) วิเคราะห์ (Analysis) และแสดงผล (Display) ข้อมูลภูมิศาสตร์หรือข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์นี้สามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้นในขั้นตอนการจัดเก็บ จัดการ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลภูมิศาสตร์ประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูล (Data) วิธีการ (Methods) และ บุคลากร (People) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของ GIS

2. การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing: RS)

การสำรวจระยะไกลเป็นวิทยาศาสตร์และศิลปะที่ทำให้ได้ข้อมูลเชิงพื้นที่ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ โดยปราศจากการเข้าไปสัมผัสกับวัตถุ และไม่ต้องเข้าไปสำรวจในพื้นที่ แต่อาศัย

คุณสมบัติของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในการบันทึกข้อมูลที่อยู่บนพื้นผิวโลกเกี่ยวข้องกับช่วงคลื่น (Spectral) รูปทรงสัญญาณของวัตถุบนพื้นผิวโลก (Spatial) และการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา (Temporal) (สมพร สง่าวงศ์, 2552)

3. ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning Systems: GPS)

GPS เป็นระบบที่บอกค่าพิกัด (Coordinate) โดยใช้เครื่องรับสัญญาณหรือเครื่อง GPS ที่ทำหน้าที่รับสัญญาณที่ส่งมาจากดาวเทียมที่โคจรรอบโลกแล้วแปลงเป็นค่าพิกัด เครื่อง GPS สามารถระบุตำแหน่งของผู้ถือเครื่อง GPS ได้ทุกแห่งบนโลก สามารถใช้เครื่อง GPS รับสัญญาณจากดาวเทียมได้ตลอด 24 ชั่วโมง และรับสัญญาณได้ทุกสภาพอากาศ GPS เป็นระบบนำร่องโดยอาศัยคลื่นวิทยุและรหัสส่งมาจากดาวเทียมซึ่งมีอยู่หลายระบบในปัจจุบัน เช่น ดาวเทียม NAVSTAR (NAVigation Satellite Timing and Ranging) จำนวน 24 ดวง ของสหรัฐอเมริกา ดาวเทียม GLONASS ของรัสเซีย เป็นต้น (ชญา ณรงค์ฤทธิ์, 2547; สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, 2552; McNamara, 2008)

ในการวิจัยนี้ได้ประยุกต์เทคนิคและวิธีการทางด้านภูมิสารสนเทศศาสตร์มาใช้ โดยใช้เครื่อง GPS ในการเก็บตำแหน่งพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จากการสำรวจภาคสนาม จากนั้นจึงนำข้อมูลตำแหน่งพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวมาจัดทำเป็นฐานข้อมูล (Database) ซึ่งประกอบด้วยไปข้อมูลเชิงพื้นที่แบบจุด (Point Feature) และข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Attribute Data) ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แต่ละแหล่ง โดยในการจัดการ แก้ไข และจัดเก็บฐานข้อมูล และจัดทำแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และขั้นตอนสุดท้าย คือ การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และนำเส้นทางดังกล่าวมาทำวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย (Network Analyst Technique) และจัดทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว

บทที่ 3

วิธีดำเนินงาน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จากข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ในพื้นที่ การประชุมระดมความคิดเห็น ตลอดจนการสำรวจในพื้นที่ และข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย ตำรา หนังสือ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
2. ข้อมูลค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ได้จากการสำรวจภาคสนามโดยใช้เครื่อง GPS
3. ข้อมูลขอบเขตการปกครองระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ในรูปแบบของแผนที่ดิจิทัล (Digital Map)
4. ข้อมูลโครงข่ายถนนในรูปแบบของแผนที่ดิจิทัล เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยว โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่ายใน GIS

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ศึกษาตามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มคนในชุมชน และผู้นำชุมชน
2. เครื่อง GPS ใช้สำหรับเก็บค่าพิกัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในการสำรวจภาคสนาม

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้สามารถแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่

1. กลุ่มคนในชุมชน อย่างน้อย 1 คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเชิงลึกของแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
2. กลุ่มผู้นำชุมชน เช่น หน่วยงานในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว อย่างน้อย 1 คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่อสอบถามข้อมูลการดำเนินงาน แผน และแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

วิธีดำเนินงาน

1. การศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

โดยการศึกษาภาพรวมของประเทศไทย จากนั้นจึงศึกษาเจาะจงในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยการทบทวนและค้นคว้าจากเอกสาร บทความ งานวิจัย หนังสือ ตำรา และเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยว ขั้นตอนต่อมาจึงนำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสร้างประเด็นหลักนำการวิเคราะห์ (Thematic Analysis) เพื่อให้ได้ข้อสรุปถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

ในขั้นตอนนี้ยังรวมถึงการศึกษาและรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีการดำเนินงานและเผยแพร่ข้อมูลอยู่แล้วจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2. การกำหนดเกณฑ์ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยการทบทวนหลักทฤษฎี บทความ งานวิจัย และหนังสือที่กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยรวบรวมเกณฑ์และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ จากการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกณฑ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ มีดังนี้ (Daver, 2010; Northern Ireland Tourist Board, n.d.)

- 2.1 นำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น มรดกที่มีชีวิต เรื่องราว และศิลปะ
- 2.2 นักท่องเที่ยวต้องได้รับประสบการณ์เชิงบวกจากการเข้าร่วมกิจกรรม และเกิดความทรงจำที่ดี
- 2.3 เกิดความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมเชิงประสบการณ์ขึ้นเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 2.4 นักท่องเที่ยวได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมอง การได้ยิน การดมกลิ่น การทดสอบรสชาติ และการสัมผัส จากการเข้าร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว
- 2.5 ผู้นำเที่ยวควรจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มีขนาดเล็ก เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่เข้าร่วมสูงสุด
- 2.6 ผู้นำเที่ยวต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมเป็นอย่างดี และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านกิจกรรมหรือเรื่องเล่าได้
- 2.7 กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องมีความง่ายและความปลอดภัย และภายในแหล่งท่องเที่ยวควรมีกิจกรรม 1-2 กิจกรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

2.8 การจัดและพัฒนากิจกรรมควรคำนึงถึงความแปลกใหม่และความตื่นเต้นที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ เช่น การเรียนการทำอาหารผ่านเรื่องเล่าหรือตำนาน

จากนั้นทำการประชุมระดมความคิดเห็น ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ รวมทั้งนักวิจัยในโครงการร่วมกันแสดงความคิดเห็นและคัดเลือกเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อยู่ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งอาจมีการลดหรือเพิ่มเกณฑ์ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จากการประชุมระดมความคิดเห็นครั้งนี้ และขั้นตอนสุดท้าย คือ สรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ซึ่งจะถูกนำไปใช้ในการจำแนกและคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวในขั้นตอนต่อไป

3. การจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ทำการพิจารณาและจำแนกแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาโดยใช้เกณฑ์การจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ได้จากข้อ 2 และทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งเมื่อทำการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะทำการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป

4. การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภาคสนาม

สำรวจและจัดเก็บพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภาคสนามโดยใช้ GPS รวมถึงข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นทำการแก้ไขและสร้างข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Attribute Data) ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ทั้งหมด โดยจัดเก็บให้อยู่ในรูปแบบของฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Database) และจัดทำแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม

ในการสำรวจภาคสนามครั้งนี้ได้มีการเก็บและรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนและคนในชุมชน

5. การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มีขั้นตอนดังนี้

5.1 จัดทำแบบประเมิน โดยใช้เกณฑ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จากข้อ 2 แบ่งแบบประเมินออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 คือ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ส่วนที่ 2 คือ ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ส่วนที่ 3 คือ ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 61 คะแนน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ศักยภาพสูง มีคะแนนมากกว่า 41 คะแนน กลุ่มที่ 2 ศักยภาพปานกลาง มีคะแนนระหว่าง 21 - 40 คะแนน และกลุ่มที่ 3 ศักยภาพต่ำ มีคะแนนน้อยกว่า 20 คะแนน

6. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากความน่าสนใจและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถแบ่งตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และระยะเวลาของแต่ละเส้นทาง ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน แบบ 2 วัน 1 คืน และแบบ 3 วัน 2 คืน

เมื่อดำเนินการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แล้ว จะทำการวิเคราะห์เส้นทางโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย (Network Analysis) และจัดทำเป็นแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยใช้ GIS

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จะคำนึงถึงเกณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ (ฉันทิช วรรณถนอม, 2554; บังอร ฉัตรรุ่งเรือง, 2554)

- 6.1 การจัดลำดับก่อนหลังของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละเส้นทาง
- 6.2 ความยากหรือง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง
- 6.3 ประเภทและสมรรถนะของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง
- 6.4 จำนวนร้านอาหารที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
- 6.5 จำนวนที่พักที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว
- 6.6 จำนวนร้านขายของที่ระลึกควรเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 6.7 ผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

7. การประเมินกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การประเมินรูปแบบของกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ได้จากการดำเนินงานในข้อ 5 และ 6 โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนดังนี้

7.1 ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานเอกชน ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ และนักวิจัย

7.2 ช่วงเวลาในการจัดประชุม ได้แก่ เดือนที่ 11-12 ของระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

7.3 แบบประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

7.3.1 แบบประเมินกิจกรรมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ การประเมินความน่าสนใจของกิจกรรม และการประเมินความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมในแง่ของความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ และการยอมรับของคนในชุมชน

7.3.2 แบบประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ความน่าสนใจของเส้นทาง และระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยว

7.4 วิเคราะห์และสรุปผลจำนวนกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน นั่นคือ สามารถนำกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์นั้นไปพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

บทที่ 4

ฐานข้อมูลและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ผลการศึกษาในบทนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จัดทำโดยรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด หลังจากนั้นทำการสำรวจ เก็บข้อมูลค่าพิกัด ข้อมูลกิจกรรม และข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด ขั้นตอนต่อมา คือ การนำเข้าข้อมูลค่าพิกัด แก๊ซ และจัดทำข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ขั้นตอนสุดท้าย คือ การจัดทำแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ผลการศึกษาส่วนที่ 2 คือ การประเมินของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยแบบประเมินถูกจัดทำขึ้น ซึ่งดำเนินการพร้อมกับการสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภาคสนาม (ส่วนที่ 1) ผลการศึกษาทั้ง 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

จากการสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 32 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี 5 แห่ง จังหวัดระยอง 9 แห่ง จังหวัดจันทบุรี 7 แห่ง และจังหวัดตราด 11 แห่ง โดยแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีรายละเอียดดังนี้

1. จังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม สวนสัตว์เปิดเขาเขียวและหมู่บ้านช่างพืथा แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่ง มีข้อมูลและรายละเอียดของกิจกรรมดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4-1 และภาพที่ 4-1)

1.1 ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง

1.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้องตั้งอยู่ที่ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง ก่อตั้งโดยอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร มีแนวคิดในการที่จะฟื้นฟูประเทศโดยการนำแนวคิดเรื่องทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับการทำการเกษตรและการดำรงชีวิตให้มีความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน รวมทั้งการรณรงค์ให้เกษตรกรเลิกใช้สารเคมี ปัจจุบันศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้องเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกอบรมด้านการเกษตรที่สำคัญ โดยผู้ที่สนใจสามารถเลือกรูปแบบของหลักสูตรได้ตามความต้องการ ภายในศูนย์ฯ แห่งนี้ยังมีที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเดินทางเข้าเยี่ยมชม ตลอดจนเข้าอบรมหรือเรียนรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ ได้

1.1.2 กิจกรรม

ภายในศูนย์ฯ มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากมายให้ผู้สนใจได้เลือกตามต้องการ มีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว ทุกหลักสูตรเน้นให้เข้าใจถึงปรัชญา หลักการ และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อบรมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เน้นกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีคิด สร้างจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง ตลอดจนรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

(1) หลักสูตรอบรม ที่เน้นการฝึกการเปลี่ยนแปลงความคิด เช่น การพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาผู้นำเยาวชนสู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เทคนิคการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์สู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

(2) กิจกรรมฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งสิ้น 9 ฐาน เช่น ฐานอนุรักษ์แม่ธรณี เป็นฐานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับดิน การดูแลบำรุงรักษาดินเพื่อการเกษตร ฐานอนุรักษ์ป่า เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับป่า การใช้ประโยชน์จากป่า และการอนุรักษ์ป่า

(3) หลักสูตรพิเศษในลักษณะของการเข้าค่ายสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้เข้ามาเรียนรู้ เช่น ค่ายกิจกรรมธรรมชาติและ เรียนรู้การเปลี่ยนวิถีการทำเกษตรเคมีสู่เกษตรอินทรีย์ 100%

1.2 ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

1.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล กองทัพเรือ ตั้งอยู่ที่ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ เป็นแหล่งอนุบาลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและสามารถดำเนินการปล่อยเต่าทะเลที่ได้ทำการอนุบาลให้กลับคืนสู่ท้องทะเล เป็นแหล่งศึกษาวิจัยข้อมูลในการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและกระตุ้นให้มีการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล โดยดำเนินงานด้านอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลของกองทัพเรือมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493

1.2.2 กิจกรรม

ศูนย์ฯ เปิดให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปเข้าเยี่ยมชม โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

(1) การจัดวิทยากรให้คำบรรยาย ชมวีดีทัศน์ และนำชมนิทรรศการเกี่ยวกับเต่าทะเล

(2) เดินเที่ยวชมเต่าทะเลที่บ่อนุบาล เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้รับความรู้เกี่ยวกับเต่า และให้ชมเต่าจากบ่อจริง ซึ่งเป็นการส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนเต่าทะเลของไทย

(3) การปล่อยเต่า และการทำความสะอาดบ่อเต่า ผู้ที่สนใจต้องติดต่อและทำหนังสือขออนุญาตทำกิจกรรมมาถึงศูนย์ฯ ล่วงหน้า เพื่อกำหนดวันเวลา และจำนวนของผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

(4) การทำความสะอาดชายหาด หากผู้ที่สนใจจะเข้าเยี่ยมชมหรือทำกิจกรรมเป็นหมู่คณะ จะต้องทำการติดต่อและขออนุญาตไปยังศูนย์ฯ ล่วงหน้าเช่นกัน

(5) การปลูกป่าชายเลน ส่งเสริมให้มีการปลูกป่าเพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ในบริเวณป่าชายเลน

1.3 ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม

1.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม ตั้งอยู่ที่ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม เป็นศูนย์เรียนรู้จักสานที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในชุมชนแห่งนี้มีการทำจักสานมานานมากกว่าร้อยปี เริ่มจากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวลาวในบริเวณนี้ มีการทำจักสานข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือน และมีการสืบทอดจนแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน โดยในช่วงปี พ.ศ. 2520 ถือเป็นยุคเฟื่องฟูของจักสานพนัสนิคม มีการทำจักสานเพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ มีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและสวยงาม เช่น ตะกร้า กระเป๋า กระบุง กระจาด เป็นต้น

1.3.2 กิจกรรม

ในปัจจุบันนี้ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคมได้เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าไปศึกษาเรียนรู้การทำจักสานรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาดูงานเป็นหมู่คณะ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งจำหน่ายจักสานขนาดใหญ่ มีผลิตภัณฑ์มากมายหลากหลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าไปเที่ยวชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานได้ในราคาไม่แพงและไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

1.4 สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

1.4.1 ข้อมูลทั่วไป

สวนสัตว์เปิดเขาเขียวถือเป็นสวนสัตว์ภายใต้การดูแลและรับผิดชอบขององค์การสวนสัตว์ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางพระ อำเภอสัตร์ราชา บริเวณเชิงเขาเขียวซึ่งถือว่าเป็นผืนป่าขนาดใหญ่ของชลบุรี มีพื้นที่ประมาณ 1,500 ไร่ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2521 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ให้ความรู้ การวิจัย และค้นคว้า และเป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนและนันทนาการ

1.4.2 กิจกรรม

- (1) ศึกษาเรียนรู้และชมสัตว์ชนิดต่าง ๆ ทั้งแบบกลางวันและไนท์ซาฟารี
- (2) กิจกรรมฐาน เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสัตว์ป่าและการอนุรักษ์ ซึ่งกิจกรรมนี้ต้องจองเป็นหมู่คณะ
- (3) กิจกรรม Car Rally หรือ Walk Rally เป็นกิจกรรมเรียนรู้ในสวนสัตว์ ซึ่งต้องมีการจองเป็นหมู่คณะ

1.5 หมู่บ้านช้างพทยา

1.5.1 ข้อมูลทั่วไป

หมู่บ้านช้างพทยา ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองปรือ พทยา หมู่บ้านช้างพทยาเปิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 แรกเริ่มตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่พักอาศัยของช้าง ซึ่งมีอาการบาดเจ็บและไม่สามารถทำงานในป่าได้แล้ว จึงนำช้างมาไว้ที่นี่เพื่ออนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

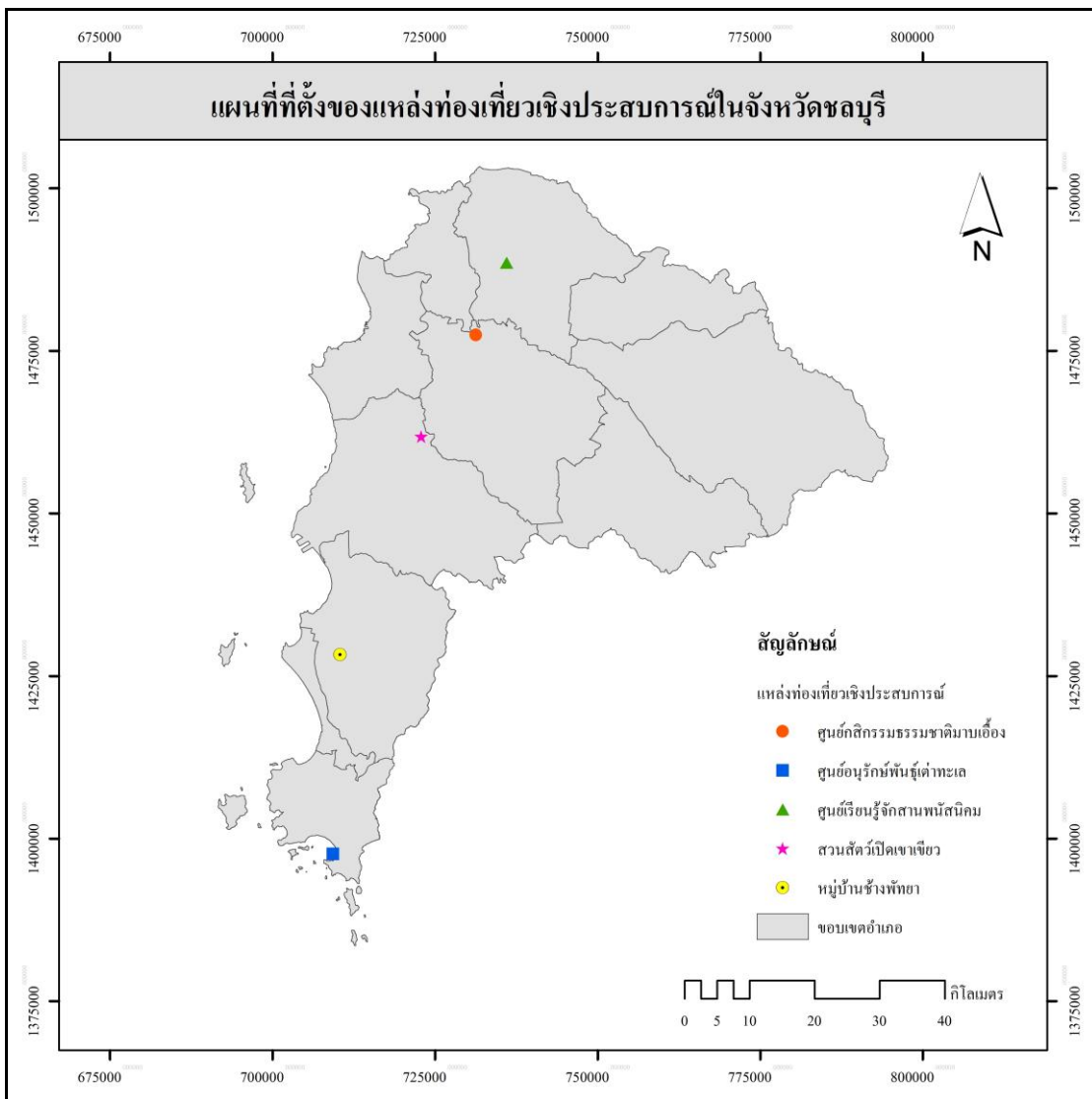
ปัจจุบันหมู่บ้านช้างพทยาเปิดให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจและต้องการศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับช้าง และทำกิจกรรมร่วมกับช้าง นักท่องเที่ยวกลุ่มหลักของหมู่บ้านช้าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะจีน ญี่ปุ่น และกลุ่มยุโรป

1.5.2 กิจกรรม

- (1) การบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับช้าง วงจรชีวิตของช้าง การให้อาหารช้าง รวมถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้าง
- (2) การเรียนรู้วิธีการฝึกช้าง การควบคุมช้าง การอาบน้ำให้ช้าง
- (3) การนั่งช้างชมหมู่บ้าน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสการนั่งช้างชมธรรมชาติและหมู่บ้าน

ตารางที่ 4-1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1	ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง	หนองบอนแดง	บ้านบึง	ชลบุรี
2	ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล	แสมสาร	สัตหีบ	ชลบุรี
3	ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม	พนัสนิคม	พนัสนิคม	ชลบุรี
4	สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	บางพระ	ศรีราชา	ชลบุรี
5	หมู่บ้านช้างพทยา	หนองปรือ	พทยา	ชลบุรี

ภาพที่ 4-1 แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดชลบุรี

2. จังหวัดระยอง

จังหวัดระยองมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชมวิว ฮอर्सไรดิง คลับบ้านมาบเขาชะโอน มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ชุมชนปากน้ำประแส ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง สวนสุภัทราแลนด์ และศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทร์ แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 9 แห่ง มีข้อมูลและรายละเอียดของกิจกรรมดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4-2 และภาพที่ 4-2)

2.1 สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น

2.1.1 ข้อมูลทั่วไป

สวนยายดา-ป่าบุญขึ้นตั้งอยู่ที่ตำบลตะพง อำเภอเมือง เป็นสวนที่ได้รับมรดกมาจากบรรพบุรุษ มีเนื้อที่ประมาณ 30 ไร่ ปัจจุบันเจ้าของสวน คือ คุณบุญขึ้น โปธิแก้ว (ป้าชื่น) เดิมที่สวนยายดาเป็นสวนผลไม้ที่ปลูกทุเรียนและเงาะเป็นหลัก ซึ่งจุดเด่นของสวนยายดา-ป่าบุญขึ้นคือ เป็นสวนผลไม้ที่อยู่ภายในบริเวณบ้านพัก มีเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ.2545 สวนสวนยายดา-ป่าบุญขึ้นจึงได้เข้าร่วมโครงการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลตะพง จังหวัดระยอง โดยความช่วยเหลือจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ภาคกลางเขต 4) สำนักงานระยอง ได้จัดให้รายการที่ประเทศไทยเข้ามาถ่ายทำและออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 จึงทำให้สวนยายดาเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

2.1.2 กิจกรรม

- (1) ชมและชิมผลไม้ตามฤดูกาล เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง แก้วมังกร เป็นต้น
- (2) การแปรรูปผลไม้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าในท้องถิ่น เช่น ทุเรียนทอดกรอบ และทุเรียนกวน เป็นต้น
- (3) ฐานการเรียนรู้ทางด้านเกษตร เช่น การเก็บเงาะ วิธีการบำรุงและตัดแต่งกิ่งผลไม้
- (4) การจัดแสดงนิทรรศการผักและผลไม้ต่าง ๆ

2.2 สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.2.1 ข้อมูลทั่วไป

สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตั้งอยู่ที่ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมพัฒนา ดำเนินงานสร้างโดยบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท. ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ด้านสมุนไพรอย่างสนุกสนาน โดยรวบรวมพันธุ์สมุนไพรพื้นบ้านมากกว่า 20,000 ต้น (260 ชนิด โดยจัดกลุ่มจำแนกตามสรรพคุณการรักษาตามคัมภีร์ยาไทยโบราณ จำนวน 20 กลุ่มอาการ) วัตถุประสงค์ของการสร้างสวนสมุนไพรฯ คือ การให้ประชาชนได้เข้าเยี่ยมชมพักผ่อนหย่อนใจ และศึกษาหาความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และสมุนไพร

2.2.2 กิจกรรม

- (1) ชมพิพิธภัณฑ์สมุนไพรในอาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาซึ่งประกอบด้วยห้องต่าง ๆ ดังนี้ ห้องการเดินทางของลูกยาง ห้องเจ้าฟ้านักอนุรักษ์ ห้องพลังงานที่ยั่งยืน

ของไทย บ้านหมอยา กินตามธาตุ และโลกของพืชสมุนไพร โดยมีป้ายในให้รายละเอียดเกี่ยวกับสรรพคุณของพืชสมุนไพรประเภทต่างๆ ที่นำมาใช้รักษาโรค รวมถึงชนิดที่ใช้บรรเทาอาการต่างๆ

- (2) ศึกษาสมุนไพรพันธุ์ต่าง ๆ ในบริเวณสวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะมีการชมโดยรถ NGV (รถที่ใช้เชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติ)
- (3) ส่วนบริการ ได้แก่ ร้านอาหารเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก และร้านนวดเพื่อสุขภาพ

2.3 ชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ

2.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ ตั้งอยู่ที่ตำบลมะขามคู่ อำเภอนิคมน้ำจืด ก่อตั้งโดยคุณใจภัทร วงษ์วิจิตร ผู้ที่หลงใหลและชื่นชอบม้า นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้ที่ทุ่มเทและมีความตั้งใจในการก่อตั้งชมรม เพื่อให้ผู้ที่รักม้าได้มาพบปะและแบ่งปันความสุขร่วมกัน ปัจจุบันชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ เป็นชมรมที่ให้บริการและตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีความชื่นชอบในกิจกรรมขี่ม้า และผู้สนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับม้า โดยชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ ได้จัดหลักสูตรการสอนการขี่ม้า รวมทั้งการให้บริการทั้งที่พัก ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายในบรรยากาศและสถานที่สวยงามด้วยแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

2.3.2 กิจกรรม

- (1) กิจกรรมสอนขี่ม้าตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับมืออาชีพ ทั้งประเภท ศิลปะบังคับม้า กระโดดข้ามเครื่องกีดขวาง และออกเทล
- (2) บริการให้เช่าขี่ม้าเพื่อออกเทรล และเพื่อการแข่งขันกีฬาขี่ม้าทุกประเภท ได้แก่ Dressage, Show Jumping, Endurance, Event และ Reining
- (3) อาซาบำบัดสำหรับผู้ป่วย เช่น ออทิสติก สมาธิสั้น เป็นต้น

2.4 บ้านมาบเขาชะโอน

2.4.1 ข้อมูลทั่วไป

บ้านมาบเขาชะโอน ตำบลชากพง อำเภอกะลา เป็นหมู่บ้านที่มีบึงน้ำสาธารณะขนาดใหญ่ชื่อว่า “บึงสำนักใหญ่หรือหนองจ่ารุง” มีพื้นที่ 3,871 ไร่ ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลาน้ำจืดและต้นกระจุจจำนวนมาก ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากต้นกระจุจตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ภายหลังจึงมีการนำองค์ความรู้เรื่องการสานเสื่อกระจุจเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านมาบเขาชะโอนมาสืบสานและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มจักสานกระจูดขึ้นเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2544 เริ่มต้นจากการมีสมาชิก 17 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 40 คนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน และนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่จำนวนมากในหมู่บ้านมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับกลุ่มสมาชิกตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ของตกแต่งบ้าน เช่น กล้อง ตะกร้า และของใช้ เช่น รองเท้า กระเป๋า เป็นต้น

2.4.2 กิจกรรม

- (1) การศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศของหนองน้ำที่เหมาะสมกับการปลูกต้นกระจูดที่บึงสำนักใหญ่หรือหนองจำรุง
- (2) เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านที่อยู่ในชุมชน
- (3) เรียนรู้กรรมวิธีการตัด การเก็บ การตาก การย้อมสีต้นกระจูด และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกระจูด

2.5 มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง

2.5.1 ข้อมูลทั่วไป

มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง อยู่ที่ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง โดยเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2529 ด้วยความร่วมมือของชาวบ้านที่เข้มแข็ง จากประชุมกันในครัวเรือน กลายเป็นเครือข่ายองค์กรบ้านจำรุงจนมีการเติบโตตามลำดับ โดยสมาชิกทั้งหมดจะมีการประชุมร่วมกันทุกวันที่ 15 ของเดือน เป็นเวทีสาธารณะหรือเวทีชาวบ้านที่มีทั้งเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ เข้าร่วม จนกระทั่งปี พ.ศ.2549 จึงจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยบ้านนอกเพื่อการเรียนรู้ของสังคม ต่อมาได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้กิจกรรมของศูนย์อย่างต่อเนื่อง

2.5.2 กิจกรรม

มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่ไม่ได้สอนในตำรา แต่เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความรู้อกว่า 30 ปี ของกลุ่มประชาชนในตำบลเนินฆ้อที่ลองผิดลองถูกตามหลักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยสามารถแบ่งออกเป็น 15 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่

- (1) การจัดการกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ให้เข้มแข็งยั่งยืน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- (2) การบริหารจัดการตลาดสีเขียว เป็นการสร้างกลไกการผลิตเกษตรอินทรีย์

- (3) กลุ่มธนาคารชุมชน การสร้างพื้นที่การออมให้กับคนเงินน้อย
- (4) กลุ่มแปรรูปผลผลิต ที่นำผลผลิตทุกชนิดมาแปรรูปสร้างรายได้ให้กับทุกคน
- (5) กลุ่มธนาคารขยะและสิ่งแวดล้อม กำไร คือ ชุมชนสะอาด มีสุขภาพ
- (6) กลุ่มโฮมสเตย์ (มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย) ด้วยประสบการณ์ 10 ปีของโฮมสเตย์ต้นแบบประเทศไทย
- (7) กลุ่มรวมซื้อรวมขายยางพารา การรวมตัวของเกษตรกรรายย่อยมากกว่า 10 ปี
- (8) กลุ่มเกษตรกรพื้นบ้าน ต้นทางอาหารสุขภาพ มีผักผลไม้ไร้สารเคมี และกระบวนการผลิตพึ่งตนเอง
- (9) กลุ่มธนาคารต้นไม้และวิถีไม้สามอย่างประโยชน์สี่อย่าง มีชีวิตที่มั่นคงยั่งยืนด้วยฐานทรัพยากร
- (10) กลุ่มร้านค้าพอเพียง สินค้าราคาถูกทุกวัน ร้านที่ไม่มีพนักงานขาย สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของต้องซื้อขายด้วยตนเอง
- (11) กลุ่มสื่อชุมชน 4 ประเภท ได้แก่ วิทยูชุมชน รายการทีวี เว็บไซต์ สิ่งพิมพ์ ที่ชาวบ้านเป็นเจ้าของและบริหารจัดการด้วยกระบวนการกลุ่ม
- (12) กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน ต้นแบบสวัสดิการสามขา ชาวบ้าน 1 รัฐ 1 ท้องถิ่น 1
- (13) กลุ่ม ฅ ผู้เฒ่า ที่นำเอาศิลปะท้องถิ่น ศิลปินพื้นบ้านเล่าขานผ่านการแสดงและถ่ายทอดให้กับเยาวชน
- (14) กลุ่มเลี้ยงตะพาบน้ำ ใช้พื้นที่ไม่มากแต่สร้างรายได้มหาศาล
- (15) กลุ่มอาหารท้องถิ่นไทย อาหารพื้นบ้านรสชาติ อร่อย สุขยอดอาหารเพื่อสุขภาพ

2.6 ชุมชนปากน้ำประแส

2.6.1 ข้อมูลทั่วไป

ปากน้ำประแส คือ ตำบลหนึ่งที่ตั้งอยู่ในอำเภอแกลง ที่มีต้นกำเนิดจากลำคลองหลายสาย สายหลัก คือ คลองไผ่ ที่มีต้นน้ำอยู่ในเทือกเขาชะเมา ช่วงที่เป็นแม่น้ำประแสยาวประมาณ 26 กิโลเมตร และออกสู่ปากอ่าวไทยที่ทะเลแกลงบริเวณปากน้ำ ทำให้บริเวณดังกล่าวมีการเชื่อมต่อกันระหว่างกระแสน้ำจืดไหลมาปะทะกับน้ำทะเล จนกลายเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่ติดกับทิศตะวันออกของอ่าวไทย จนก่อเกิดเป็นชุมชนริมแม่น้ำดั้งเดิมตั้งแต่สมัยอยุธยา เรียกว่า ชุมชนปากน้ำประแส

ชุมชนปากน้ำประแสเป็นชุมชนที่มีความสงบเรียบง่ายตามวิถีชาวประมง ที่สะท้อนภาพของวิถีชีวิต และเป็นย่านค้าขายของคนจีนในอดีต แต่ปัจจุบันชุมชนปากน้ำประแสเป็นชุมชนประมงขนาดใหญ่ เป็นแหล่งการค้าด้านอาหารทะเล และเกษตรกรรมที่ชาวชุมชนประแสใช้ดำรงชีพมาจากฐานสู่ฐาน

2.6.2 กิจกรรม

- (1) สักการะศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่วัดอู่ตะเภา ซึ่งตั้งอยู่ริมปากน้ำประแส ภายในเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อทองคำจริงของพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พระบิดาแห่งกองทัพเรือไทย
- (2) ชมความยิ่งใหญ่ของเรือรบหลวงประแส ซึ่งเป็นเรือรบที่ปลดระวางแล้ว แต่เรือลำนี้มีเรื่องราวน่าสนใจมากมาย
- (3) ชายหาดแหลมสน เป็นหาดอันเงียบสงบที่ปัจจุบันทางเทศบาลตำบลปากน้ำประแส ได้ทำการปรับปรุงทัศนียภาพให้สะอาด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
- (4) เยี่ยมชมวัดแหลมสนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน
- (5) ท่องเที่ยวในป่าชายเลนและทุ่งโปรงทองที่มีความสวยงาม โดยเฉพาะในยามเช้าตรู่และยามเย็น
- (6) ล่องเรือชมหิ่งห้อย ไปตามปากน้ำประแส ชมธรรมชาติสองฝั่งน้ำที่เรียงรายด้วยต้นโกงกาง

2.7 ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง

2.7.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงฯ ตั้งอยู่ที่ตำบลแม่ น้ำ คู้ อำเภอลวกแดง เป็นศูนย์ที่ก่อตั้งตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ต้องการพัฒนาสภาพพื้นที่ของจังหวัดระยอง-ชลบุรี ที่เป็นพื้นที่ป่าที่ถูกทำลาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดแหล่งน้ำ ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร และประสบปัญหาผลผลิตตกต่ำ รายได้ลดลง รวมทั้งถูกอิทธิพลของนายทุนขยายเขตการเป็นเจ้าของที่ดินเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติได้ โดยพระองค์ทรงมีพระราชดำริว่าบริเวณอ่างเก็บน้ำดอกกราย อำเภอลวกแดงจังหวัดระยอง ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1,300 ไร่ สามารถส่งน้ำมายังพื้นที่ดังกล่าวได้ และทรงแนะนำให้จัดเป็นศูนย์กลางอาชีพการเกษตรและศิลปาชีพพิเศษแก่ราษฎร พระราชทานทรัพย์มาเป็นเงินทุนหมุนเวียนจำนวน 3 ล้านบาท และมีผู้ขอพระราชทานน้อมเกล้าฯ ถวายคอกม้า คอกสุกร และคอกแกะ เพื่อสร้างไว้ในศูนย์กลางการพัฒนา

ศูนย์ฯ มีการดำเนินงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ภายใต้ชื่อศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง-ชลบุรี โดยมีหน่วยงาน ร.21 รอ.ค่ายนวมินทราชินี จังหวัดชลบุรีเป็นผู้ประสานงานหลัก และมีหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนหน่วยงานสังกัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการ และมีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ต่อมา พ.ศ. 2544 หน่วยงาน ร.21 รอ. ได้ถอนตัวเพื่อปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ และมีการมอบหมายให้หน่วยงานในพื้นที่โครงการฯ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นผู้ประสานงานโครงการฯ การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการทูลเกล้าฯ ถวายรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทุกปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2554 ได้ทรงรับและจัดตั้งและใช้ชื่อว่า ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง เป็นศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดฉะเชิงเทรา จนกระทั่งปัจจุบัน

2.7.2 กิจกรรม

ภายในศูนย์ฯ มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากมายให้ผู้สนใจได้เลือกตามต้องการ มีทั้งหลักสูตรระยะสั้น และระยะยาว ทุกหลักสูตรเน้นการปฏิบัติจริงตามแนวทฤษฎีของพระราชดำริ ดังนี้

- (1) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- (2) การเรียนรู้การผลิตไม้ดอกไม้ประดับ
- (3) การเรียนรู้การปลูกยางพารา
- (4) การเรียนรู้การผลิตเห็ด สมุนไพร และผักพื้นบ้าน
- (5) การเรียนรู้แปลงรวบรวมพรรณพืชสวนและการอนุรักษ์พันธุ์พืช ตาม

พระราชดำริ

2.8 สวนสุภัทราแลนด์

2.8.1 ข้อมูลทั่วไป

สวนสุภัทราแลนด์ ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย เป็นสวนโดยมีคุณสุวัฒน์ และคุณสุภัทรา ฟ้าประทานชัย เป็นเจ้าของ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2515 บนเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกิจกรรมด้านการเกษตร และใช้เป็นสถานที่พักผ่อน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2540 ได้เปิดรับนักท่องเที่ยวให้เข้าชมอย่างเป็นทางการ

ปัจจุบันสวนสุภัทราแลนด์เป็นสวนที่เพาะพันธุ์และรวบรวมไม้ผลเมืองร้อนไว้มากถึง 25 ชนิด เช่น ทูเรียน มังคุด เงาะ เพิ่มเป็น องุ่น ขนุน ลำไย มะเฟือง มะพร้าว ลองกอง สละ แก้วมังกร ชมพู บนเนื้อที่ 800 ไร่ เพื่อให้มีผลไม้ออกตลอดทั้งปี โดยยึดหลักการท่องเที่ยว คือ แหล่งเรียนรู้ ดูและชิม อิ่มคุณภาพ เที่ยวได้ทั้งปี และได้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวมาจนถึงปัจจุบัน

2.8.2 กิจกรรม

- (1) กิจกรรมการเก็บผลไม้จากต้น เช่น เงาะ มังคุด โดยมีการอธิบายช่วงเวลาในการออกดอก จนกระทั่งเก็บผลผลิต
- (2) กิจกรรมการชิมไม้ผลตามฤดูกาล โดยทางสวนจะมีการนำผลไม้ในสวนเอง และรับซื้อผลไม้จากสวนของชุมชน เป็นการจัดการปัญหาพ่อค้าคนกลาง
- (3) กิจกรรมการรู้วิธีการเพาะปลูกพืชอินทรีย์ในโรงเรือนแบบปิด และในแปลงแบบเปิด
- (4) กิจกรรมการเลี้ยงผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง
- (5) กิจกรรมฐานและวอล์กแรลลี่สำหรับผู้เดินทางมาเป็นหมู่คณะ เพื่อเรียนรู้การทำสวนและการปลูกผลไม้

2.9 ศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทร์

2.9.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทร์ ตั้งอยู่ที่ตำบลป่ายุบใน อำเภอลำปาง จังหวัด ก่อตั้งโดยนายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์ ที่มีองค์ความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้านซึ่งมีแนวความคิดว่า “เราเป็นหมอยาเอาสมุนไพรไปรักษาคนเจ็บ คนป่วย แต่สมุนไพรใช้มีสารเคมีตกค้าง เราเป็นหมอจะเอายาพิษไปให้คนไข้หรือ” จึงเป็นแนวปฏิบัติในการใช้สมุนไพรที่ไม่มีการใช้สารเคมีอย่างเด็ดขาด ทำให้เกิดแนวการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งการบูรณาการองค์ความรู้ทางแพทย์แผนไทย ทำให้ศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทร์เป็นที่รู้จักจนปัจจุบัน

ปัจจุบันศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทร์ นอกจากจะเป็นแหล่งเรียนรู้ทางพืชสมุนไพร และศาสตร์ทางแพทย์แผนไทย ยังเป็นแหล่งสร้างประสบการณ์ที่สำคัญให้กับผู้สนใจในการเดินทางมาศึกษาหาความรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทร์ได้นำเสนออีกด้วย

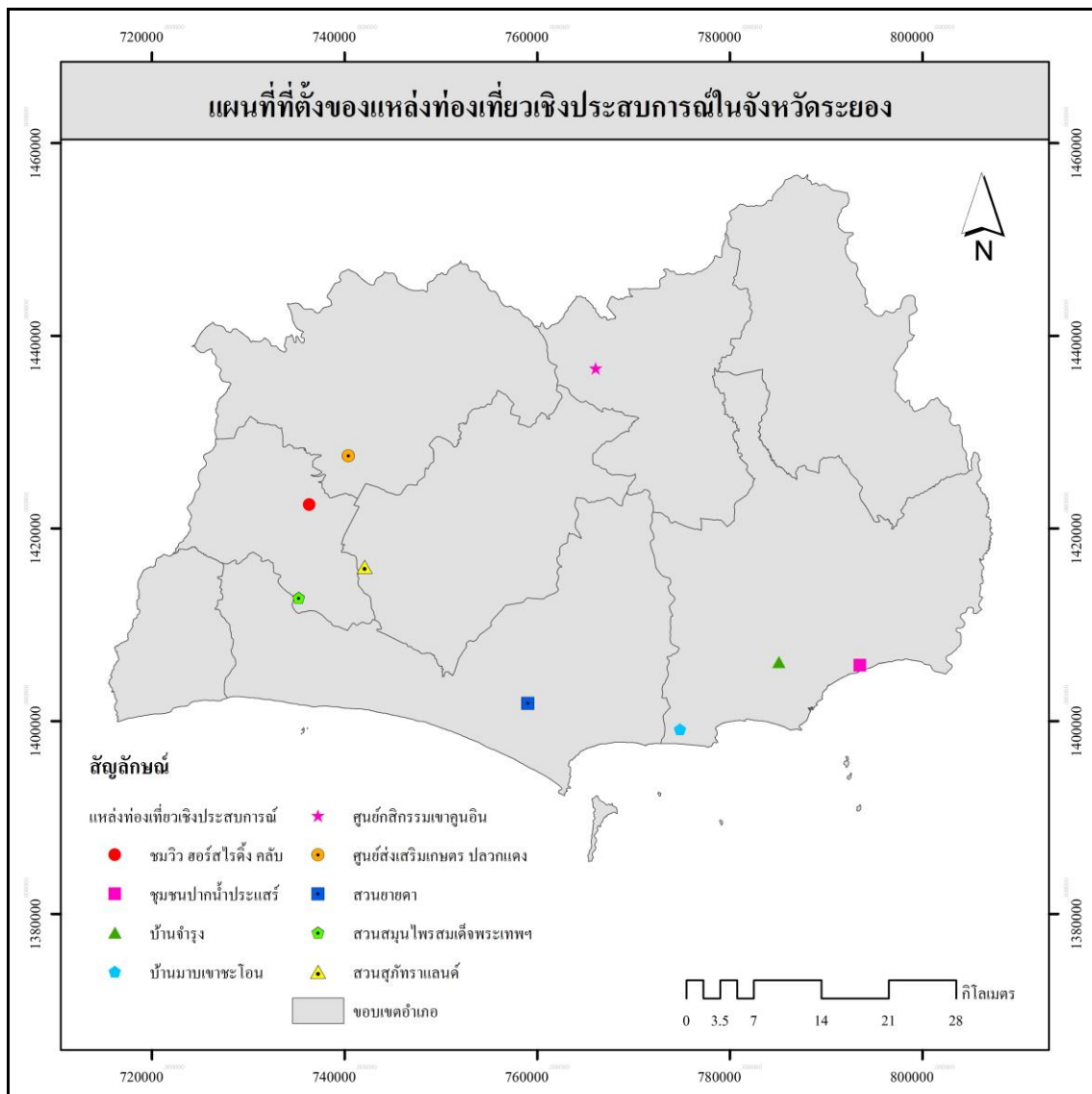
2.9.2 กิจกรรม

ศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทร์ มีกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ศึกษาเรียนรู้พืชสมุนไพร โดยเฉพาะสมุนไพรปลอดสารพิษ
- (2) ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน และวัฒนธรรม
- (3) ฐานกิจกรรมให้ผู้สนใจได้เรียนรู้ทั้งหมด 12 ฐาน ได้แก่ การทำสมุนไพรไล่แมลง น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักชีวภาพแบบแห้ง เต้าเห่าถ่าน สมุนไพรลูกประคบ การทำยาสระผมสมุนไพร การทำสบู่สมุนไพร บัญชีครัวเรือน การเพาะถั่วงอก การทำน้ำยาเอนกประสงค์ การแปรรูปสมุนไพร (ชาขง) เทคนิคการปลูกผัก

ตารางที่ 4-2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1	สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น	ตะพง	เมือง	ระยอง
2	สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	มาบข่า	นิคมพัฒนา	ระยอง
3	ชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ	มะขามคู่	นิคมพัฒนา	ระยอง
4	บ้านมาบเขาชะโอน	ชากพง	แกลง	ระยอง
5	มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง	เนินขี้	แกลง	ระยอง
6	ชุมชนปากน้ำประแส	ปากน้ำประแส	แกลง	ระยอง
7	ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดง ตามพระราชดำริจังหวัดระยอง	แม่น้ำคู้	ปลวกแดง	ระยอง
8	สวนสุภัทราแลนด์	หนองละลอก	บ้านค่าย	ระยอง
9	ศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขาขุนอินทรี	ป่ายูบโน	วังจันทร์	ระยอง

ภาพที่ 4-2 แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดระยอง

3. จังหวัดจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ชุมชนไร่แผ่นดิน (อบต.บางชัน) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล และวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 แห่ง มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4-3 และภาพที่ 4-3)

3.1 ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม

3.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูรอยู่ที่หมู่บ้านเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2524 จากการรวมตัวของชาวบ้านที่มีอาชีพเดียวกัน หรือที่ยังไม่มีงานทำแต่ต้องการมีรายได้ โดยหมู่บ้านเสม็ดงาม มีความคุ้นเคยกับการทอเสื่อมาตั้งแต่มีการทอเสื่อขึ้นในเมืองจันทบูร วิธีการทอเสื่อของชาวบ้านเสม็ดงามถูกถ่ายทอดกันมาหลายชั่วอายุคน การตั้งศูนย์หัตถกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังของหมู่บ้านเสม็ดงามได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทอเสื่อ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้ำค่าแสดงถึงภูมิปัญญาชาวบ้านเสม็ดงาม

ปัจจุบันการทอเสื่อในหมู่บ้านเสม็ดงามได้มีผู้สนใจลดน้อยลง เนื่องจากปัญหาความไม่คุ้มทุน และการเปลี่ยนพื้นที่การปลูกกกเปลี่ยนเป็นนาทุ่งทำให้วัตถุดิบและต้นทุนมีราคาสูงขึ้น

3.1.2 กิจกรรม

- (1) เรียนรู้การปลูกและดูแลรักษาต้นกก
- (2) เรียนรู้กรรมวิธีการตัด การเก็บ การตาก การย้อมสีต้นกก
- (3) เรียนรู้การสานและการทำผลิตภัณฑ์จากต้นกก

3.2 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

3.2.1 ข้อมูลทั่วไป

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีพื้นที่ประมาณ 465,637 ไร่ แต่เดิมเป็นเพียงป่าสงวนเขาสอยดาว ต่อมาพื้นที่ป่าได้ถูกบุกรุกลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ป่ามากขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2528 ทางกรมป่าไม้จึงได้เข้ามาทำการสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า สัตว์ป่า แหล่งน้ำ และแหล่งอาหารสำหรับสัตว์ป่า เพื่อกำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จนกระทั่งเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศในพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้เป็นพื้นที่คุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าได้อย่างปลอดภัย และต่อในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการขอพื้นที่บางส่วนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสำหรับนำไปใช้ในการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำห้วยคลองพล เพื่อเก็บน้ำในการเพาะปลูก และผลิตกระแสไฟฟ้า จึงทำให้ปัจจุบันเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวมีพื้นที่ลดลงเหลือ 465,602 ไร่

สภาพป่าในแถบเขาสอยดาวมีความอุดมสมบูรณ์ เกิดจากความชื้นที่มีมากเป็นเขตพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้อากาศเย็นในช่วงหน้าหนาว และอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี ป่าเขาสอยดาวจึงเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำประแส และแม่น้ำปราจีนบุรี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวมีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ เช่น ช้างป่า กระต๊อง วัวแดง เสือโคร่ง สัตว์ขนาดกลางไปจนถึงขนาดเล็ก เช่น เก้ง กวาง

เสียงผา เสือดาว เสือลายเมฆ แมวดาว หมี่ควาย หมี่หมา หมี่ขอ หมูป่า เม่น ไก่ฟ้า กระรอก นกชนิดต่าง ๆ เต่า ตุ๊กแก กิ้งก่า ตะกวด จิ้งเหลน งู กบ เขียด อึ่งอ่าง เป็นต้น รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ยังคงมีสัตว์หายากและใกล้สูญพันธุ์ เช่น ชะนีมิงกุก ไก่ฟ้าหลังขาว ไก่ฟ้าจันทบูรณ์ นกสาริกาเขียวหางสั้น นกขมิ้นแดง นกขมิ้นขาว นกพญาไฟใหญ่ นกกาฮัง (นกเงือกขนาดใหญ่ที่สุดของไทย) และผีเสื้อชนิดต่าง ๆ

3.2.2 กิจกรรม

- (1) เทียวชมน้ำตกเขาสอยดาว
- (2) เดินป่าตามเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเพื่อศึกษาพรรณไม้ ดูนกและผีเสื้อ
- (3) การพักแรมค้างแรมในป่าเพื่อสัมผัสและชมธรรมชาติ บรรยากาศบนยอดเขา ดูพระอาทิตย์ขึ้น ชมทะเลหมอก
- (4) ชมนิทรรศการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับต้นไม้ พรรณไม้ สัตว์ป่า และระบบนิเวศน์บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

3.3 ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

3.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ตั้งอยู่ที่ตำบลตะปอน อำเภอขลุง ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 ภายใต้โครงการวิจัยเกษตรแห่งชาติ กรมวิชาการเกษตร เดิมใช้ชื่อว่าศูนย์วิจัยพืชสวนราชบุรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 จึงได้ย้ายที่ตั้งมาอยู่ที่สถานีทดลองพืชสวนพลิว และเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี สังกัดกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พื้นที่ภายในศูนย์ฯ รวมทั้งสิ้น 206 ไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่สำหรับปฏิบัติงานวิจัยที่ศูนย์พัฒนาไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ห้วยสะพานหิน) จำนวน 897 ไร่ และพื้นที่ภายในศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจันทบุรี จำนวน 300 ไร่

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีมีหน้าที่รับผิดชอบในการค้นคว้าวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาพืชสวนเศรษฐกิจที่สำคัญในเขตภาคตะวันออก ซึ่งมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 10,769,421 ไร่ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ร่วมปฏิบัติงานและประสานความร่วมมือในการค้นคว้าวิจัยกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนภายในและระหว่างประเทศ และเผยแพร่ผลงานให้แก่เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรกร และผู้สนใจโดยทั่วไป นอกจากนี้ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรียังได้รับเลือกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตรของกรมวิชาการเกษตร โดยเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน

บริเวณนี้จึงได้จับจองพื้นที่เพื่อตั้งรกราก และประกอบอาชีพประมง ต่อมาได้มีการเปลี่ยนจากเรียกว่า บ้านโรงไม้เป็น "ชุมชนไร่แผ่นดิน" โดยคำว่าไร่แผ่นดินเป็นการเรียกเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการอยู่อาศัยของชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตลุ่มน้ำที่เป็นส่วนหนึ่งของทะเล มีน้ำล้อมรอบโดยไม่ได้อยู่บนผืนแผ่นดิน ปัจจุบันยังต้องใช้การติดต่อทางเรือ เพราะยังไม่มีถนนเชื่อมกับชุมชนภายนอกและชุมชนใกล้เคียง

3.4.2 กิจกรรม

- (1) สักการะศาลเจ้าพ่อปากน้ำเวฬุ เป็นศาลเจ้าจีนที่มีอายุพอ ๆ กับการเกิดขึ้นของชุมชน ตั้งอยู่ปากคลองบางชันใหญ่ ส่วนที่ออกไปยังแม่น้ำเวฬุ
- (2) เทียวชมวัดบางชันหรือวัดอรุณสมุทราราม เป็นวัดที่มีเอกสารจัดตั้งเป็นวัดเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งล่วงมาได้ร้อยกว่าปีแล้ว
- (3) การเที่ยวชมทะเลแหวก
- (4) การชมฝูงเหยี่ยวแดง

3.5 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.5.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ ได้ก่อตั้งตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยทรงให้พิจารณาพื้นที่เหมาะสมสำหรับจัดทำโครงการพัฒนาด้านอาชีพการประมง และการเกษตรในเขตพื้นที่ดินชายฝั่งทะเลจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพราษฎร รวมทั้งส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาสภาพธรรมชาติ เกิดการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศในป่าชายเลน และรู้จักใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ครอบคลุม 33 หมู่บ้าน ในตำบลกระแจะ และตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม และตำบลรำพัน และตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ รวมพื้นที่ดำเนินการประมาณ 85,235 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ศูนย์กลาง บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนและพื้นที่โดยรอบ มีพื้นที่ประมาณ 4,000 ไร่ ลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลจนถึงที่ราบเชิงเขา โดยดำเนินการพัฒนาแบบผสมผสานระหว่างการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการอนุรักษ์ป่าชายเลนรอบอ่าวคุ้งกระเบน ตลอดจนพัฒนาการเกษตรพื้นที่ราบและสวนผลไม้บริเวณเชิงเขา พื้นที่อีกหนึ่งส่วน คือ พื้นที่รอบนอกและพื้นที่ขยายผล หมายถึง พื้นที่ราบลุ่มตอนในของแผ่นดิน มีพื้นที่ประมาณ 81,235 ไร่ ซึ่งเหมาะสมต่อการพัฒนาด้านการเกษตรควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผสมผสานกับการพัฒนาอาชีพในด้านต่าง ๆ

3.5.2 กิจกรรม

(1) เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติที่ทางศูนย์ฯ จัดทำขึ้นมีระยะทาง 1.6 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินชมประมาณ 45 นาที-1 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาพรรณไม้ป่าชายเลนหลากหลายชนิด เช่น โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ โปรงแดง ป่าสักดอกแดง ป่าสักดอกขาว ลำพู ทะเล แสมทะเล รวมถึงสัตว์นานาชนิดที่อยู่ในพื้นที่ป่าชายเลน เช่น ปลาตีน ปูแสม

(2) ศึกษาเรียนรู้ตามศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งด้วยระบบชลประทานน้ำเค็ม การผลิตผักและผลไม้ที่มีคุณภาพและปลอดภัย กลุ่มผลิตเห็ดเศรษฐกิจครบวงจร เกษตรผสมผสานทฤษฎีใหม่ เกษตรทฤษฎีใหม่ การเลี้ยงและแปรรูปชั้นโรง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านท่าศาลา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอ่าวคู้กระเบน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง และกลุ่มหอยนางรมครบวงจรอ่าวคู้กระเบน

3.6 ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล

3.6.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล หรือสวนเกษตรอินทรีย์ผู้ใหญ่นายค้ำ ชนะสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่ตำบลสองพี่น้อง อำเภอบางปะอิน มีพื้นที่ 33 ไร่ โดยเป็นศูนย์รวมปราชญ์ชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป จนในปี พ.ศ. 2529 นายค้ำ ชนะสิทธิ์ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน (ในขณะนั้น) เริ่มเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร โดยทำสวนผลไม้ของตนเองให้เป็นสวนป่า สวนผลไม้ ที่ปลูกพืชสวน พืชสมุนไพร คล้ายป่าบนภูเขาไม่ใช้สารเคมี ซึ่งการไม่ใช้สารเคมีปีแรกก็พบการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนต้องอาศัยเวลาเห็นผล จนถึงปัจจุบัน ทำให้พื้นดินให้มีความสมบูรณ์ ต้นไม้ก็จะเจริญเติบโตแข็งแรง ไม่มีโรคแมลงมารบกวน ทำให้เกิดการเกษตรธรรมชาติที่ยั่งยืนตลอดไป กระทั่งเกษตรกรและสหกรณ์ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นสถานที่สามารถเป็นต้นแบบและมีเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านรวมตัวกันในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเกษตรกรรมธรรมชาติแก่บุคคลทั่วไป จึงมอบให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรที่สนใจทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ ด้วยหลักสูตรการทำเกษตรธรรมชาติขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปปฏิบัติ และขยายผลได้อย่างกว้างขวาง

3.6.2 กิจกรรม

(1) เรียนรู้การทำและการดูแลบำรุงรักษาสวนผลไม้ (ทุเรียน เงาะ มังคุด สละ ลองกอง มะขาม)

(2) เรียนรู้การปลูกพืชสมุนไพร (กระวาน กานพลู ชะพลู หน่อแดง ว่านสาวหลง ตะไคร้หอม)

(3) ศึกษาและชมการสาธิตการอนุรักษ์พืชท้องถิ่น (หญ้าแดง หญ้ารามพระอินทร์)

(4) เรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์

(5) เรียนรู้การดำเนินวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(6) กิจกรรมฐานการเรียนรู้ เช่น การทำไข่เค็มสมุนไพร สบู่สมุนไพรว่านสาวหลง ถั่วเคลือบสมุนไพรไมโล โลชั่นมะพร้าว น้ำยาเอนกประสงค์ ถังอวกคอนโด น้ำยาปรับผ้านุ่ม การเลี้ยงผึ้ง การเพาะเห็ดนางฟ้า การทำนาข้าวในยางรถยนต์ การอนุรักษ์พืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน น้ำส้มควันไม้ หมูหลุม สมุนไพรควบคุมศัตรูพืชไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การใช้เทคโนโลยีพลังงานน้ำ ทดแทนผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า การขยายพันธุ์พืชและอนุรักษ์ไม้ท้องถิ่น การแปรรูปผลไม้ตลอดฤดูกาล การผลิตผลไม้คุณภาพปลอดภัยเป็นต้น

3.7 วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี

3.7.1 ข้อมูลทั่วไป

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี อยู่ที่ตำบลเขาบายศรี อำเภอนาทม เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน 10 หมู่บ้านในตำบลเขาบายศรี โดยมีการบริหารจัดการโดยการกระจายกิจกรรมและความสนใจไปยังหมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ 1 สวนสมุนไพร หมู่ 3 การแสดงกลองยาว หมู่ 4 ศูนย์ดำเนินงาน หมู่ 5 การแสดงอังกะลุง หมู่ 6 สวนผลไม้ หมู่ 7 ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) หมู่ 8 สวนผลไม้ หมู่ 9 สวนผลไม้ หมู่ 10 สวนผลไม้ และหมู่ 12 แหล่งท่องเที่ยว (วัดเขาสุกิม) นอกจากนี้ยังเป็นการนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่องเล่า และศิลปะ ที่บูรณาการของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์แปลกใหม่ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวสามารถออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามที่ตนเองสนใจ ได้แก่ เดินชมสวนผลไม้ เก็บและชิมผลไม้ทานจากต้นตามฤดูกาล ชมวิถีอาชีพของชาวสวนผลไม้ การตัดดอกกระท้าวผู้หรือชมอุโมงค์น้ำใต้ดิน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านเขาบายศรี

3.7.2 กิจกรรม

(1) ชมสวนและเก็บผลไม้ด้วยตัวเอง

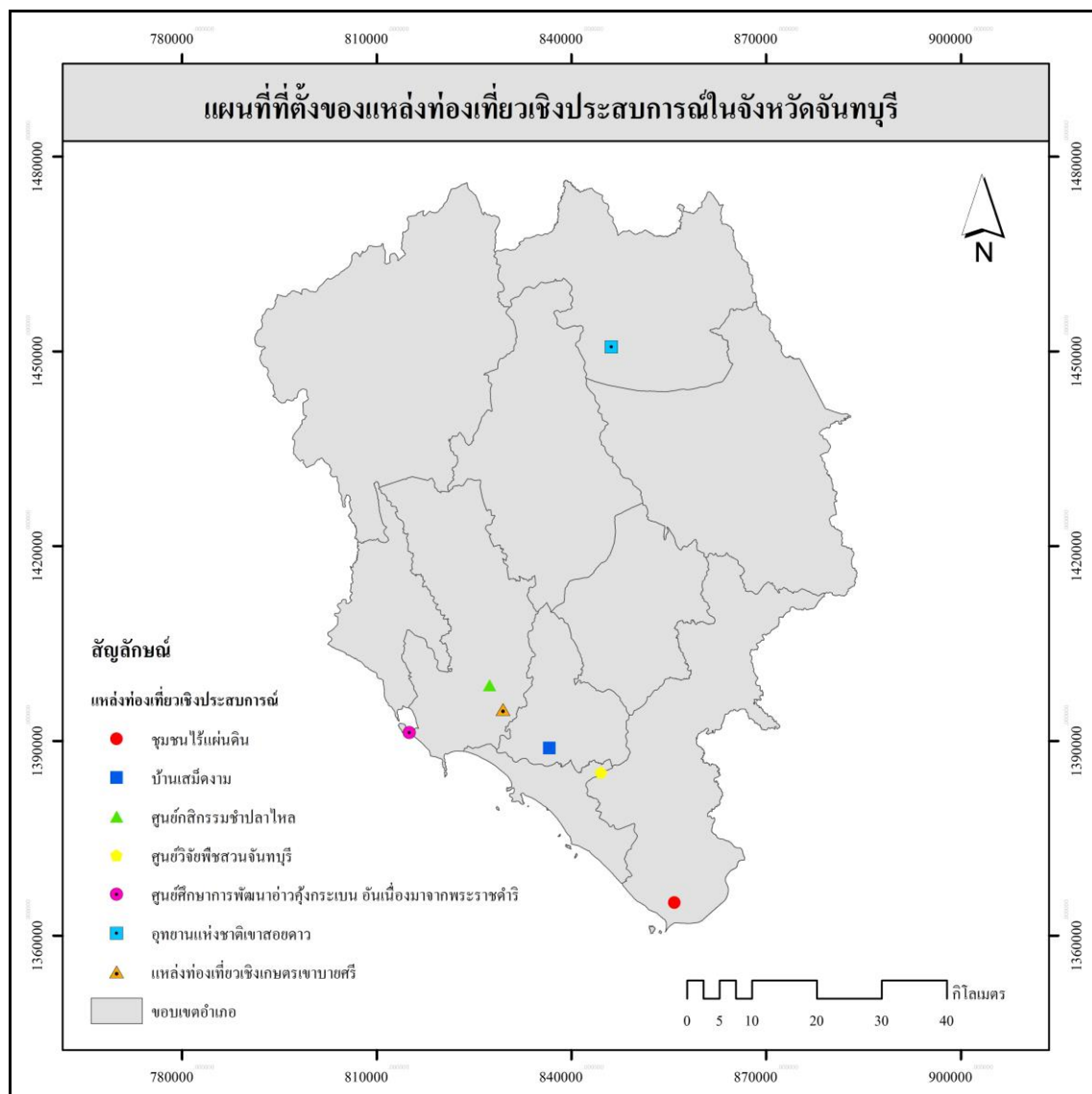
(2) ชมอุโมงค์เก็บน้ำใต้ดินภูมิปัญญาพื้นบ้านเขาบายศรี

(3) ชมต้นมัจจุคโบราณและต้นทุเรียนร้อยปี

(4) ชมสาธิตการตัดดอกกระท้าวผู้

ตารางที่ 4-3 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดจันทบุรี

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1	ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม	หนองบัว	เมือง	จันทบุรี
2	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว	ทรายขาว	สอยดาว	จันทบุรี
3	ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี	ตะปอน	ขลุง	จันทบุรี
4	ชุมชนไร่แผ่นดิน	บางชัน	ขลุง	จันทบุรี
5	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คลองขุด	ท่าใหม่	จันทบุรี
6	ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล	สองพี่น้อง	ท่าใหม่	จันทบุรี
7	วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน รักษ์เขาบายศรี	เขาบายศรี	ท่าใหม่	จันทบุรี

ภาพที่ 4-3 แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดจันทบุรี

4. จังหวัดตราด

จังหวัดตราดมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มากที่สุดจำนวน 11 แห่ง โดยส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ชุมชนหาดทรายดำ ชุมชนบ้านท่าระแนง ชุมชนบ้านเป็ดใน ชุมชนรักษ์คลองบางพระ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง ชุมชนบ้านคันทนา ชุมชนบ้านแหลมเทียน ตั้งอยู่ในอำเภอบ่อไร่ 1 แห่ง ได้แก่ นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทุน โดยพบอยู่ในอำเภอแหลมงอบ 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ชุมชนบ้านยายม่อม และชุมชนบ้านแหลมมะขาม แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4-4 และภาพที่ 4-4)

4.1 ชุมชนบ้านท่าระแนะ

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนบ้านท่าระแนะตั้งอยู่ในตำบลหนองคันทร้ง อำเภอเมือง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยยึดหลักการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างยั่งยืน มีการกำหนดหลักเกณฑ์และกฎระเบียบสำหรับการท่องเที่ยวโดยไม่ให้เกิดการทำลายและรบกวนธรรมชาติมากเกินไป บ้านท่าระแนะตั้งอยู่ริมคลองเจ๊ก ซึ่งถือเป็นคลองที่ใช้ในการสัญจรและค้าขายมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ปัจจุบันคลองดังกล่าวตื้นเขินไปมากจนไม่สามารถใช้สัญจรได้ ประกอบกับปัจจุบันเปลี่ยนมาเดินทางโดยใช้รถมากขึ้น

จากการเปลี่ยนแปลงและเกิดการทับถมของหน้าดินทำให้ชุมชนนี้มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์นั่นคือ ป่าชายเลน ซึ่งมีพื้นที่กว่า 2,000 ไร่ และมีอายุกว่า 100 ปี พืชพรรณที่พบ เช่น ต้นลำพู ป่าโกงกาง ต้นจาก และตะบูน บริเวณต้นโกงกางและตะบูนจะมีกาฝากชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ต้นร้อยรู โดยมีสรรพคุณทางยามากมายหลายอย่าง ปัจจุบันมีราคาสูงและหายากเนื่องจากถูกตัดออกไปขายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากบริเวณป่าชายเลนแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์สูงมาก ชาวบ้านจึงใช้ทำมาหากิน จับปู ปลา กุ้ง หอย ปัจจุบันชาวบ้านมีการรวมตัวกันเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักการไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน

4.1.3 กิจกรรม

- (1) การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เช่น การทำประมง การทำจักสานจากใบคันทร้ง
- (2) ศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการนั่งเรือศึกษาและชมความสวยงามของป่าชายเลน จุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การนั่งเรือไปชมป่าตะบูน ซึ่งสวยงามและยิ่งใหญ่คล้ายป่าดึกดำบรรพ์
- (3) การทำสปาเจ๊ก และขัดผิวด้วยสมุนไพรที่ชื่อว่า หัวร้อยรู หรือกระเช้าผีมด
- (4) ชมและนั่งเรือใบ โดยเรือของชุมชนนี้แตกต่างจากที่อื่น ๆ กล่าวคือ ใบของเรือทำจากใบคันทร้งที่มีความเหนียวและทนทานมาก
- (5) เรียนรู้การมัดปุงดำ และการปล่อยปุงสู่ธรรมชาติ

4.2 ชุมชนบ้านเป็ดใน

4.2.1 ข้อมูลทั่วไป

บ้านเป็ดใน ตั้งอยู่ในตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง ในพื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดในมีป้าชายเลนที่นับว่าสมบูรณ์ที่สุดในภาคตะวันออก โดยมีพื้นที่มากถึง 12,000 ไร่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเรียนรู้ธรรมชาติของป้าชายเลนหลากหลายชนิด มีป้ายชื่อบอกชัดเจน เช่น โกงกางใบเล็ก พังกาหัวสุมดอกแดง โปรงแดง ถั่วขาว ตาตุ่มทะเล ตะบูนขาว เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นถิ่นอาศัยของนก และสัตว์อื่น ๆ อีกมากมาย ชุมชนบ้านเป็ดในมีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดกิจกรรมหลากหลาย ทั้งด้านเศรษฐกิจชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรและฟื้นฟูป่า

4.2.2 กิจกรรม

(1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักกับชาวบ้าน โดยที่พักเป็นแบบโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น จึงเกิดการถ่ายทอดวิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวเป็ดในให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ

(2) เรียนรู้การประกอบอาชีพของคนในชุมชน เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด เอนกประสงค์บ้านเป็ดใน สหกรณ์แปรรูปอาหารบ้านเป็ดในจำกัด และกลุ่มอาชีพเพาะเลี้ยง

(3) เรียนรู้วงจรชีวิตและความหลากหลายทางชีวภาพของป้าชายเลน และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

4.3 ชุมชนรักษ์คลองบางพระ

4.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนรักษ์คลองบางพระ หรือชุมชนคลองบางพระ ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองบางพระ อำเภอเมืองตราด ชุมชนแห่งนี้ในอดีตเคยเป็นแหล่งค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ทั้งชาวเกาะที่ล่องเรือมาทางปากแม่น้ำเพื่อนำมะพร้าวมาส่ง และพ่อค้าชาวจีนล่องเรือสำเภานำสินค้ามาขาย ในปัจจุบันคนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันจนเกิดเป็นชุมชนรักษ์คลองบางพระขึ้น มีการอนุรักษ์อาคารบ้านเรือนให้คงอยู่เหมือนสมัยก่อน มีร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก โฮมสเตย์

4.3.2 กิจกรรม

(1) เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านริมคลอง ซึ่งเป็นย่านการค้าเก่า ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานและน่าสนใจ รวมถึงอาคารสิ่งก่อสร้างและบ้านเรือนที่บางหลังยังคงอนุรักษ์แบบดั้งเดิมเอาไว้

(2) เรียนรู้การประกอบอาชีพของคนในชุมชน เช่น การทำของที่ระลึกจากกะลามะพร้าว การทำขนมพื้นบ้าน

(3) ล่องเรือชมธรรมชาติและหิ่งห้อยในคลองบางพระ

4.4 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่

4.4.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง เป็นชุมชนเก่าแก่อายุยาวนานกว่า 300 ปี คนในชุมชนดั้งเดิมมีเชื้อสายของ ห้วยแร่เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ติดกับลำคลองห้วยแร่ ดังนั้นบริเวณนี้จึงมีความอุดมสมบูรณ์อย่างมาก เป็นคลองที่คนในชุมชนใช้สำหรับทำมาหากิน เช่น ทำการประมง และใช้น้ำจากคลองสำหรับการทำสวน โดยเฉพาะสวนผลไม้ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีธรรมชาติที่สวยงาม มีสัตว์น้ำและสัตว์ป่าชุกชุม คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มสำหรับจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมาพักกับคนในชุมชนได้ และเรียนรู้วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้คนที่อยู่ในชุมชน

4.4.2 กิจกรรม

- (1) นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์และวิถีชีวิตกับคนในชุมชน
- (2) ล่องเรือตามรอยต้นครูซที่อยู่ริม 2 ฝั่งคลอง ชมและเรียนรู้ชมธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ
- (3) นั่งเรือดูหิ่งห้อยและเรียนรู้วงจรชีวิตของหิ่งห้อย
- (4) การเรียนรู้ตามฐานทรัพยากรชีวภาพที่ชาวบ้านนำมาใช้สร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น การทำข้าวห่อกาบหมาก การทำน้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น

4.5 ชุมชนบ้านคันทนา

4.5.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนบ้านคันทนาตั้งอยู่ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง เป็นชุมชนที่อยู่ติดกับทะเล เมื่อหลายปีก่อนคนในชุมชนนิยมเลี้ยงปูนิ่มเป็นจำนวนมากและส่งขายไปทั่วประเทศ แต่ปัจจุบันคนในชุมชนได้เลิกเลี้ยงกันไปเกือบหมดแล้ว ยังคงเหลือแต่ป่าแมงที่ยังคงบ่อเลี้ยงไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาและเรียนรู้

4.5.2 กิจกรรม

- (1) เรียนรู้วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชน
- (2) ล่องแพชมฟาร์มหอยนางรม และรับประทานหอยนางรมสดกลางทะเล
- (3) ชมหอยปากเปิด

- (4) เรียนรู้การทำฟาร์มปศุสัตว์ และวงจรชีวิตของปศุสัตว์
- (5) เทียวชมลานปูใบ และการจับปูใบที่สืบทอดกันมานาน
- (6) การทำสปาสำหรับวัยรุ่น และสปาเกลือ

4.6 ชุมชนบ้านแหลมเทียน

4.6.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนบ้านแหลมเทียนตั้งอยู่ที่ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมือง เป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน มีการส่งเสริมการขายพันธุ์สัตว์น้ำ และเป็นต้นแบบของประมงเชิงอนุรักษ์ คนในชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากการทำประมงในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ยังมีชาวบ้านบางส่วนทำสวนผลไม้

4.6.2 กิจกรรม

- (1) ล่องแพชมทะเล และรับประทานหอยนางรมสด
- (2) การทำสปาเกลือ และสปาสำหรับวัยรุ่น
- (3) เรียนรู้การกวาดสมานลันทารกด้วยยาชา
- (4) เรียนรู้และชมวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

4.7 นิเวศพิพิธภัณฑ์ของ บ้านช่างทูน

4.7.1 ข้อมูลทั่วไป

นิเวศพิพิธภัณฑ์ของ บ้านช่างทูน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านช่างทูน อำเภอบ่อไร่ ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และนิเวศแห่งใหม่ มีการนำแนวคิดรูปแบบพิพิธภัณฑ์เชิงนิเวศ (Eco Museum) มาใช้ กล่าวคือเป็นแนวคิดการปฏิรูปพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นรูปแบบใหม่จากประเทศฝรั่งเศสและเกาหลี ในชุมชนมีกลุ่มชาติพันธุ์ของเผ่าซมเร ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ มีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่หาชมได้ยาก มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของอำเภอบ่อไร่ในยุคต้นพลอยมาเป็นกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เหมาะกับนักท่องเที่ยวต้องการความแปลกใหม่และสร้างสรรค์

4.7.2 กิจกรรม

- (1) การอบสมุนไพรแบบดั้งเดิมหรือที่เรียกว่า สปาสมุนไพร ซึ่งเป็นกิจกรรมเด่นของชุมชนแห่งนี้ รวมถึงการทำสปาโคลนขาว

- (2) การร่อนพลอยแดงหรือทับทิมสยาม ซึ่งเป็นการประยุกต์อาชีพของคน
ในชุมชนสมัยก่อน
- (3) การเรียนรู้การทำยาต้มจากสมุนไพรท้องถิ่น
- (4) เรียนการทำหัตถกรรมจักสานจากต้นคลุ้ม
- (5) นั่งรถท้องถิ่นที่เรียกว่า ซาเล้งเจอร์ เทียวชมหมู่บ้าน วิถีชีวิตของคนใน
ชุมชน และทำกิจกรรมต่าง ๆ

4.8 ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

4.8.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำเชี่ยว อำเภอแหลมงอบ เป็นชุมชนที่มี
วัฒนธรรมหลากหลาย ผสมผสานระหว่างชาวไทยพุทธ มุสลิม และจีน ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การ
อยู่ร่วมกันของคนในชุมชนต่างศาสนาอย่างสงบสุข พื้นที่ส่วนใหญ่ติดกับทะเล มีป่าชายเลนที่อุดม
สมบูรณ์มาก วิถีชีวิตริมคลองปากแม่น้ำ รวมถึงความหลากหลายของระบบนิเวศ ทรัพยากร และ
สิ่งแวดล้อม ปัจจุบันชาวตำบลน้ำเชี่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทำสวนยางพารา สวนผลไม้
และค้าขาย บ้านน้ำเชี่ยวได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยให้เป็น
หมู่บ้าน OVC (OTOP Village Champion) และได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยดีเด่นจากการ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

4.8.2 กิจกรรม

- (1) การเที่ยวชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายทาง
ศาสนา แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าพักที่โฮมสเตย์ร่วมกับ
เจ้าของบ้าน
- (2) การเย็บอบน้ำเชี่ยว
- (3) การงมหอยปากเป็ด
- (4) การทำตังเมกรอบ และการทำข้าวเกรียบยาหน้า ซึ่งพบเพียงแห่งเดียว
ในประเทศไทย

4.9 ชุมชนหาดทรายดำ

4.9.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนหาดทรายดำตั้งอยู่ที่บ้านกลาง ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ
ชุมชนแห่งนี้อยู่ในพื้นที่ของป่ามะขาม ซึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณนี้จึงมีความอุดมสมบูรณ์และ
ความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีลักษณะเป็นสันทรายทอดยาวกว่า 1 กิโลเมตร ตลอดแนวเต็มไปด้วย

ด้วยเม็ดทรายสีดำละเอียด โดยพบได้เพียง 5 แห่งทั่วโลกเท่านั้น คือ ใต้หวัน มาเลเซีย ฮาวาย ทางตอนเหนือของแคลิฟอร์เนีย และจังหวัดตราด จากลักษณะของทรายที่มีสีดำละเอียด จึงมีชาวบ้านที่เป็นอัมพาตลงเอาทรายมาหมกตัว ปรากฏว่ามีอาการดีขึ้น จากนั้นจึงเชื่อว่าทรายดำที่มีสรรพคุณในการรักษาโรค จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทรายดำที่หาดแห่งนี้มีชื่อว่าไลโมนิต (Limonite) เป็นแร่ที่เกิดจากการยุบตัวของเศษเหมืองและเปลือกหอยผสมด้วยควอตซ์ หรือเป็นแร่ที่เกิดจากการผุกร่อนของเหล็ก ในทางการแพทย์ไลโมนิตไม่มีผลทางการรักษาโรค แต่กระนั้นก็ยังมีความเชื่อกันว่า ทรายที่มีแร่ธาตุอื่นอยู่อีกและสามารถทำให้ระบบการไหลเวียนโลหิตดีขึ้น

4.9.2 กิจกรรม

- (1) การทำสปา เช่น สปาเท้าจากทรายดำ และการนวดแผนโบราณ
- (2) การเดินชมธรรมชาติและความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในป่าชายเลน
- (3) การเรียนรู้วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชน รวมถึงการเลือกซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์จากชุมชน เช่น ชาใบชลู่

4.10 ชุมชนบ้านยายม่อม

4.10.1 ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนบ้านยายม่อมตั้งอยู่ที่ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ เป็นชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยรวมกันเป็นส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพประมงเล็กขนาดเล็ก มีการจับปลา ปู หมึก ชุมชนแห่งนี้อยู่ใกล้กับเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแหลมมะขาม ซึ่งเป็นผืนป่าชายเลนขนาดใหญ่ต่อเนื่องไปจนถึงชุมชนหาดทรายดำที่บ้านกลาง ชุมชนบ้านยายม่อมมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและน่าสนใจ ผสมผสานกับเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาเกี่ยวกับหินยายม่อม

4.10.2 กิจกรรม

- (1) เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวมุสลิม การประกอบอาชีพของชาวประมง
- (2) การทำสปาทรายดำ การทำสปากะลาหน้าเตียง
- (3) การทำชาใบชลู่
- (4) การแปรรูปอาหารทะเล เช่น ปลาโคกแดดเดียว ก้างปลาโคกทอด

4.11 ชุมชนบ้านแหลมมะขาม

4.11.1 ข้อมูลทั่วไป

บ้านแหลมมะขามตั้งอยู่ที่ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ เป็นชุมชนโบราณที่ก่อตั้งมายาวนานกว่า 100 ปี ลักษณะพื้นที่เป็นแหลมยื่นไปในทะเล โดยมีเรื่องเล่าว่ามีเทพ

องค์หนึ่งมาสิงสถิตอยู่ที่ต้นมะขามใหญ่ที่มีอายุกว่า 100 ปี เป็นที่เคารพกราบไหว้และเป็นที่รู้จัก คือ เจ้าพ่อต้นมะขามโพรง จึงเป็นที่มาของชื่อบ้านแหลมมะขาม แต่เดิมชาวบ้านแหลมมะขามประกอบอาชีพทำนา ทำสวน และทำประมง ต่อมามีนายทุนมาซื้อนาข้าวเพื่อทำนาถ้ำ ทำให้ชาวบ้านแหลมมะขามเลิกอาชีพทำนา ปัจจุบันชาวบ้านสวนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน

4.11.2 กิจกรรม

(1) เยี่ยมชมวัดแหลมมะขาม ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จประพาสและสนทนาธรรมกับเจ้าอาวาส ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับการเสด็จประพาสของพระองค์

(2) ศูนย์เรียนรู้ตามรอยเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง ที่บ้านอาจารย์สมโภชน์ วาสูกีรี

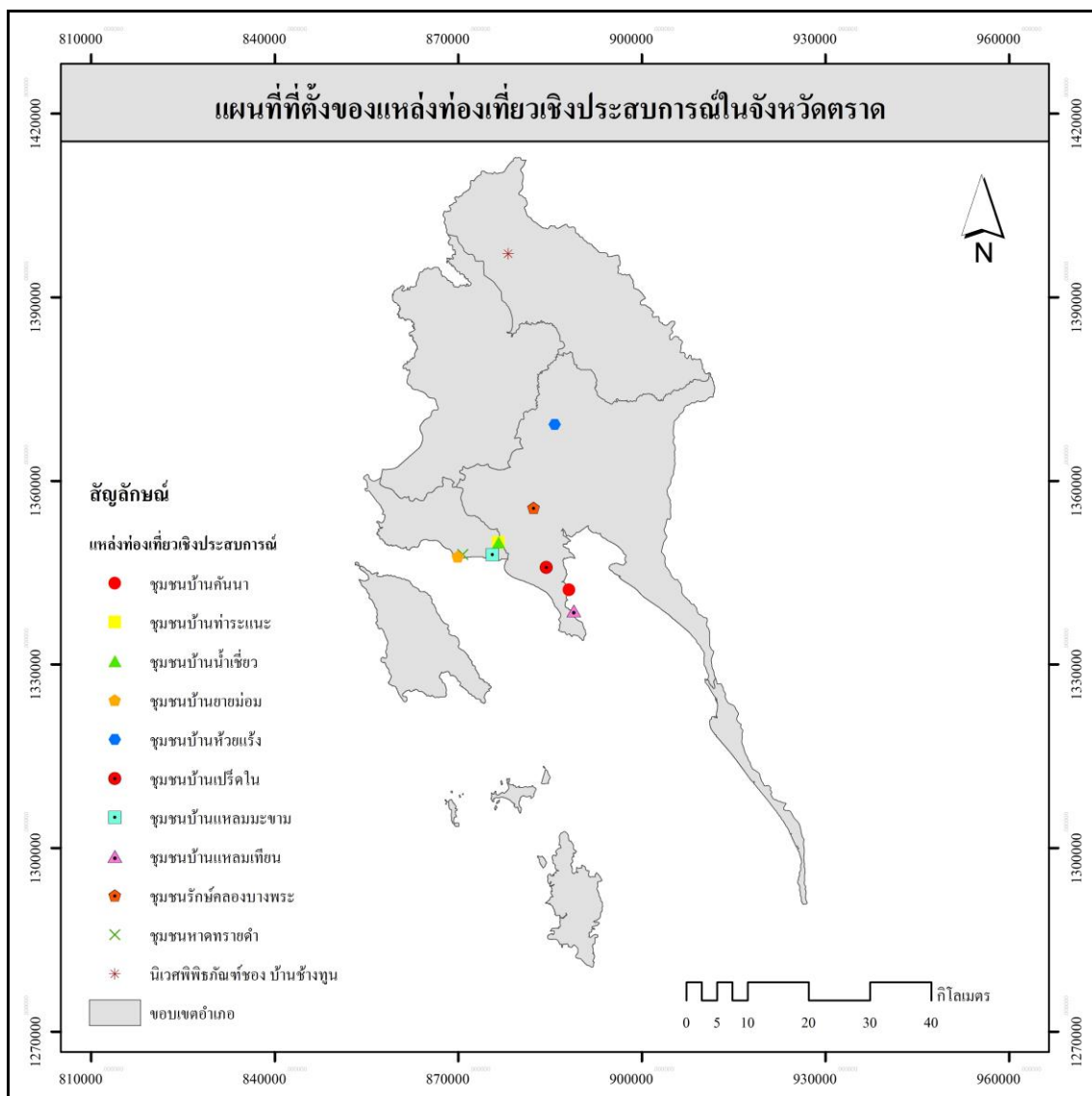
(3) เทียวชมและศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชายเลน

(4) เรียนรู้การทำจักสานหมวกจากใบจาก

(5) ชมและเรียนรู้การทำหุ่นไม้กระดาน แห่งเดียวในโลก

ตารางที่ 4-4 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดตราด

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1	ชุมชนบ้านท่าระแนะ	หนองคันทรัง	เมือง	ตราด
2	ชุมชนบ้านเปร็ดโน	ห้วงน้ำขาว	เมือง	ตราด
3	ชุมชนรักษ์คลองบางพระ	บางพระ	เมือง	ตราด
4	ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง	ห้วยแร้ง	เมือง	ตราด
5	ชุมชนบ้านคันทนา	ห้วงน้ำขาว	เมือง	ตราด
6	ชุมชนบ้านแหลมเทียน	อ่าวใหญ่	เมือง	ตราด
7	นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน	บ้านช้างทูน	บ่อไร่	ตราด
8	ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว	น้ำเชี่ยว	แหลมงอบ	ตราด
9	ชุมชนหาดทรายดำ	วังกระแจะ	แหลมงอบ	ตราด
10	ชุมชนบ้านยายม่อม	แหลมงอบ	แหลมงอบ	ตราด
11	ชุมชนบ้านแหลมมะขาม	แหลมงอบ	แหลมงอบ	ตราด

ภาพที่ 4-4 แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของจังหวัดตราด

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

1. จังหวัดชลบุรี

ในจังหวัดชลบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม สวนสัตว์เปิดเขาเขียวและหมู่บ้านช้างพัทยา จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้องมีคะแนนรวมมากที่สุด คือ 53 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม 43 คะแนน สวนสัตว์เปิดเขาเขียว 42 คะแนน ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล 41 คะแนน และหมู่บ้านช้างพัทยา ที่มีคะแนนน้อยที่สุดเท่ากับ 40 คะแนน ดังตารางที่ 4-5

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีศักยภาพสูงที่สุดในจังหวัดชลบุรี กล่าวคือ ศูนย์ฯ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สื่อถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวแล้วก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน อีกทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นในศูนย์ฯ แห่งนี้มีหลากหลาย นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถเลือกกิจกรรมได้ตามความต้องการ จะเห็นได้ว่าส่วนที่ 1 ได้คะแนนมากถึง 26 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน) ซึ่งมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดชลบุรี โดยในส่วนที่ 1 นี้เกี่ยวข้องกับศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ที่มีดัชนีชี้วัดย่อย 8 ดัชนี เช่น การนำเสนอประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยว ความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนเพื่อสร้างกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เป็นต้น ในขณะที่ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคมมีคะแนนรวมเท่ากับ 43 คะแนน อย่างไรก็ตามก็ดี ศูนย์ฯ แห่งนี้มีคะแนนในส่วนที่ 1 เท่ากับ 18 คะแนน เนื่องจากรูปแบบของการนำเสนอประสบการณ์ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคมมีเพียง 1 รูปแบบเท่านั้น คือ การเรียนรู้การทำจักสาน จึงส่งผลต่อคะแนนในดัชนีอื่น ๆ เช่น สามารถใช้ประสาทสัมผัสเพียงด้านเดียว คือ การสัมผัส ทำให้ศูนย์ฯ นี้มีคะแนนรวมเป็นลำดับที่ 2

สวนสัตว์เปิดเขาเขียวมีคะแนนรวมเป็นลำดับที่ 3 คือ 42 คะแนน ซึ่งถูกจัดให้มีความศักยภาพระดับ 2 สวนสัตว์แห่งนี้มีกิจกรรมที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้วิถีชีวิตของสัตว์และการศึกษาธรรมชาติ โดยสวนสัตว์เปิดเขาเขียวมีคะแนนส่วนที่ 1 ทั้งสิ้น 19 คะแนน และมีคะแนนในส่วนที่ 2 น้อยที่สุด (19 คะแนน) ซึ่งเป็นคะแนนที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เนื่องจากมีที่พักเพียงประเภทเดียวที่ให้บริการ คือ โรงแรม จึงทำให้คะแนนส่วนนี้น้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ส่วนศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลมีคะแนนรวมเท่ากับ 41 คะแนน และหมู่บ้านช้างพัทธามีคะแนนรวมน้อยที่สุด คือ 40 คะแนน เนื่องจากได้คะแนนส่วนที่ 3 น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ คะแนนส่วนนี้เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในประเด็นขาดความร่วมมือกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับคนในชุมชน และข้อจำกัดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-5 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	คะแนน				ระดับของ ศักยภาพ
		ส่วนที่ 1 ¹	ส่วนที่ 2 ²	ส่วนที่ 3 ³	รวม	
1	ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง	26	20	7	53	1
2	ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล	16	21	4	41	1
3	ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม	18	21	4	43	1
4	สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	19	19	4	42	1
5	หมู่บ้านช้างพัทยา	18	19	3	40	2

¹ คะแนนส่วนที่ 1 คือ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

² คะแนนส่วนที่ 2 คือ ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 24 คะแนน

³ คะแนนส่วนที่ 3 คือ ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน คะแนนเต็ม 7 คะแนน

2. จังหวัดระยอง

จังหวัดระยองมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์รวมทั้งสิ้น 9 แห่ง ได้แก่ สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ บ้านมาบเขาชะโอน มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ชุมชนปากน้ำประแส ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดง ตามพระราชดำริจังหวัดระยอง สวนสุภัทราแลนด์ และศูนย์กิจกรรมสมุนไพรไทย เขา-ขุนอินทร์ จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์พบว่า มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง มีคะแนนรวมมากที่สุด คือ 54 คะแนน รองลงมา ได้แก่ สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น 49 คะแนน ชุมชนปากน้ำประแส 43 คะแนน บ้านมาบเขาชะโอน และสวนสุภัทราแลนด์ มีคะแนนเท่ากัน 42 คะแนน สวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพฯ 40 คะแนน และศูนย์ส่งเสริมเกษตร ปลวกแดง ที่มีคะแนนน้อยที่สุดเท่ากับ 34 คะแนน ดังตารางที่ 4-6

มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีศักยภาพสูงที่สุดในจังหวัดระยอง เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง เริ่มจากการประชุมกันในครัวเรือน เริ่มขยายออกเป็นเครือข่ายองค์กร จนกระทั่งปี พ.ศ. 2549 จึงจัดตั้งเป็น "มหาวิทยาลัยบ้านนอก" เพื่อการเรียนรู้ของสังคม จนได้รับรางวัล "หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข" จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้กิจกรรมของศูนย์อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวจนสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสิ้น 15 ฐานการเรียนรู้ จากผลการประเมินเห็นได้ว่าส่วนที่ 1 ของมหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ได้คะแนนมากถึง 27 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน) ซึ่งมีค่าคะแนนมากที่สุดในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัด

ระยอง โดยในส่วนที่ 1 นี้เกี่ยวข้องกับศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ในขณะที่สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น และชุมชนปากน้ำประแส ก็มีคะแนนในส่วนที่ 1 ที่มีค่าคะแนนสูง ได้แก่ 25 คะแนน และ 24 คะแนนตามลำดับ แต่ทั้งสองศูนย์ยังมีฐานการเรียนรู้เชิงประสบการณ์น้อยกว่ามหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ซึ่งมีถึง 15 ฐานการเรียนรู้

นอกจากนี้บ้านมาบเขาชะโอนและสวนสุภัทราแลนด์ต่างก็มีศักยภาพอยู่ในระดับ 1 เช่นกัน กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่งนี้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งสวนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างทางการเกษตร ได้แก่ การเก็บผลไม้ การทำปุ๋ยอินทรีย์ การเพาะพันธุ์ต้นไม้ เป็นต้น โดยมีลำดับคะแนนในส่วนที่ 1 เท่ากับ 20 และ 21 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวสามารถมาท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองได้ตลอดทั้งปี ซึ่งแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรแห่งอื่น ๆ ที่สามารถท่องเที่ยวได้เฉพาะช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคมเท่านั้น

สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยองเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีระดับคะแนนอยู่ในกลุ่ม 2 หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แต่ยังคงต้องพัฒนาในบางประเด็น โดยมีคะแนนเท่ากับ 40 และ 43 คะแนน ตามลำดับ โดยสวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ต้องเพิ่มกิจกรรมที่สามารถให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้นจากที่มีอยู่ (นั่งรถชมสวนสมุนไพรและชมนิทรรศการ) ในขณะเดียวกันศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยองเป็นสถานที่เรียนรู้ของรัฐบาลที่ตั้งอยู่ในเขตเกษตรกรรมไกลจากชุมชน โดยไม่มีที่พัก ร้านอาหาร สถานพยาบาล และแหล่งบริการทางการเงินในระยะทาง 10 กิโลเมตร รวมทั้งระบบขนส่งมวลชนสาธารณะยังไม่สามารถเข้าถึง และถนนในแหล่งท่องเที่ยวยังคงต้องปรับปรุงเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-6 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดระยอง

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	คะแนน				ระดับของ ศักยภาพ
		ส่วนที่ 1 ¹	ส่วนที่ 2 ²	ส่วนที่ 3 ³	รวม	
1	สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น	25	19	5	49	1
2	สวนสมุนไพรมณีจพระเทพ รัตนราชสุตาฯ	17	20	3	40	2
3	ชมวิว ฮอर्सไรดิง คลับ	9	11	1	21	3
4	บ้านมาบเขาชะโอน	20	18	4	42	1
5	มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง	27	20	7	54	1
6	ชุมชนปากน้ำประแส	24	18	1	43	2
7	ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดง ตามพระราชดำริจังหวัดระยอง	16	14	4	34	2
8	สวนสุภัทราแลนด์	21	19	2	42	1
9	ศูนย์กิจกรรมสมุนไพโรไท เขาขุน อินทร์	11	11	1	23	3

¹ คะแนนส่วนที่ 1 คือ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

² คะแนนส่วนที่ 2 คือ ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 24 คะแนน

³ คะแนนส่วนที่ 3 คือ ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน คะแนนเต็ม 7 คะแนน

3. จังหวัดจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์หัตถกรรม
พื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ศูนย์วิจัยพืชสวน
จันทบุรี ชุมชนไร่แผ่นดิน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์กสิ
กรรมข้าปลาไหล และวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี จากการประเมิน
ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีศักยภาพใน
ระดับกลุ่ม 1 จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล หรือสวนเกษตรอินทรีย์ผู้ใหญ่นาง มี
คะแนนรวมมากที่สุด คือ 49 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี และศูนย์ศึกษาการ
พัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีคะแนนเท่ากัน คือ 48 คะแนน วิสาหกิจชุมชน
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี 45 คะแนน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มี
ศักยภาพในระดับกลุ่ม 2 จำนวน 3 แห่ง ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม

37 คะแนน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว 32 คะแนน และชุมชนไร่แผ่นดิน มีคะแนนน้อยที่สุด เท่ากับ 27 คะแนน ดังตารางที่ 4-7

ผลการประเมินพบว่าศูนย์กสิกรรมฆ่าปลาไหล หรือสวนเกษตรอินทรีย์ผู้ใหญ่นาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีศักยภาพสูงที่สุดในจังหวัดจันทบุรี กล่าวคือ ศูนย์ฯ แห่งนี้เป็นศูนย์รวมของปราชญ์ชาวบ้านที่รวมตัวกันเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป โดยมีการนำปุ๋ยอินทรีย์มาปรับใช้กับสวนผลไม้ของตนเอง ทำให้มีลักษณะคล้ายกับสวนป่าแต่ปลูกพืชสวนและพืชสมุนไพร ทำให้พื้นดินให้มีความสมบูรณ์ ต้นไม้เจริญเติบโตแข็งแรง ไม่มีโรคแมลงมารบกวน กลายเป็นเกษตรธรรมชาติที่ยั่งยืน ภายในศูนย์ฯ โดยกิจกรรมฐานการเรียนรู้หลัก 6 ฐาน และฐานการเรียนรู้ตามความสนใจของนักท่องเที่ยวที่สนใจเสริมสร้างประสบการณ์ให้ตนเองระหว่างท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าส่วนที่ 1 ซึ่งเกี่ยวข้องกับศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้คะแนนมากถึง 26 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน) ซึ่งมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดจันทบุรี ในขณะที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ที่มีศักยภาพอยู่ในระดับที่ 1 เช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่ได้คะแนนส่วนที่ 1 ซึ่งได้น้อยกว่า นั่นคือ 22 และ 20 คะแนน ตามลำดับ ส่วนวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรีที่มีศักยภาพในระดับ 1 ซึ่งมีคะแนนในส่วนที่ 1 สูงถึง 24 แต่เนื่องจากได้คะแนนส่วนที่ 3 เพียง 4 คะแนนเท่านั้น แสดงว่ายังขาดรูปแบบในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ส่วนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว และชุมชนไร่แผ่นดิน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีผลการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับ 2 ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่รองรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีได้ แต่ต้องส่งเสริมศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน งบประมาณในการพัฒนา สมรรถนะบุคลากร และแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนไร่แผ่นดิน ที่มีผลคะแนนในส่วนที่ 3 เท่ากับ 0 เนื่องจากขาดการประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการ โดยแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนไร่แผ่นดิน เป็นการบริหารจัดการด้วยตนเองภายในครัวเรือนเท่านั้น และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และประเด็นสำคัญ คือ ชุมชนไร่แผ่นดินต้องเดินทางเข้าถึงโดยทางเรือเท่านั้น จึงต้องถึงความปลอดภัยในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นลำดับแรก

ตารางที่ 4-7 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดจันทบุรี

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	คะแนน				ระดับของ ศักยภาพ
		ส่วนที่ 1 ¹	ส่วนที่ 2 ²	ส่วนที่ 3 ³	รวม	
1	ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อ จันทบุรี หมู่บ้านเสม็ดงาม	19	17	1	37	2
2	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว	12	17	3	32	2
3	ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี	20	22	6	48	1
4	ชุมชนไร่แผ่นดิน	17	10	0	27	2
5	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	22	20	6	48	1
6	ศูนย์กสิกรรมชาปลาไหล	26	17	6	49	1
7	วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนรักษ์เขาบายศรี	24	17	4	45	1

¹ คะแนนส่วนที่ 1 คือ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

² คะแนนส่วนที่ 2 คือ ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 24 คะแนน

³ คะแนนส่วนที่ 3 คือ ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน คะแนนเต็ม 7 คะแนน

4. จังหวัดตราด

จังหวัดตราดมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มากที่สุด คือ 11 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในระดับที่ 1 ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มีเพียง 3 แห่งที่มีศักยภาพในระดับปานกลาง (ระดับ 2) ได้แก่ ชุมชนบ้านท่าระแนง ชุมชนบ้านคันทนา และชุมชนบ้านแหลมเทียน

แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงและได้คะแนนมากกว่า 50 คะแนน มี 5 แห่ง โดยชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว มีคะแนนมากที่สุดเท่ากับ 54 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ชุมชนบ้านยายม่อม (53 คะแนน) ส่วนชุมชนรักษ์คลองบางพระ ชุมชนหาดทรายดำ และชุมชนบ้านแหลมมะขาม มีคะแนนเท่ากัน คือ 51 คะแนน แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่งนี้มีความโดดเด่นของกิจกรรมและความหลากหลาย กิจกรรมที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน มรดกที่มีชีวิต เรื่องเล่า และงานศิลปะ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวยังได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เมื่อเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การทำข้าวเกรียบยาหน้าของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว การทำอาหารทะเลแปรรูปของชุมชนบ้านยายม่อม การทำขนมพื้นบ้านของชุมชนรักษ์คลองบางพระ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้ว่าแหล่ง

ห้องเที่ยวทั้ง 5 แห่งนี้ได้คะแนนในส่วนที่ 1 ค่อนข้างสูงและใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ดีจะพบว่าชุมชนบ้านแหลมมะขามได้คะแนนในส่วนที่ 2 (ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์) น้อยที่สุด คือ 16 คะแนน เนื่องจากในบริเวณชุมชนมีที่พักเพียงรูปแบบเดียว คือ โฮมสเตย์ และการเข้าถึงด้วยรถ 2 ล้อ และรถยนต์ 4 ล้อ ส่วนรถโดยสารและรถบัสไม่สามารถเข้าถึงได้ ในขณะที่คะแนนส่วนที่ 3 ได้เท่ากันทั้ง 5 แห่ง

ในกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงแต่คะแนนไม่ถึง 50 คะแนนมี 4 แห่ง ได้แก่ ชุมชนบ้านเป็ดไฉน ห้องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง ชุมชนบ้านคันทนา และนิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน จะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านคันทนาได้คะแนนน้อยที่สุดในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง คือ 42 คะแนน โดยเฉพาะในส่วนที่ 1 ที่ได้ 22 คะแนน จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน และส่วนที่ 2 ได้ 14 คะแนน จากคะแนนเต็ม 28 คะแนน เนื่องจากมีการนำเสนอประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยว 3 รูปแบบ อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ฟาร์มปศุสัตว์ที่เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ถูกยกเลิกไปแล้ว ส่วนการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยรถ 2 ล้อ และรถยนต์ 4 ล้อ และมีรูปแบบที่พักเพียงอย่างเดียว คือ โฮมสเตย์

ชุมชนบ้านท่าระแนะและชุมชนบ้านแหลมเทียนจัดอยู่ในกลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง โดยชุมชนบ้านแหลมเทียนมีคะแนนเท่ากับ 38 คะแนน ส่วนชุมชนบ้านท่าระแนะมีค่าคะแนนน้อยที่สุดเท่ากับ 36 คะแนน จากการพิจารณาพบว่า ชุมชนบ้านท่าระแนะได้คะแนนส่วนที่ 2 และ 3 น้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยมีคะแนนส่วนที่ 2 เพียง 11 คะแนน เนื่องถนนที่ใช้สำหรับเดินทางไปยังชุมชนไม่ดีนัก ปัจจุบันยังเป็นถนนลูกรังในบางช่วงของถนนและไม่มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน รถที่เข้าถึงได้ คือ 2 ล้อ และรถยนต์ 4 ล้อ รวมถึงการนำเสนอประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียง 3 รูปแบบ ได้แก่ วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น และมรดกที่มีชีวิต

ตารางที่ 4-8 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดตราด

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	คะแนน				ระดับของ ศักยภาพ
		ส่วนที่ 1 ¹	ส่วนที่ 2 ²	ส่วนที่ 3 ³	รวม	
1	ชุมชนบ้านท่าระแนะ	21	11	4	36	2
2	ชุมชนบ้านเปรี๊ตโน	23	14	7	44	1
3	ชุมชนรักษ์คลองบางพระ	24	20	7	51	1
4	ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง	26	15	7	48	1
5	ชุมชนบ้านคันทนา	22	14	6	42	1
6	ชุมชนบ้านแหลมเทียน	20	13	5	38	2
7	นิเวศพิพิธภัณฑของ บ้านช้างทูน	27	15	7	49	1
8	ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว	27	20	7	54	1
9	ชุมชนหาดทรายดำ	26	18	7	51	1
10	ชุมชนบ้านยายม่อม	26	20	7	53	1
11	ชุมชนบ้านแหลมมะขาม	28	16	7	51	1

¹ คะแนนส่วนที่ 1 คือ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

² คะแนนส่วนที่ 2 คือ ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 24 คะแนน

³ คะแนนส่วนที่ 3 คือ ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน คะแนนเต็ม 7 คะแนน

บทที่ 5

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

บทนี้กล่าวถึงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับบริษัทนำเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด จากการสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ 4 จังหวัดดังกล่าว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีความน่าสนใจและโดดเด่นทางด้านกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์โดยตรง ซึ่งเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบพื้นฐานทางการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร เส้นทางคมนาคม แหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญ คือ การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งเส้นทางดังกล่าวต้องสามารถเดินทางเชื่อมถึงกันไปยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งได้อย่างสะดวก

ผู้วิจัยจึงได้จัดทำตัวอย่างเส้นทางการท่องเที่ยว ออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน แบบ 2 วัน 1 คืน และแบบ 3 วัน 2 คืน โดยกำหนดเงื่อนไข คือ ทุกเส้นทางเริ่มต้นจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ซึ่งสามารถเป็นสถานที่นัดพบ และมีสถานีขนส่งที่สามารถนำนักท่องเที่ยวเดินทางมาสู่ 4 จังหวัดที่เป็นพื้นที่วิจัยในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด นอกจากนี้ ผู้วิจัยทำการเลือกสรรกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมาแนะนำเสนอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสัมผัสถึงประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และกรณีที่เป็นเส้นทางแบบ 2 วัน 1 คืน และแบบ 3 วัน 2 คืน กำหนดให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืน ณ แหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ โดยตัวอย่างของเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มีดังนี้

เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน

เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางแบบไปเช้า-เย็นกลับ สามารถแบ่งออกเป็น 9 เส้นทาง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางที่ 1: ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง

เส้นทางนี้มีแหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี โดยนักท่องเที่ยวออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิในช่วงเช้า เพื่อเดินทางมาศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง มีระยะทาง 76.09 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 60 นาที เมื่อถึงแล้วนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ตามฐานกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ฐานอนุรักษ์ป่า ซึ่งเป็นการศึกษาความรู้เกี่ยวกับป่า แนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ จากนั้นในช่วงบ่ายเป็นการเรียนรู้แนวทางการพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รายละเอียดดังตารางที่ 5-1 และภาพที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง

เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง” นักท่องเที่ยวจะได้เข้าเรียนรู้ตามกิจกรรมฐานที่น่าสนใจ ได้แก่ ฐานคนรักข่า ซึ่งเป็น การศึกษาความรู้เกี่ยวกับป่า แนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้
บ่าย	เรียนรู้แนวทางการพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง

2. เส้นทางที่ 2: สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

เส้นทางนี้มีแหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ตั้งอยู่ในอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ออกเดินทางจาก สนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ในช่วงเช้า เพื่อเดินทางมายังสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ตำบลบางพระ อำเภอสัตหีบ มีระยะทาง 90.55 กิโลเมตร และใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 01.09 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้และศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่า รวมทั้งชมการแสดงของสัตว์นานาชนิด รายละเอียดดังตารางที่ 5-2 และภาพที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “สวนสัตว์เปิดเขาเขียว” เรียนรู้และเที่ยวชมสัตว์ชนิดต่าง ๆ ชมการแสดงความสามารถพิเศษของสัตว์ที่อยู่ในสวนสัตว์
บ่าย	เข้าร่วมกิจกรรมฐาน ได้แก่ ให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ป่าและการอนุรักษ์ ซึ่งหากนักท่องเที่ยวมีเวลาก็สามารถชมสัตว์ในรูปแบบของไนท์ซาฟารีได้อีกด้วย

3. เส้นทางที่ 3: ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม

เส้นทางนี้มีแหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม ตั้งอยู่ที่ตำบลพนัสนิคม อำเภพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยเดินทางมาจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิเป็นระยะทาง 72.30 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 55 นาที ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคมเป็นศูนย์เรียนรู้จักสานที่ใหญ่ที่สุดในโลก ชุมชนแห่งนี้มีการทำเครื่องจักสานมานานมากกว่าร้อยปี นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเรียนรู้การทำเครื่องจักสานรูปแบบต่าง ๆ โดยเริ่มต้นกระบวนการผลิต การคัดเลือกไม้ไฟ การจักตอก การย้อมสี การสาน เป็นต้น รวมทั้ง นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานได้ในราคามิตรภาพ รายละเอียดดังตารางที่ 5-3

ตารางที่ 5-3 เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม

เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม” นักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนทำเครื่องจักสานรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การคัดเลือกไม้ไผ่ การจักตอก การย้อมสี การสานให้เป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ
บ่าย	นักท่องเที่ยวลงมือปฏิบัติ ทดลองการทำจักสานด้วยตนเอง โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานเพื่อนำไปใช้หรือเป็นของฝากได้

4. เส้นทางที่ 4: ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

เส้นทางที่ 4 เป็นการท่องเที่ยวที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล กองทัพเรือ ตำบลเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีระยะทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ 155.92 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 01.58 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้กิจกรรมของศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล โดยเน้นการเรียนรู้และอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล กิจกรรมเมื่อเดินทางถึงศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลในช่วงเช้า นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ชมนิทรรศการเต่าทะเล ชมเต่าทะเลที่บ่อต่าง ๆ ส่วนในช่วงบ่ายเป็นกิจกรรมกลางแจ้ง ได้แก่ การปล่อยเต่า และปลูกป่าชายเลน รายละเอียดดังตารางที่ 5-4 และภาพที่ 5-4

ตารางที่ 5-4 เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล” รับฟังการบรรยายจากวิทยากร พร้อมทั้งชมวีดิทัศน์ และนิทรรศการเกี่ยวกับเต่าทะเล จากนั้นเดินชมเต่าทะเลที่บ่ออนุบาลอย่างใกล้ชิด
บ่าย	กิจกรรมการปล่อยเต่าและปลูกป่าชายเลน

5. เส้นทางที่ 5: สวนสมุนไพรสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี

เส้นทางที่ 5 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่ สวนสมุนไพรสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งอยู่ที่ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง อยู่ห่างจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ 144.31 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 01.49 ชั่วโมง

โดยกิจกรรมที่สำคัญ คือ เข้ารับฟังการบรรยายและชมนิทรรศการเกี่ยวกับสมุนไพร จากนั้นเดินเที่ยวชมต้นสมุนไพรที่ปลูกอยู่ในสวนภายนอกอาคาร รายละเอียดดังตารางที่ 5-5 และภาพที่ 5-5

ตารางที่ 5-5 เส้นทางที่ 5 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนสมุนไพรสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี

เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “สวนสมุนไพรฯ” เข้ารับฟังการบรรยายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสวนสมุนไพรและความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรพันธุ์ต่าง ๆ จากนั้นเดินชมนิทรรศการเกี่ยวกับสมุนไพรไทย
บ่าย	นักท่องเที่ยวนั่งรถหรือเดินเที่ยวชมและเรียนรู้ต้นสมุนไพรที่ปลูกอยู่ในสวนนอกอาคาร

6. เส้นทางที่ 6: สวนสุภัทราแลนด์

เส้นทางที่ 6 ได้แก่ สวนสุภัทราแลนด์ ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง มีระยะทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ 141 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 01.50 ชั่วโมง สวนสุภัทราแลนด์จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง กิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสวนผลไม้ หากนักท่องเที่ยวมาเป็นหมู่คณะสามารถเลือกเป็นกิจกรรมฐาน หรืออวลักแรลลี่ภายในสวนผลไม้ หากมาเป็นกลุ่มขนาดเล็กสามารถนั่งรถรางชมสวน เก็บผลไม้รับประทานบุฟเฟต์ผลไม้ รายละเอียดดังตารางที่ 5-6 และภาพที่ 5-6

ตารางที่ 5-6 เส้นทางที่ 6 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนสุภัทราแลนด์

เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “สวนสุภัทราแลนด์” กิจกรรมหลักของสวนสุภัทราแลนด์ คือ การนั่งรถรางชมสวนและเก็บผลไม้ หากนักท่องเที่ยวมาเป็นหมู่คณะอาจเข้าร่วมกิจกรรมฐานต่าง ๆ ได้แก่ การทำปุ๋ยชีวภาพ การปลูกพืชอินทรีย์ การเลี้ยงผึ้งหรือกิจกรรมวอลกแรลลี่
บ่าย	รับประทานบุฟเฟต์ผลไม้ตามฤดูกาล ซึ่งมีให้เลือกหลากหลายชนิด

7. เส้นทางที่ 7: สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น

เส้นทางที่ 7 มีแหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่ สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น ตั้งอยู่ที่ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง อยู่ห่างจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ 165.64 กิโลเมตร ใช้เวลาใน

การเดินทาง 02.08 ชั่วโมง เมื่อเดินทางมาถึงนักท่องเที่ยวจะรับฟังประวัติความเป็นมาของสวน และเดินเที่ยวชมสวน ซึ่งภายในแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวนต่าง ๆ นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมและเรียนรู้พืชผักผลไม้ที่ปลูกไว้ ซึ่งจะมีป้ายบอกชื่อของพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ในช่วงบ่าย นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้กิจกรรมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือการทำเกษตรอินทรีย์ หรือการแปรรูปพืชผักผลไม้ต่าง ๆ ชุมชนรายละเอียดดังตารางที่ 5-7 และภาพที่ 5-7

ตารางที่ 5-7 เส้นทางที่ 7 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น

เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น” เข้ารับฟังการบรรยายถึงประวัติความเป็นมาของสวน จากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้เดินชมสวนและศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพืชผักผลไม้ เก็บผลไม้ และชิมผลไม้ตามฤดูกาล
บ่าย	เรียนรู้การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือการทำเกษตรอินทรีย์ หรือการแปรรูปพืชผักผลไม้

8. เส้นทางที่ 8: บ้านมาบเหลาชะโอน

เส้นทางที่ 8 มีแหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่ บ้านมาบเหลาชะโอน ตำบลชากพง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง อยู่ห่างจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ 175.85 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 02.14 ชั่วโมง เมื่อถึงบ้านมาบเหลาชะโอน นักท่องเที่ยวเข้ารับการบรรยายถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน เรียนรู้กระบวนการทำจักสานกระจูด ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงวิธีการทำจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงการเดินทางไปชมแหล่งปลูกกระจูด รายละเอียดดังตารางที่ 5-8 และภาพที่ 5-8

ตารางที่ 5-8 เส้นทางที่ 8 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: บ้านมาบเหลาชะโอน

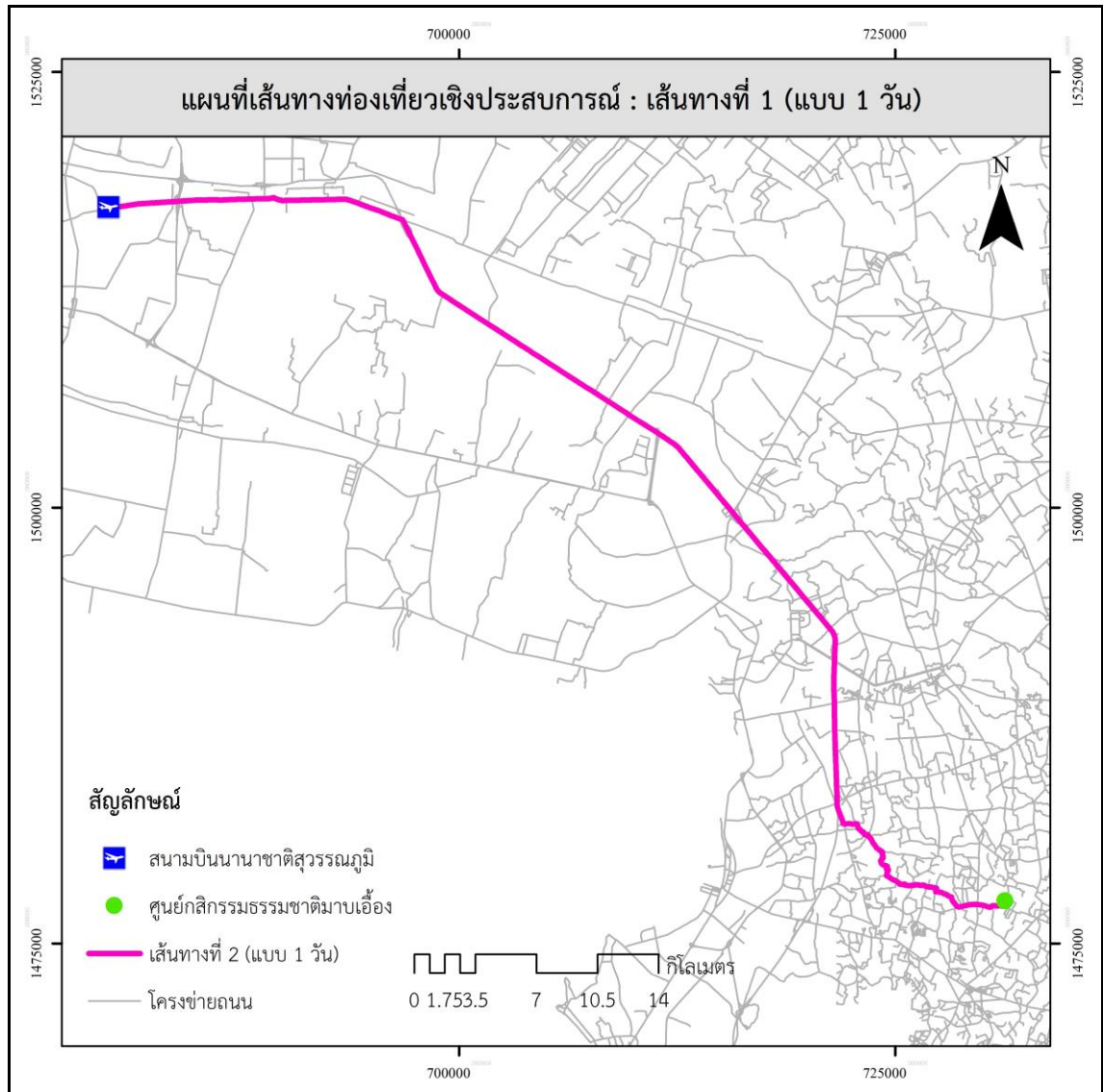
เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “บ้านมาบเหลาชะโอน” รับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชน เรียนรู้กระบวนการทำจักสานกระจูด ตั้งแต่ขั้นตอนการปลูก การเก็บ การตาก และการย้อมกระจูด
บ่าย	เรียนรู้ขั้นตอนการจักสานเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเดินทางไปเยี่ยมชมแหล่งปลูกกระจูดในบริเวณหมู่บ้านมาบเหลาชะโอน

9. เส้นทางที่ 9: มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง

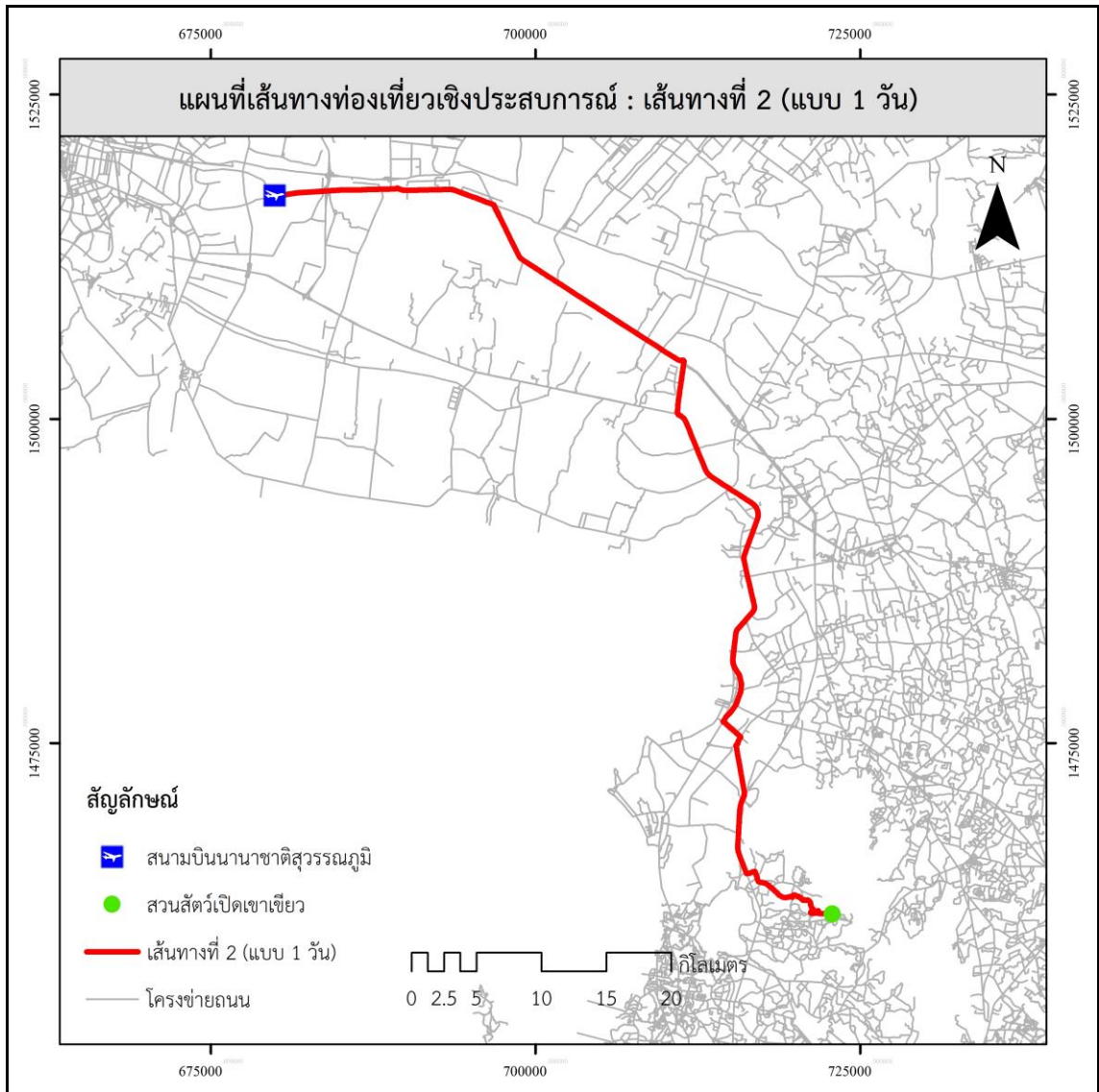
มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ตั้งอยู่ที่ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง มีระยะทางห่างจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิเท่ากับ 171.90 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 02.11 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังบ้านจำรุงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 15 ฐานการเรียนรู้ โดยในเส้นทางการท่องเที่ยวนี้ได้แบ่งออกเป็นช่วงเช้า 1 กิจกรรม และบ่าย 2 กิจกรรม คือ ช่วงเช้าเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงมหาวิทยาลัย เข้ารับฟังการบรรยายถึงความเป็นมาของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยบ้านนอก จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านผ่านกลุ่ม ฒ ผู้เฒ่า ที่สืบทอดศิลปะแขนงต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสุขภาพ ส่วนในช่วงบ่ายประกอบด้วยกิจกรรมเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้าน และกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตของชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ รายละเอียดดังตารางที่ 5-9 และภาพที่ 5-9

ตารางที่ 5-9 เส้นทางที่ 9 การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน: มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง

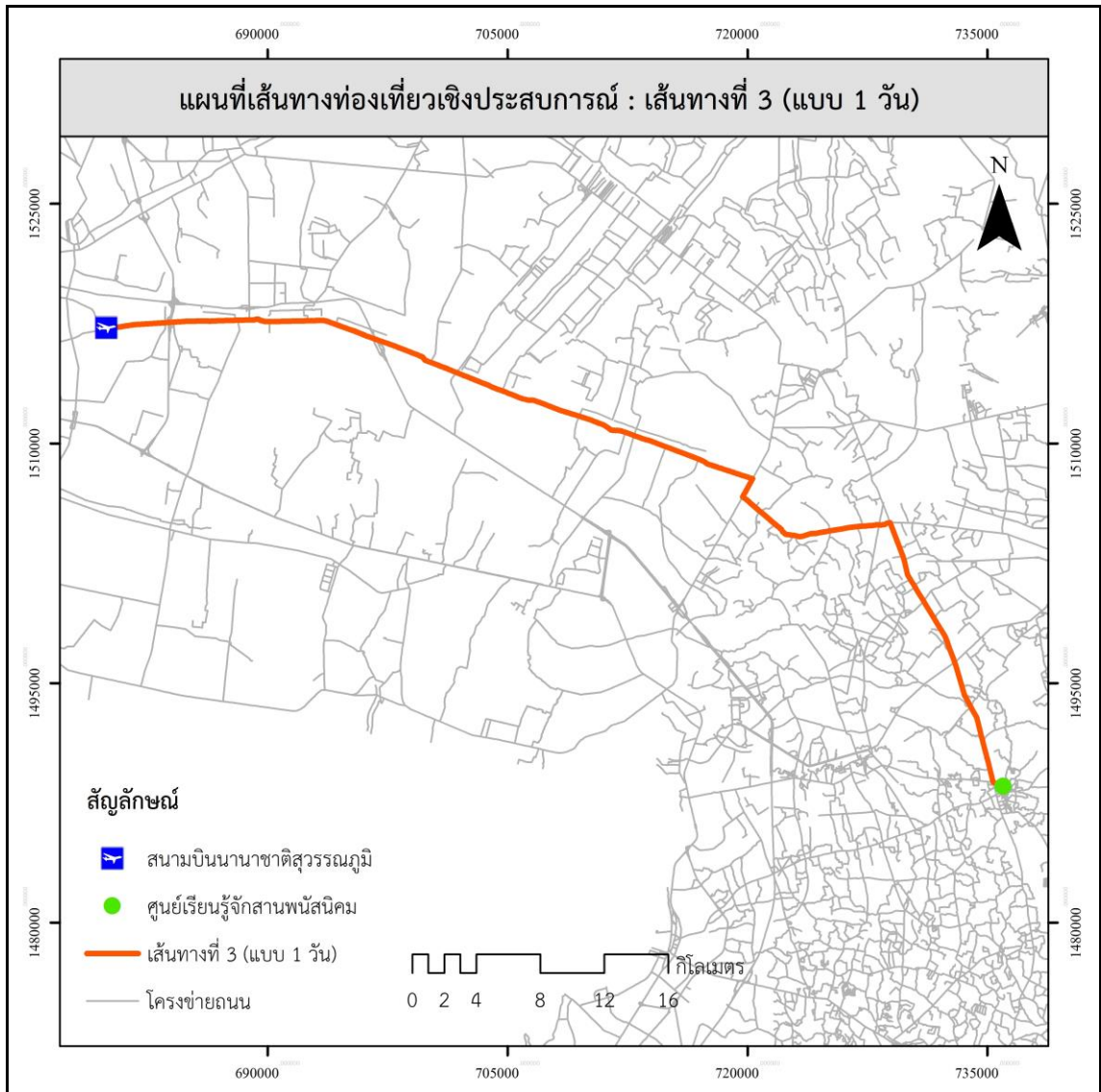
เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง” รับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยและชุมชน จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านผ่านกลุ่ม ฒ ผู้เฒ่า
บ่าย	เรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตของชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ

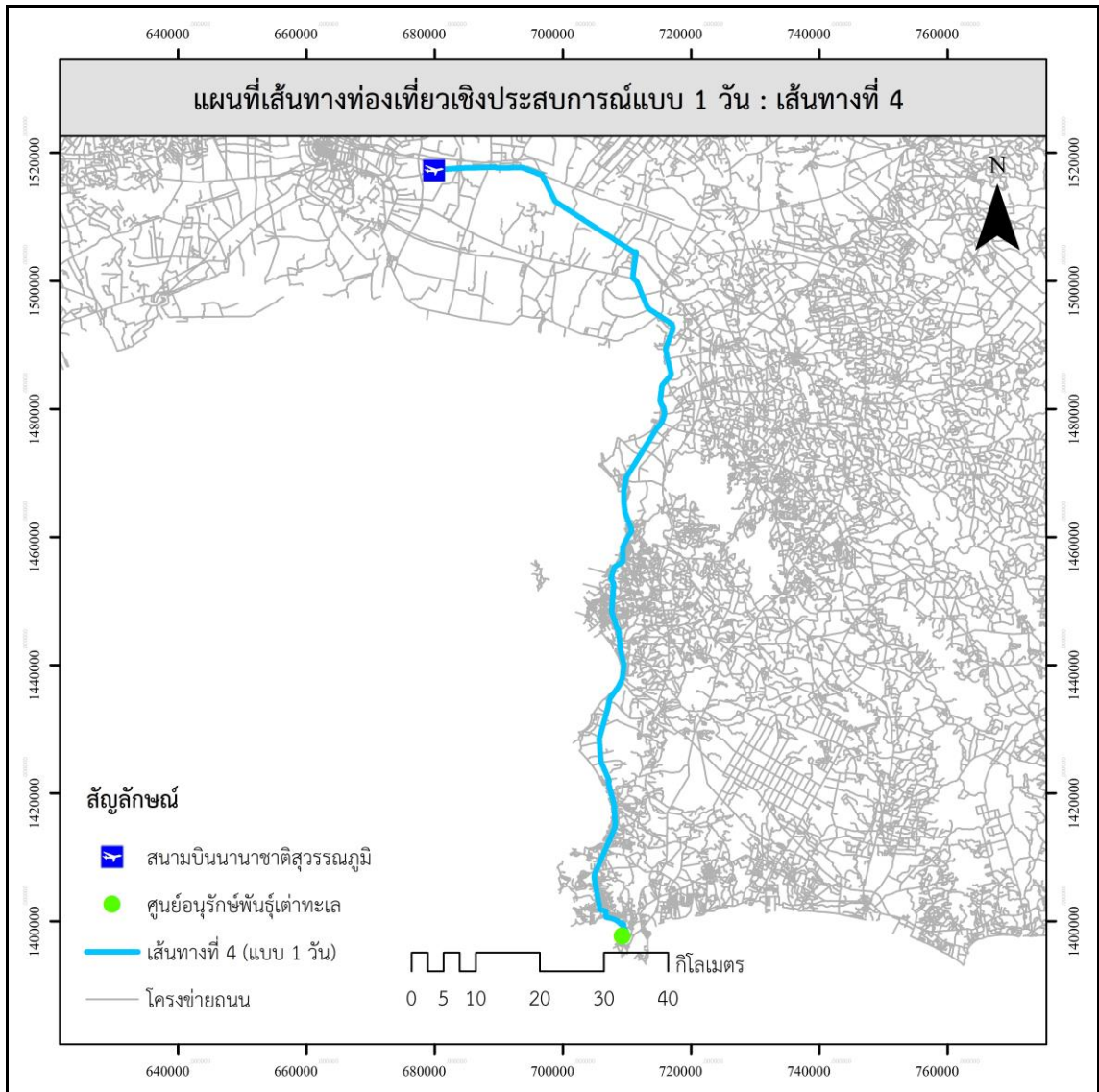
ภาพที่ 5-1 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 1 ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง

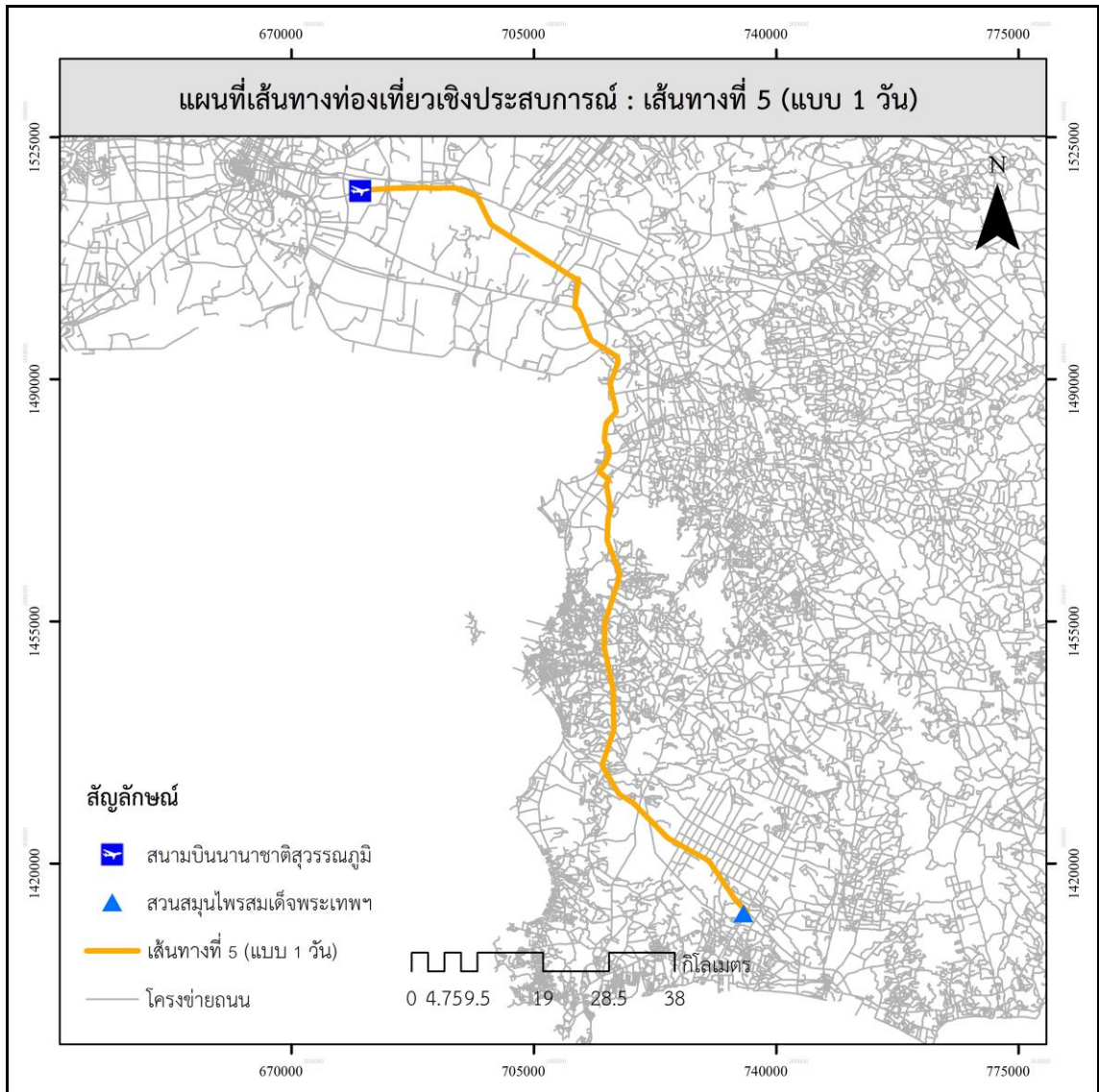
ภาพที่ 5-2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 2 สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

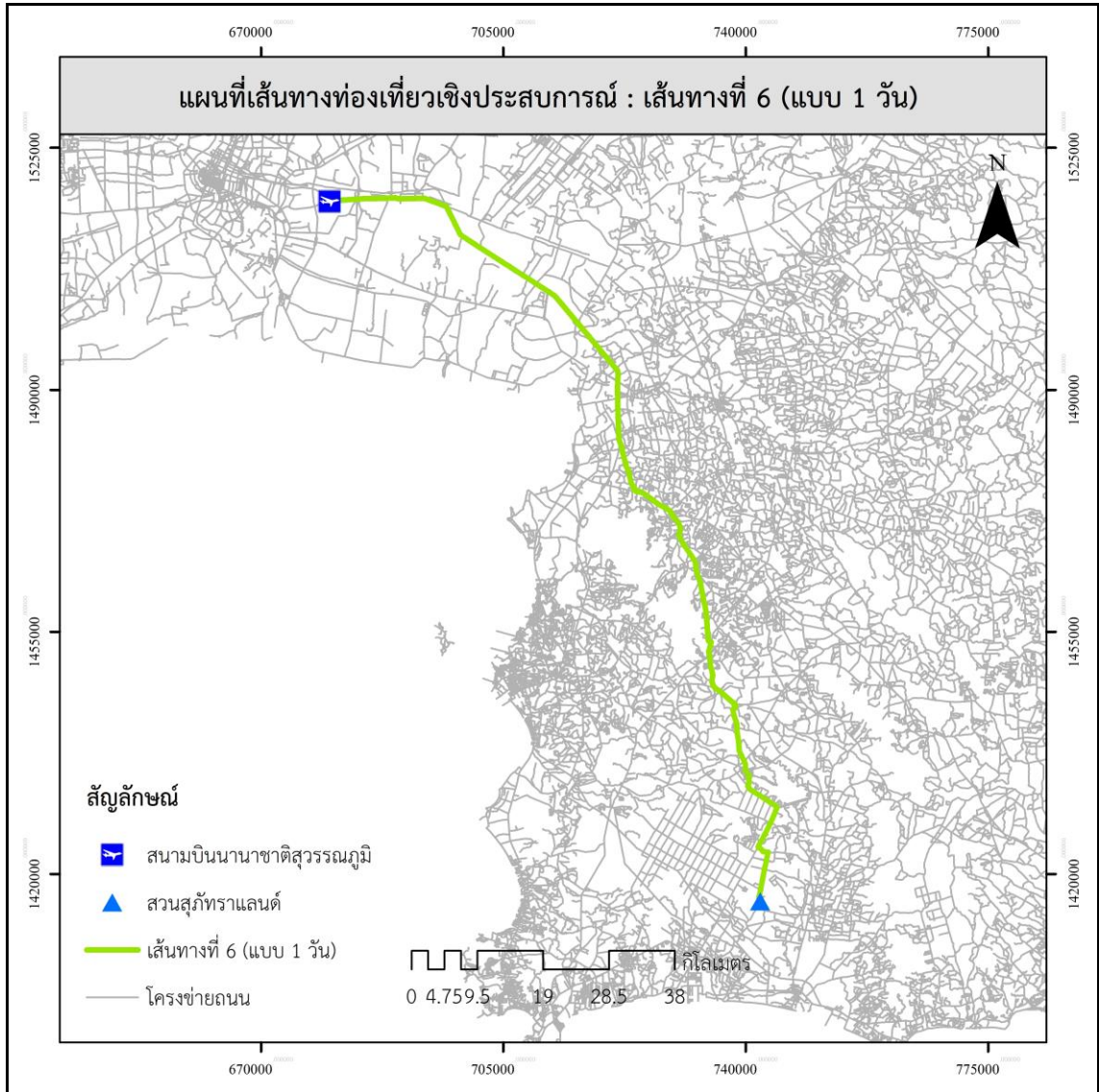
ภาพที่ 5-3 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 3 ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม

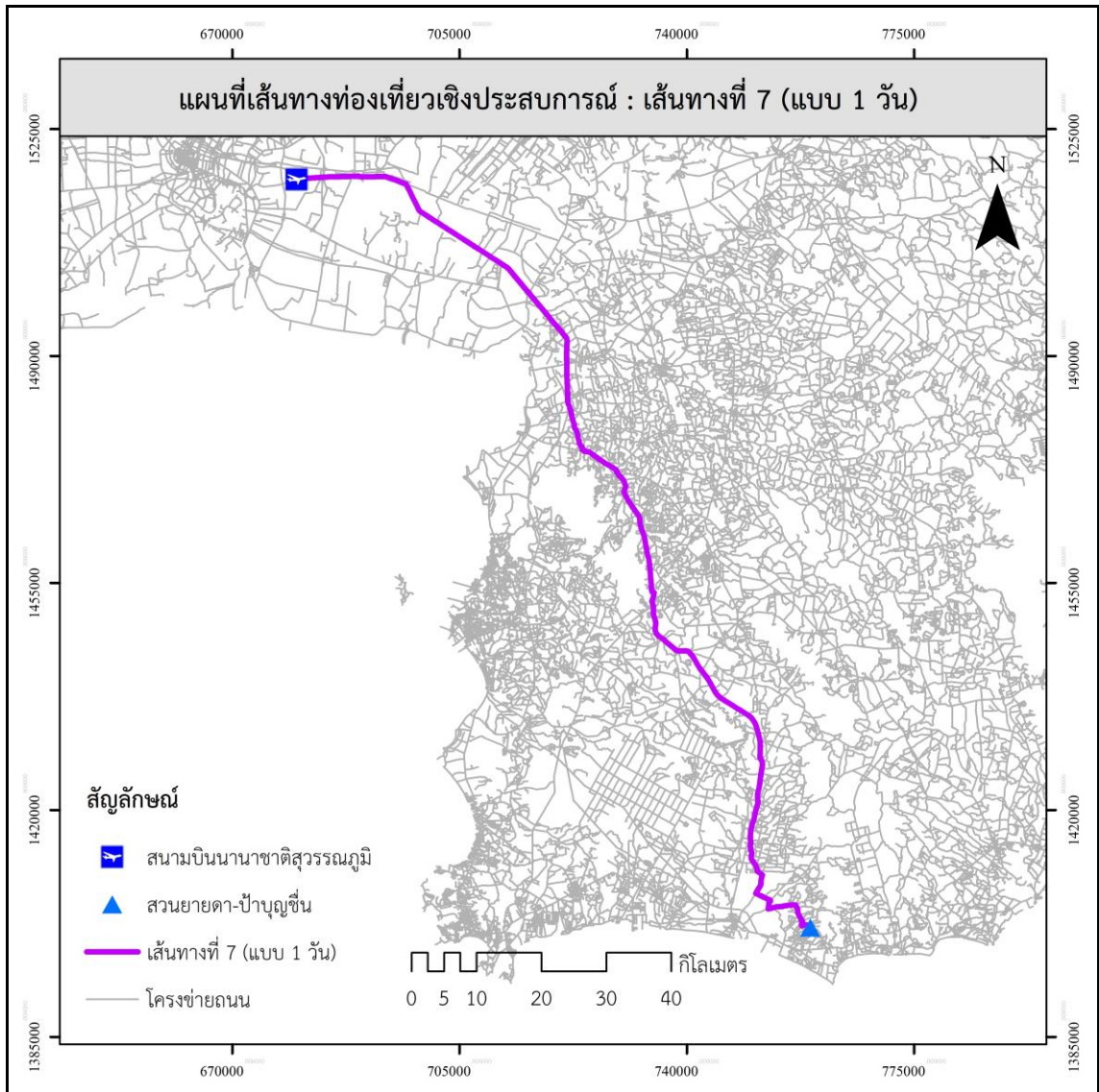
ภาพที่ 5-4 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 4 ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

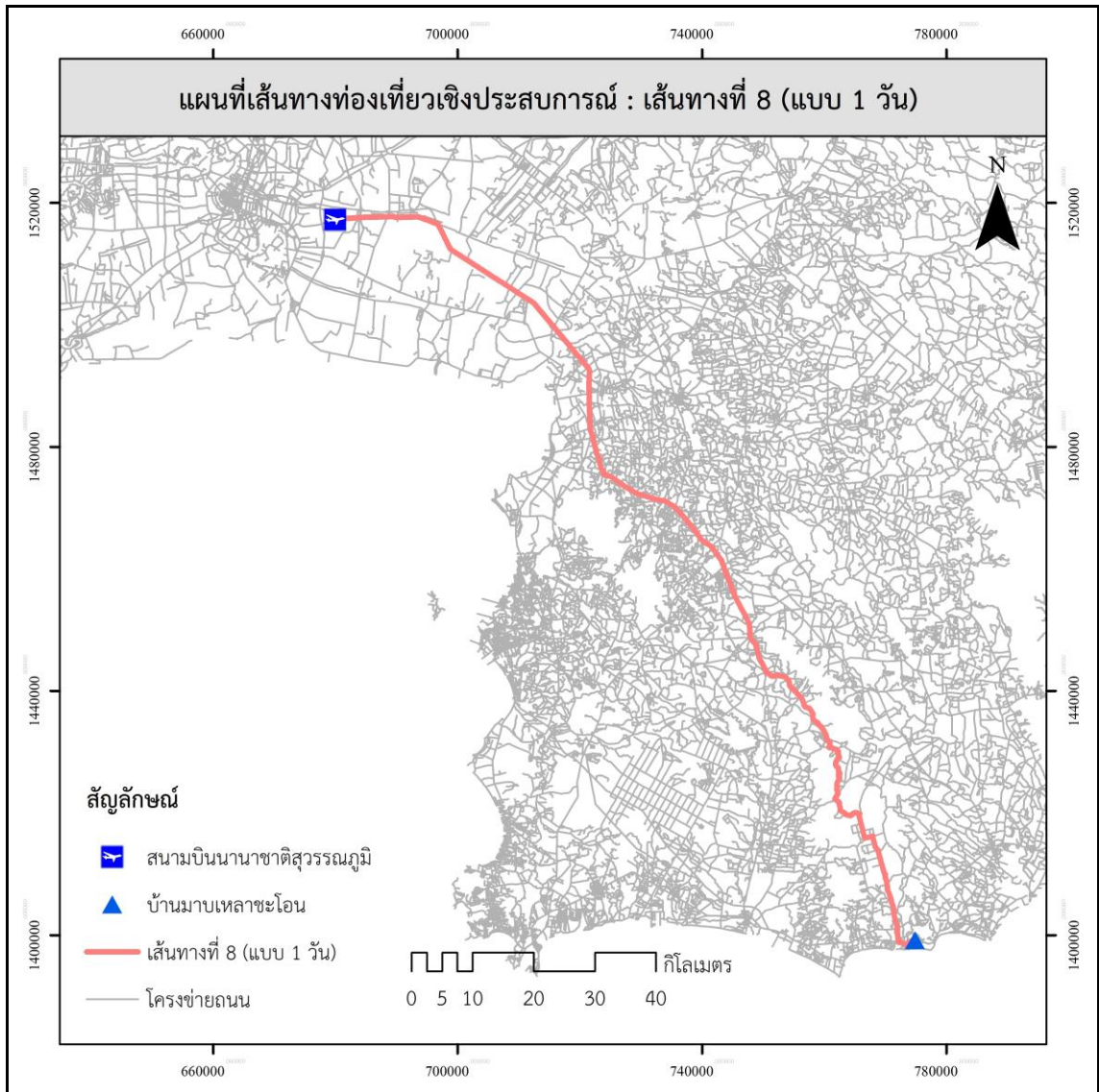
ภาพที่ 5-5 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 5 สวนสมเด็จพรเทพรัตนราชสุดาฯ

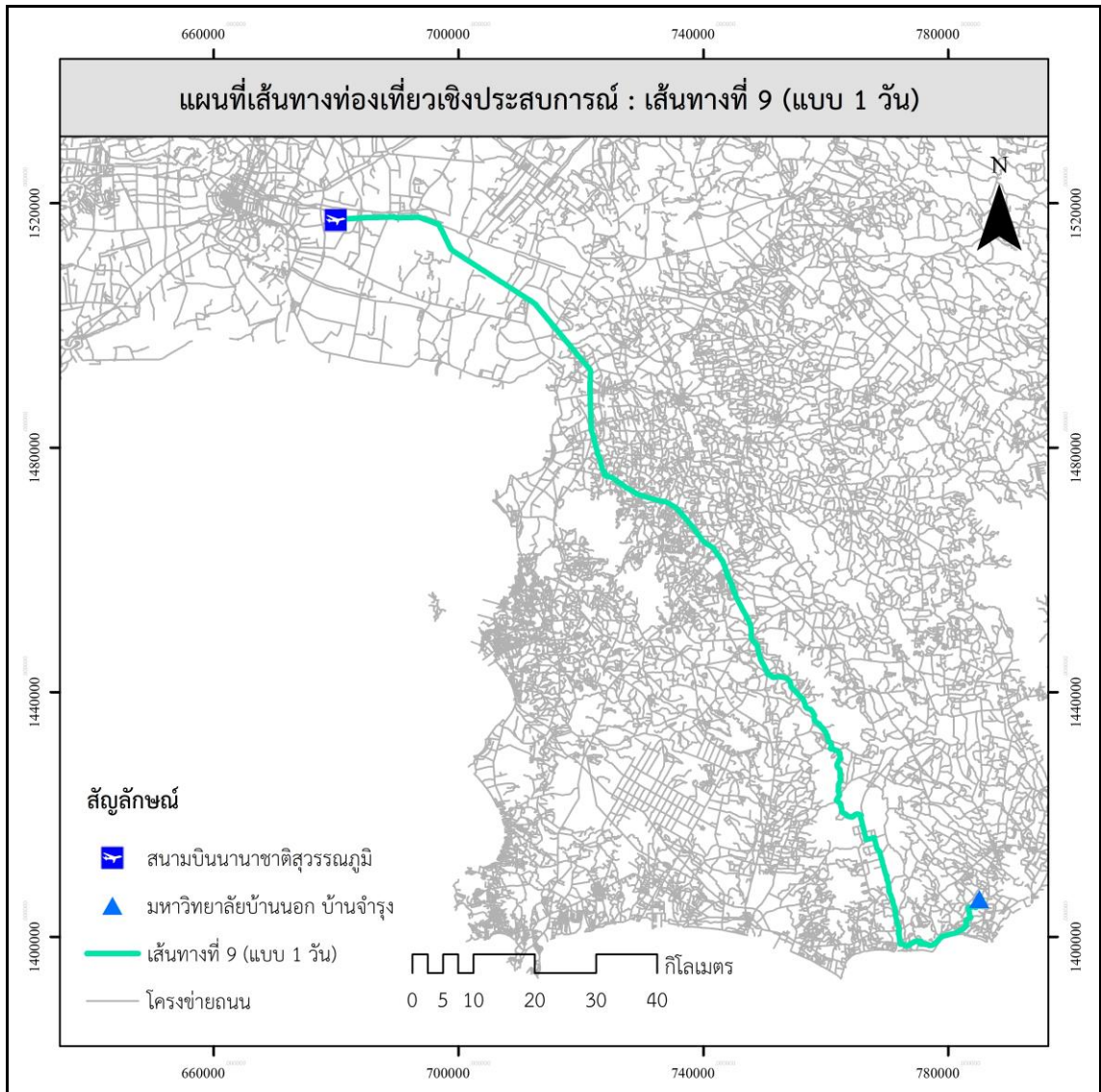
ภาพที่ 5-6 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 6 สวนสุภัทราแลนด์

ภาพที่ 5-7 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 7 สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น

ภาพที่ 5-8 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:
เส้นทางที่ 8 บ้านมาบเหลาชะโอน

ภาพที่ 5-9 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน:

เส้นทางที่ 9 มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง

เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน

เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน สามารถจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวตัวอย่างได้ 7 เส้นทาง ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด มีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางที่ 1: ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

เส้นทางที่ 1 เป็นการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี 2 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง (ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง) และสวนสัตว์เปิดเขาเขียว (ตำบลบางพระ อำเภอสัตหีบ)

เริ่มต้นวันที่ 1 ช่วงเช้าเดินทางออกจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิไปยังศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง เป็นระยะทาง 107.18 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 01.25 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวจะเรียนรู้ตามฐานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในช่วงเช้ากำหนดให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมฐานอนุรักษ์ป่า และฐานอนุรักษ์แม่ธรณี เป็นฐานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับดิน ส่วนในช่วงบ่ายเป็นการเรียนรู้การพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้องแล้ว เดินทางไปยังสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้องเป็นระยะทาง 31.09 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 26 นาที เมื่อถึงสวนสัตว์เปิดเขาเขียว นักท่องเที่ยวเข้าที่พัก ซึ่งจัดให้พักค้างคืนแบบเตนท์ จากนั้นในช่วงค่ำ นักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาและชมสัตว์นานาชนิดภายในสวนสัตว์ที่ใช้ชีวิตในยามค่ำคืนอย่างใกล้ชิด

ช่วงเช้าของวันที่ 2 นักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมและศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ต่าง ๆ พร้อมทั้งให้อาหารสัตว์และชมการแสดงของสัตว์นานาชนิดอย่างใกล้ชิด รายละเอียดดังตารางที่ 5-10 และภาพที่ 5-10

ตารางที่ 5-10 เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึง “ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง” เรียนรู้ตามฐานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวจากฐานกิจกรรม 2 ฐาน ได้แก่ ฐานอนุรักษ์ป่า และฐานอนุรักษ์แม่ธรณี
1/บ่าย	เรียนรู้การพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง
1/เย็น	เดินทางสู่สวนสัตว์เปิดเขาเขียว และเข้าที่พักแบบเตนท์ ส่วนในช่วงค่ำเป็นการชมสัตว์แบบไนท์ซาฟารี
2/เช้า	ท่องเที่ยวภายในสวนสัตว์ โดยการชมและศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ต่าง ๆ พร้อมทั้งให้อาหารสัตว์
2/บ่าย	ชมการแสดงของสัตว์นานาชนิดอย่างใกล้ชิด

2. เส้นทางที่ 2: หมู่บ้านช้างพัทยา-ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

เส้นทางที่ 2 เป็นการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี 2 แห่ง ได้แก่ หมู่บ้านช้างพัทยา (ตำบลหนองปรือ พัทยา) และศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล (ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ)

เริ่มต้นวันที่ 1 ช่วงเช้าเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิไปยังหมู่บ้านข้างพัทยาเป็นระยะทาง 121.85 กิโลเมตร และใช้เวลาประมาณ 01.33 ชั่วโมง เมื่อถึงแล้วนักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับช้าง วงจรชีวิตของช้าง ให้อาหารช้าง รวมถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้าง นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้วิธีการฝึกช้าง ทดลองการควบคุมช้าง สัมผัสประสบการณ์การอาบน้ำให้ช้าง และการนั่งช้างชมหมู่บ้าน ในช่วงเย็นออกเดินทางจากหมู่บ้านข้างพัทยาไปยังศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล คิดเป็นระยะทาง 42.26 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 35 นาที โดยในวันแรกนี้จะพักค้างคืนที่หมู่บ้านชาวประมงแสมสาร

ช่วงเช้าของวันที่ 2 นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายเกี่ยวกับวงจรชีวิตเต่าทะเลและชนิดนิทรรศการเกี่ยวกับเต่าทะเล จากนั้นเดินเที่ยวชมและศึกษาเต่าตามช่วงอายุต่าง ๆ ส่วนในช่วงบ่ายเป็นกิจกรรมกลางแจ้ง ได้แก่ การทำความสะอาดชายหาด รายละเอียดดังตารางที่ 5-11 และภาพที่ 5-11

ตารางที่ 5-11 เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: หมู่บ้านข้างพัทยา-ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึง “หมู่บ้านข้างพัทยา” นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับช้าง วงจรชีวิตของช้าง ให้อาหารช้าง รวมถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้าง
1/บ่าย	เรียนรู้วิธีการฝึกช้าง ทดลองการควบคุมช้าง สัมผัสประสบการณ์การอาบน้ำให้ช้าง และการนั่งช้างชมหมู่บ้าน
1/เย็น	เข้าพัก ณ หมู่บ้านชาวประมงแสมสาร
2/เช้า	รับฟังการบรรยายจากวิทยากร ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล พร้อมทั้งชมวีดีทัศน์และนิทรรศการเกี่ยวกับเต่าทะเล จากนั้นเดินชมเต่าทะเลที่บ่ออนุบาลอย่างใกล้ชิด
2/บ่าย	นักท่องเที่ยวจะได้ทำกิจกรรมจิตอาสา คือ การทำความสะอาดชายหาด จากนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำทะเลและพักผ่อนตามอัธยาศัย

3. เส้นทางที่ 3: สวนสมุนไพรมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ-สวนสุภัทราแลนด์-สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 3 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น 3 แห่ง โดยทั้งหมดตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง ได้แก่ สวนสมุนไพรมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (ตำบลมาบตา อำเภอนิคมพัฒนา)

สวนสุภัทราแลนด์ (ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย) และสวนยายดา-ป่าบุญขึ้น(ตำบลตะพง อำเภอมือทอง)

เช้าวันที่ 1 เดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึงสวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นระยะทาง 144.32 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 01.49 ชั่วโมง เมื่อถึงสวนสมุนไพรแล้ว นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของสวนสมุนไพร หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวอาจเข้าชมพิพิธภัณฑ์สมุนไพรไทย หรือจะเดินหรือนั่งรถเพื่อชมต้นสมุนไพรในสวนที่ตั้งอยู่ภายนอกอาคาร ช่วงบ่ายเดินทางไปยังสวนสุภัทราแลนด์ซึ่งอยู่ห่างจากสวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นระยะทาง 11.13 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 10 นาที นักท่องเที่ยวจะนั่งรถรางชมสวนผลไม้และรับประทานบุฟเฟต์ผลไม้นานาชาติ จากนั้นในช่วงเย็นเดินทางเข้าที่พักแบบโฮมสเตย์ที่สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น ซึ่งอยู่ห่างจากสวนสุภัทราแลนด์เป็นระยะทาง 29.55 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 25 นาที

เช้าวันที่ 2 เที่ยวชมและศึกษาพันธุ์ไม้นานาชนิดภายในสวน ซึ่งมีทั้งไม้ผลและพืชผัก จากนั้นจะได้เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ และการแปรรูปผักผลไม้ รายละเอียดดังตารางที่ 5-12 และภาพที่ 5-12

ตารางที่ 5-12 เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ-สวนสุภัทราแลนด์-สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึง “สวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพฯ” เข้ารับฟังและการบรรยายเกี่ยวกับสมุนไพรไทย จากนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมตามที่สนใจ ได้แก่ การเดินชมพิพิธภัณฑ์สมุนไพรไทย หรือนักท่องเที่ยวอาจนั่งรถหรือเดินชมสวนสมุนไพรเพื่อศึกษาเรื่องราวสมุนไพรในสวนด้านนอกอาคาร
1/บ่าย	เดินทางถึงสวนสุภัทราแลนด์ นักท่องเที่ยวจะได้นั่งรถรางชมสวนผลไม้และรับประทานบุฟเฟต์ผลไม้นานาชาติ
1/เย็น	เดินทางไปที่พักแบบโฮมสเตย์ ณ สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น
2/เช้า	เดินชมและศึกษาไม้ผลและพืชผักที่หลากหลายชนิดที่อยู่ภายในสวน หรือนักท่องเที่ยวจะเก็บผักหรือผลไม้รับประทานก็ได้
2/บ่าย	เรียนรู้กิจกรรมการแปรรูปผักผลไม้

4. เส้นทางที่ 4: มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง (ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง) และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี)

วันที่ 1 เดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิมายังมหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง คิดเป็นระยะทาง 172.10 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 02.11 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายถึงเรื่องราวและความเป็นมาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ธนาคารต้นไม้ และการบริหารจัดการธนาคารต้นไม้และวิถีไม้สามอย่าง ส่วนช่วงบ่ายเรียนรู้การทำเกษตรพื้นบ้าน และการแปรรูปผลผลิตรูปแบบต่าง ๆ ส่วนช่วงเย็นเข้าพักแบบโฮมสเตย์ที่มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง

วันที่ 2 ในช่วงเช้าเดินทางไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีระยะทาง 55.83 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 44 นาที เข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์ฯ จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท้องทะเล และการเลี้ยงกุ้งทะเลในระบบปิด ส่วนช่วงบ่ายเดินเที่ยวชมป่าชายเลนและสัตว์ชนิดต่าง ๆ บริเวณป่าชายเลน พร้อมกับพักผ่อนตามอัธยาศัย รายละเอียดดังตารางที่ 5-13 และภาพที่ 5-13

ตารางที่ 5-13 เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง” ศึกษาเรื่องราว วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่องเล่า และศิลปะ จากนั้นเข้าร่วมเรียนรู้ธนาคารต้นไม้ และการบริหารจัดการธนาคารต้นไม้และวิถีไม้สามอย่าง
1/บ่าย	เรียนรู้การแปรรูปผลผลิตรูปแบบต่าง ๆ
1/เย็น	เข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง
2/เช้า	เดินทางไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้ารับฟังการบรรยายความเป็นมาของศูนย์ฯ จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท้องทะเล และการเลี้ยงกุ้งทะเลในระบบปิด
2/บ่าย	ชมและศึกษาป่าชายเลนบนสะพานไม้ และเรียนรู้ชีวิตสัตว์น้ำทะเล ซึ่งตลอดทางเดินสามารถพักผ่อนพิพิพัทธ์ที่มีชีวิตตามศาลาต่าง ๆ ได้ และพักผ่อนตามอัธยาศัย

5. เส้นทางที่ 5: วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-ศูนย์กิจกรรม
ข้าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นิ่ง)

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 5 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่ง โดยทั้งหมดตั้งอยู่ในจังหวัด
จันทบุรี ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี (ตำบลเขาบายศรี อำเภอ
ท่าใหม่) และศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล (ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่)

เช้าวันแรก เดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึงวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ชุมชนรักษ์เขาบายศรี คิดเป็นระยะทาง 215.42 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 02.43 ชั่วโมง เมื่อถึง
ชุมชนนักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมสวน ชมต้นไม้โบราณ ได้แก่ ต้นมังคุดโบราณ และทุเรียนร้อยปี
พร้อมกับชิมผลไม้ตามฤดูกาลสด ๆ จากสวน ในช่วงบ่ายจะได้เรียนรู้การทำอูมอ้กเก็บน้ำใต้ดินด้วย
ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ส่วนช่วงเย็นเข้าพักแบบโฮมสเตย์ของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน
รักษ์เขาบายศรี

วันที่ 2 ในช่วงเช้า เดินทางไปศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นิ่ง) มีระยะทาง 5.84
กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 5 นาที นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชน
จากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิธีการเพาะพันธุ์ต้นไม้ และการเพาะเห็ดคอนโด ในช่วงบ่ายเป็น
การศึกษาสวนป่าภูเขาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง รายละเอียดดังตารางที่ 5-14 และ
ภาพที่ 5-14

ตารางที่ 5-14 เส้นทางที่ 5 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน
รักษ์เขาบายศรี-ศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นิ่ง)

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึง “วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนรักษ์เขาบายศรี” นักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมสวน ชมต้นไม้โบราณ ได้แก่ ต้นมังคุด โบราณ และทุเรียนร้อยปี พร้อมกับชิมผลไม้ตามฤดูกาลสด ๆ จากสวน
1/บ่าย	เรียนรู้การทำอูมอ้กเก็บน้ำใต้ดินด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน
1/เย็น	เข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี
2/เช้า	เดินทางถึงศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายประวัติความ เป็นมาของชุมชน จากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิธีการเพาะพันธุ์ต้นไม้ และการเพาะ เห็ดคอนโด
2/บ่าย	ศึกษาสวนป่าภูเขาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

6. เส้นทางที่ 6: นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน-แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่
เส้นทางท่องเที่ยวที่ 6 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดตราด ได้แก่
นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน (ตำบลบ้านช้างทูน อำเภอบ่อไร่) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบล
ห้วยแร่ (ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง)

วันที่ 1 ช่วงเช้าเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิไปยังนิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้าง-
ทูน เป็นระยะทาง 280.68 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 03.37 ชั่วโมง เมื่อถึงบ้านช้างทูนนักท่องเที่ยว
จะเข้าฟังการบรรยายเกี่ยวกับชุมชน หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน
และบ้านเรือนด้วยการนั่งรถซาเล้งเจอร์ ในช่วงบ่ายนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสประสบการณ์การร้อน
พลอยแดงหรือทับทิมสยาม ซึ่งเป็นอาชีพของคนในชุมชนสมัยก่อน หลังจากนั้นเพิ่มประสบการณ์
แปลกใหม่ด้วยการทำสปาสมุนไพร เป็นการทำสปาแบบดั้งเดิม ช่วงเย็นออกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศตำบลห้วยแร่ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านช้างทูนเป็นระยะทาง 40.59 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 33
นาที เมื่อถึงบ้านห้วยแร่นักท่องเที่ยวจะเข้าพักแบบโฮมสเตย์ที่บ้านห้วยแร่ และในช่วงค่ำ
นักท่องเที่ยวจะได้พายเรือเพื่อชมหิ่งห้อย

วันที่ 2 ช่วงเช้า นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนใน
ชุมชนด้วยการเรียนการทำน้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น และการทำข้าวห่อกาบหมากเพื่อเป็นอาหาร
กลางวัน ส่วนในช่วงบ่ายจะได้ล่องเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลองและตามรอยต้นครูช รายละเอียดดัง
ตารางที่ 5-15 และภาพที่ 5-15

ตารางที่ 5-15 เส้นทางที่ 6 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน-
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึง “นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน” นักท่องเที่ยวนั่งรถซาเล้งเจอร์ชมวิถีชีวิตของคนในชุมชนและบ้านเรือน
1/บ่าย	ทดลองร้อนพลอยแดงหรือทับทิมสยาม ซึ่งเป็นอาชีพเก่าแก่ของคนในชุมชนสมัยก่อน และปิดท้ายด้วยการทำสปาสมุนไพรเพื่อผ่อนคลายจากการทำกิจกรรม
1/เย็น	เข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่ และในตอนค่ำ นักท่องเที่ยวจะได้ล่องเรือชมและเรียนรู้วงจรชีวิตของหิ่งห้อย
2/เช้า	เรียนการทำน้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น และการทำข้าวห่อกาบหมาก
2/บ่าย	ล่องเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลองและตามรอยต้นครูช

7. เส้นทางที่ 7 ชุมชนบ้านน้ำเขียว- ชุมชนบ้านยายม่อม

เส้นทางที่ 7 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น 2 แห่ง และตั้งอยู่ในจังหวัดตราด

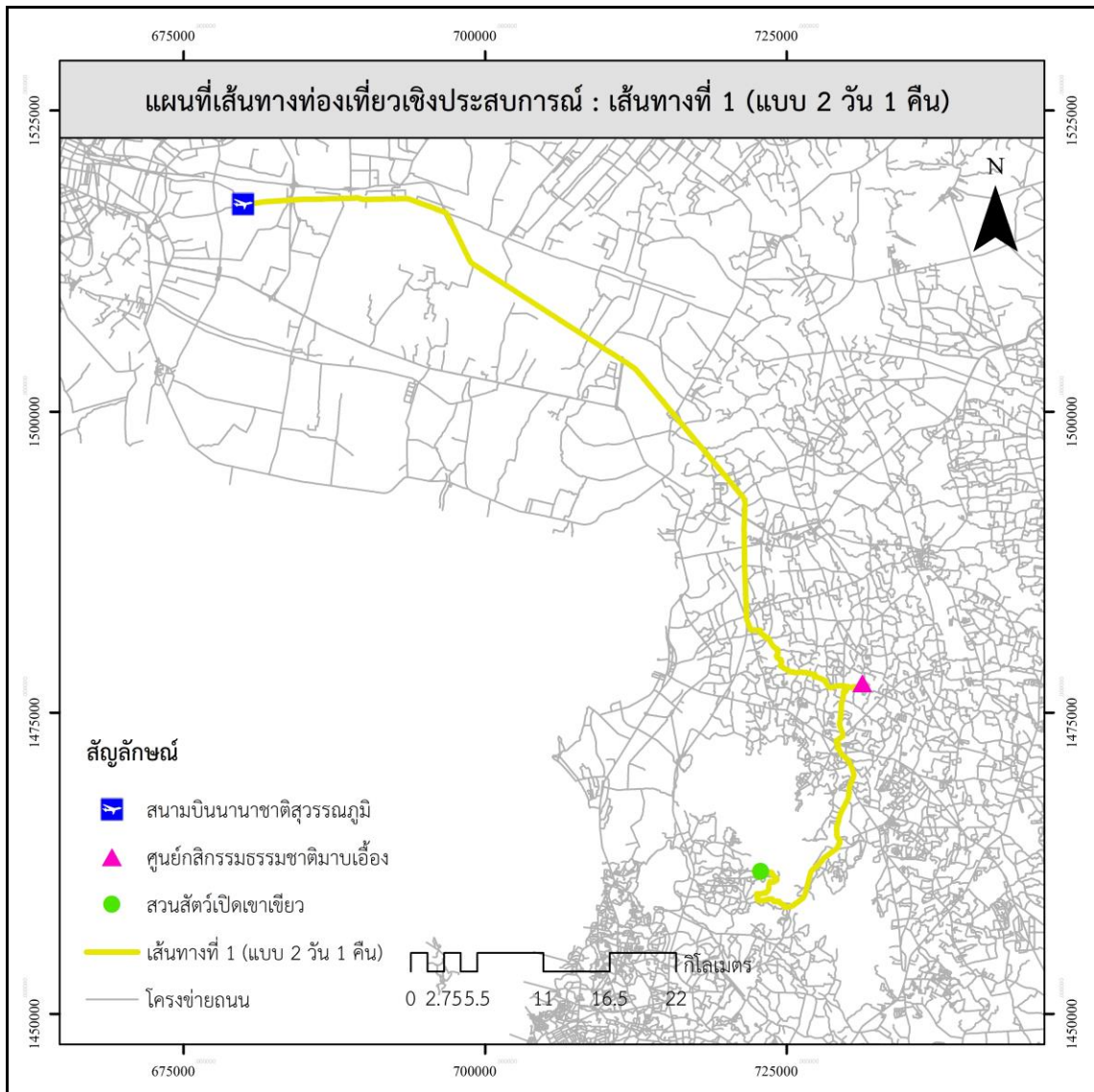
ประกอบด้วย ชุมชนบ้านน้ำเขียว (ตำบลน้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ) และชุมชนบ้านยายม่อม (ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ)

วันที่ 1 ช่วงเช้าเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึงชุมชนบ้านน้ำเขียวเป็นระยะทาง 298.64 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 03.47 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมและศาสนาที่หลากหลาย ส่วนช่วงบ่ายเป็นการเรียนการทำข้าวเกรียบยาหน้า จากนั้นล่องเรือชมธรรมชาติและความสวยงามของชุมชนปากแม่น้ำ รวมถึงการชมหอยปากเปิด ซึ่งสามารถนำมาทำอาหารเย็นได้ ในช่วงเย็นเข้าพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านน้ำเขียว

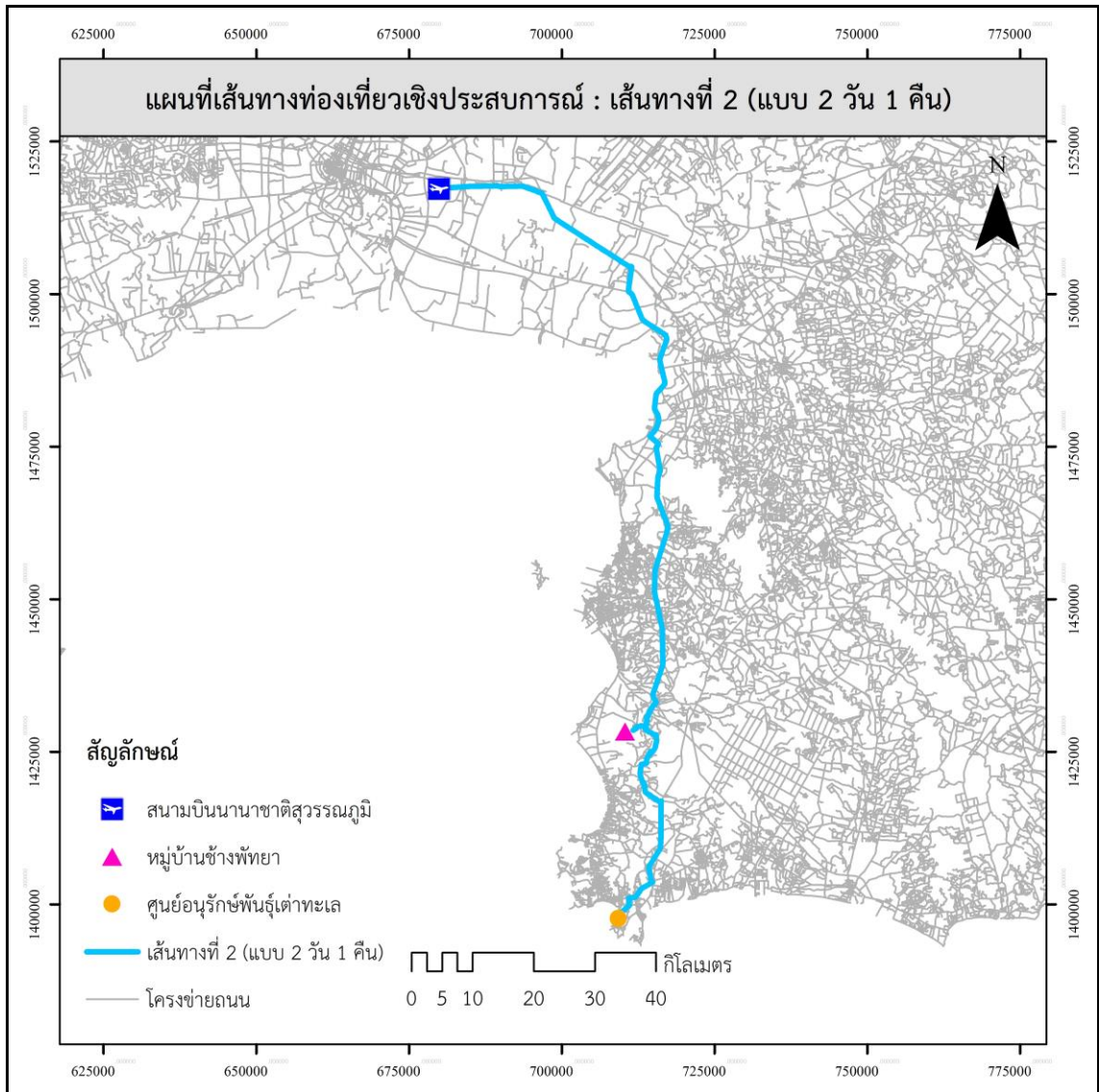
วันที่ 2 ช่วงเช้า เดินทางไปยังบ้านชุมชนบ้านยายม่อม เป็นระยะทาง 8.58 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 6 นาที นักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวมุสลิม ณ ชุมชนบ้านยายม่อม และชมการแปรรูปอาหารทะเล เช่น ปลาโคกแดดเดียว ก้างปลาโคกทอด หรือนักท่องเที่ยวอาจจะเพิ่มประสบการณ์ใหม่ด้วยการทำสปาทะเลหน้าเตียง รายละเอียดดังตารางที่ 5-16 และภาพที่ 5-16

ตารางที่ 5-16 เส้นทางที่ 7 การท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน: ชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้านยายม่อม

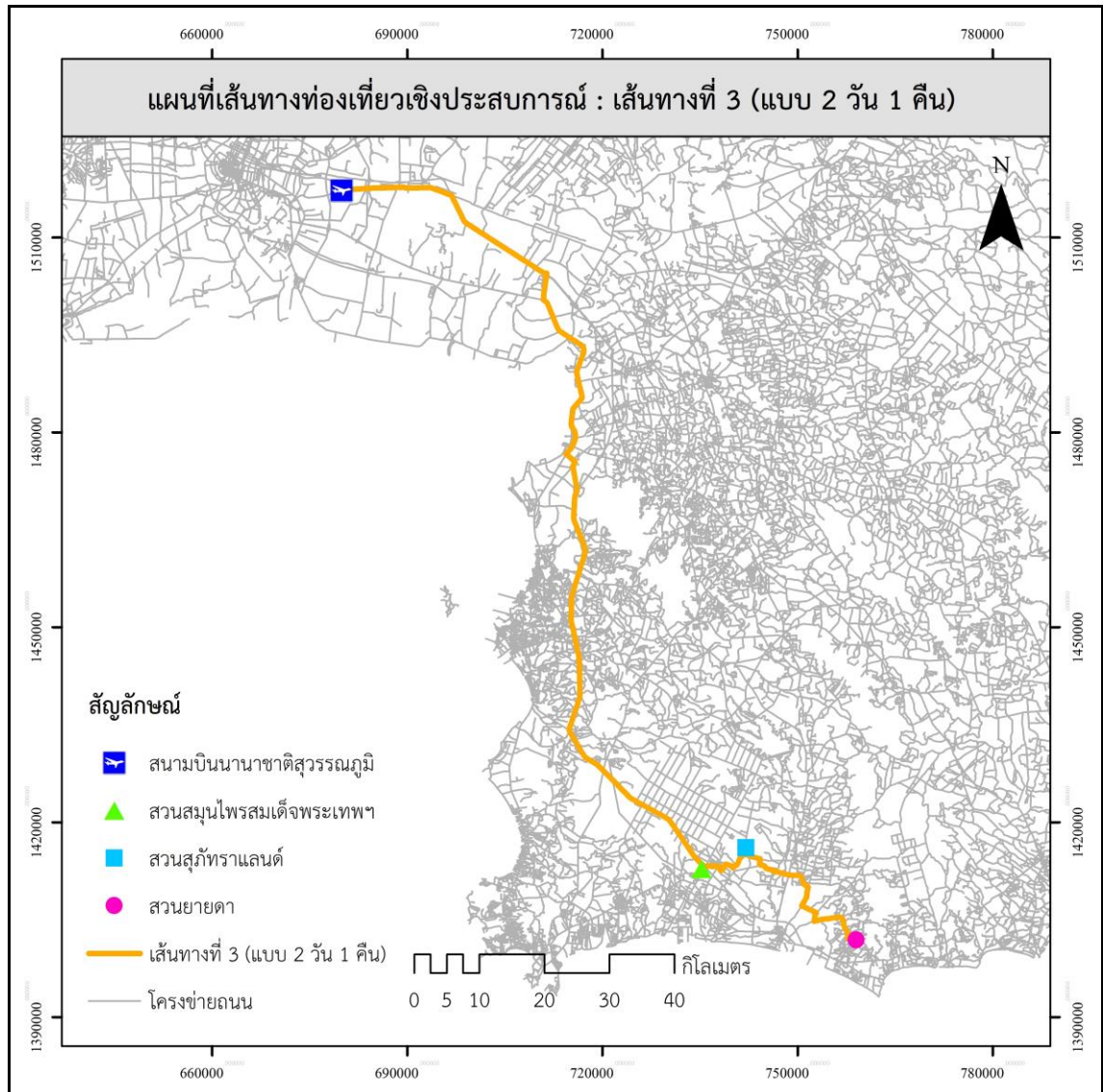
วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “ชุมชนบ้านน้ำเขียว” นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชน และเดินชมบ้านเรือน
1/บ่าย	เรียนการทำข้าวเกรียบยาหน้า พบเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย จากนั้นล่องเรือชมธรรมชาติและความสวยงามของชุมชนปากแม่น้ำ รวมถึงการชมหอยปากเปิด
1/เย็น	เข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ ชุมชนบ้านน้ำเขียว
2/เช้า	ออกเดินทางไปยังชุมชนบ้านยายม่อม เดินชมบ้านเรือนและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ชมการแปรรูปอาหาร ปลาโคกแดดเดียว และก้างปลาโคกทอด
2/บ่าย	นักท่องเที่ยวสัมผัสประสบการณ์ใหม่ด้วยการทำสปาทะเลหน้าเตียง

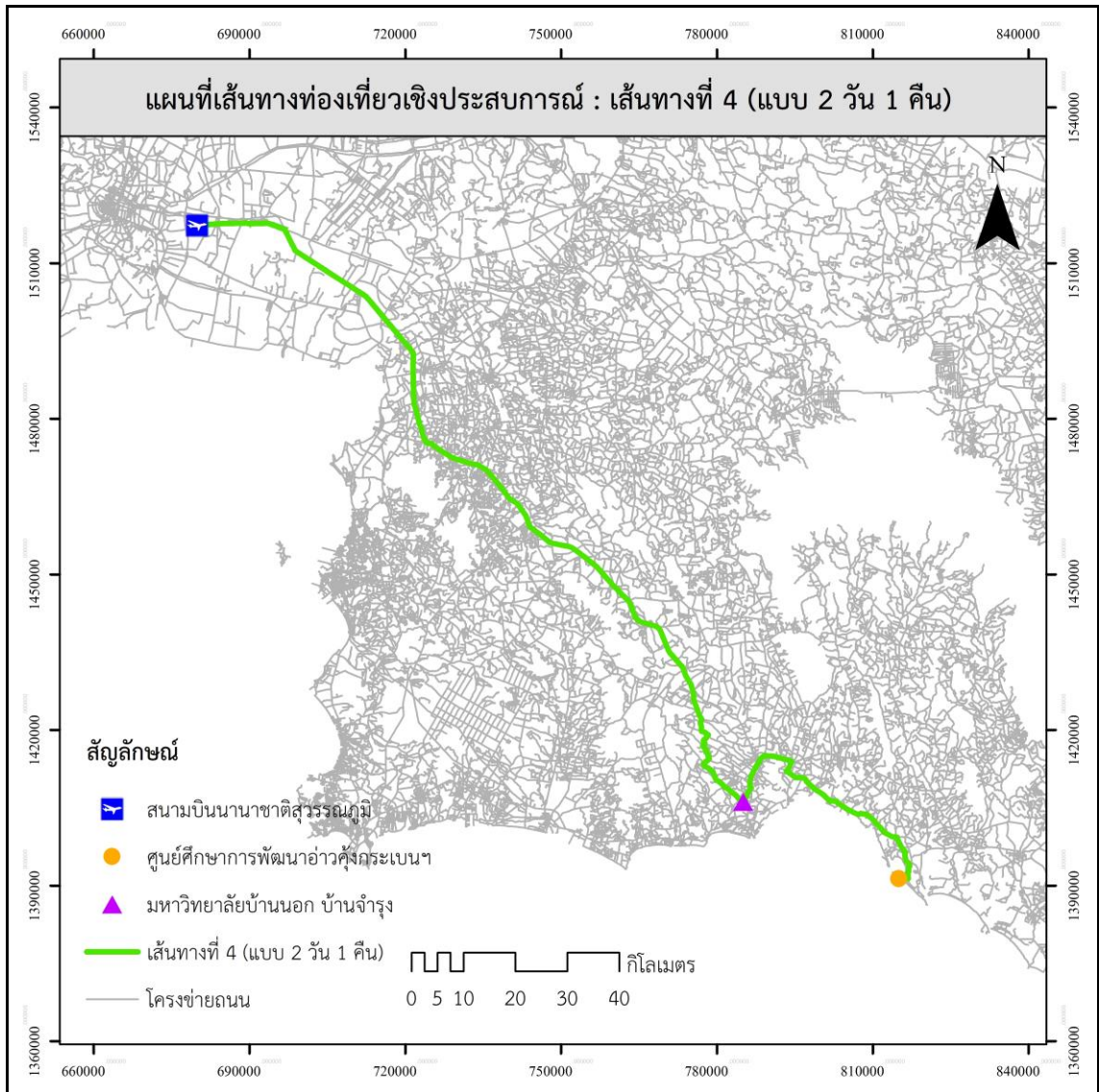
ภาพที่ 5-10 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน:
เส้นทางที่ 1 ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

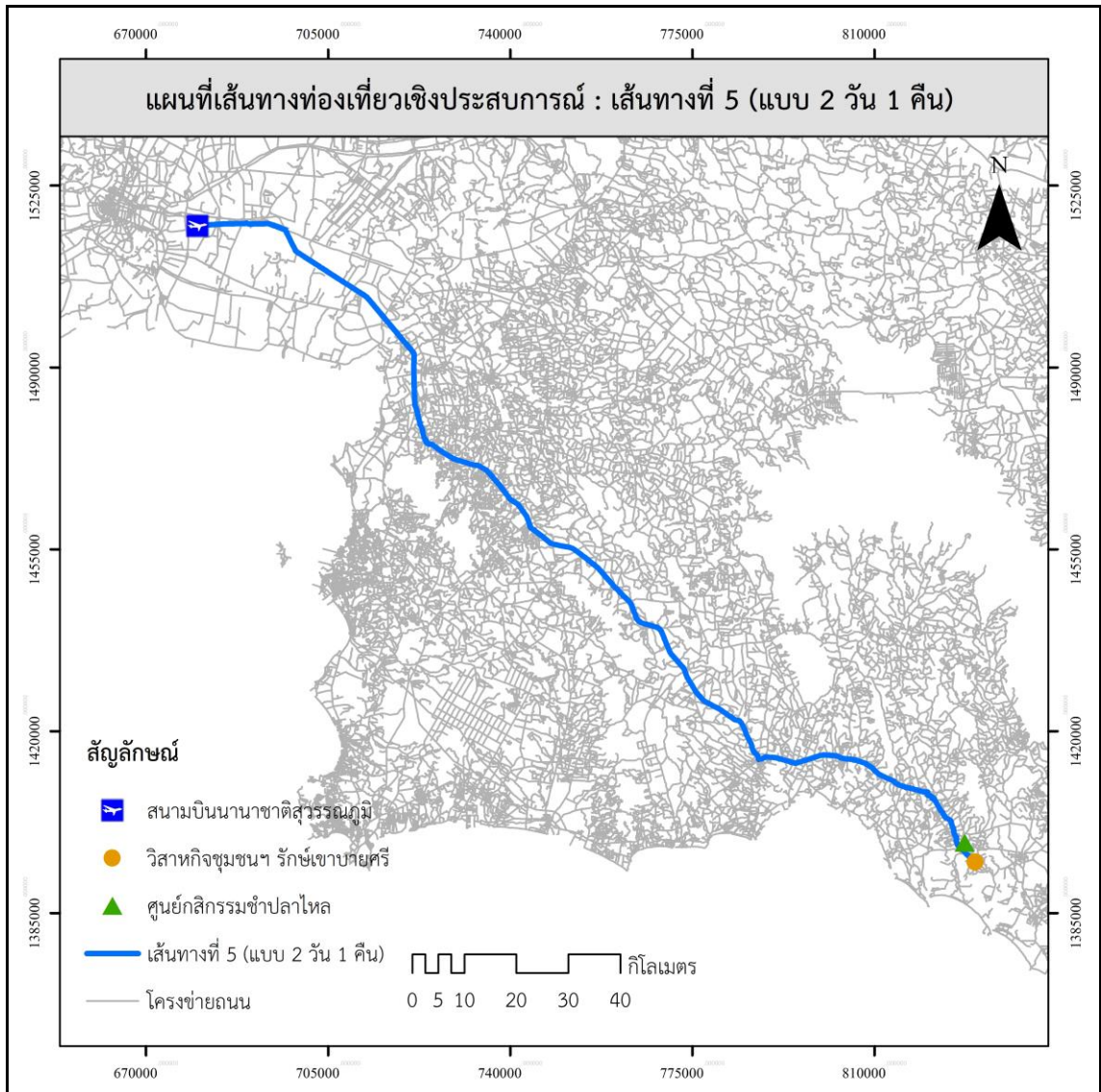
ภาพที่ 5-11 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน:
เส้นทางที่ 2 หมู่บ้านช้างพิทยา-ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

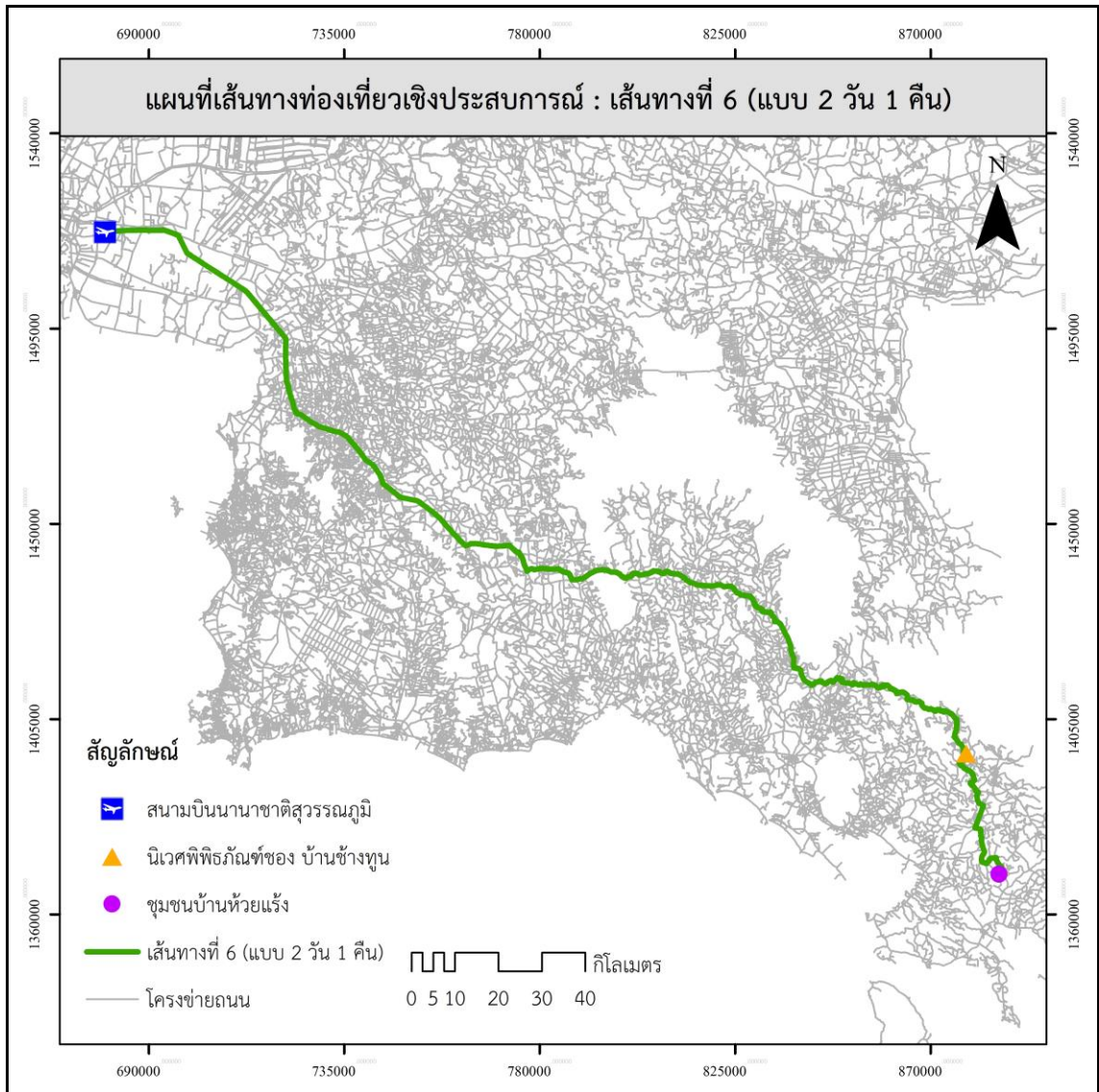
ภาพที่ 5-12 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 3
สวนสมุนไพรมเด็จพระเทพ-รัตนราชสุตาฯ-สวนสุภัทราแลนด์-สวนयाดา-ป่าบุญขึ้น

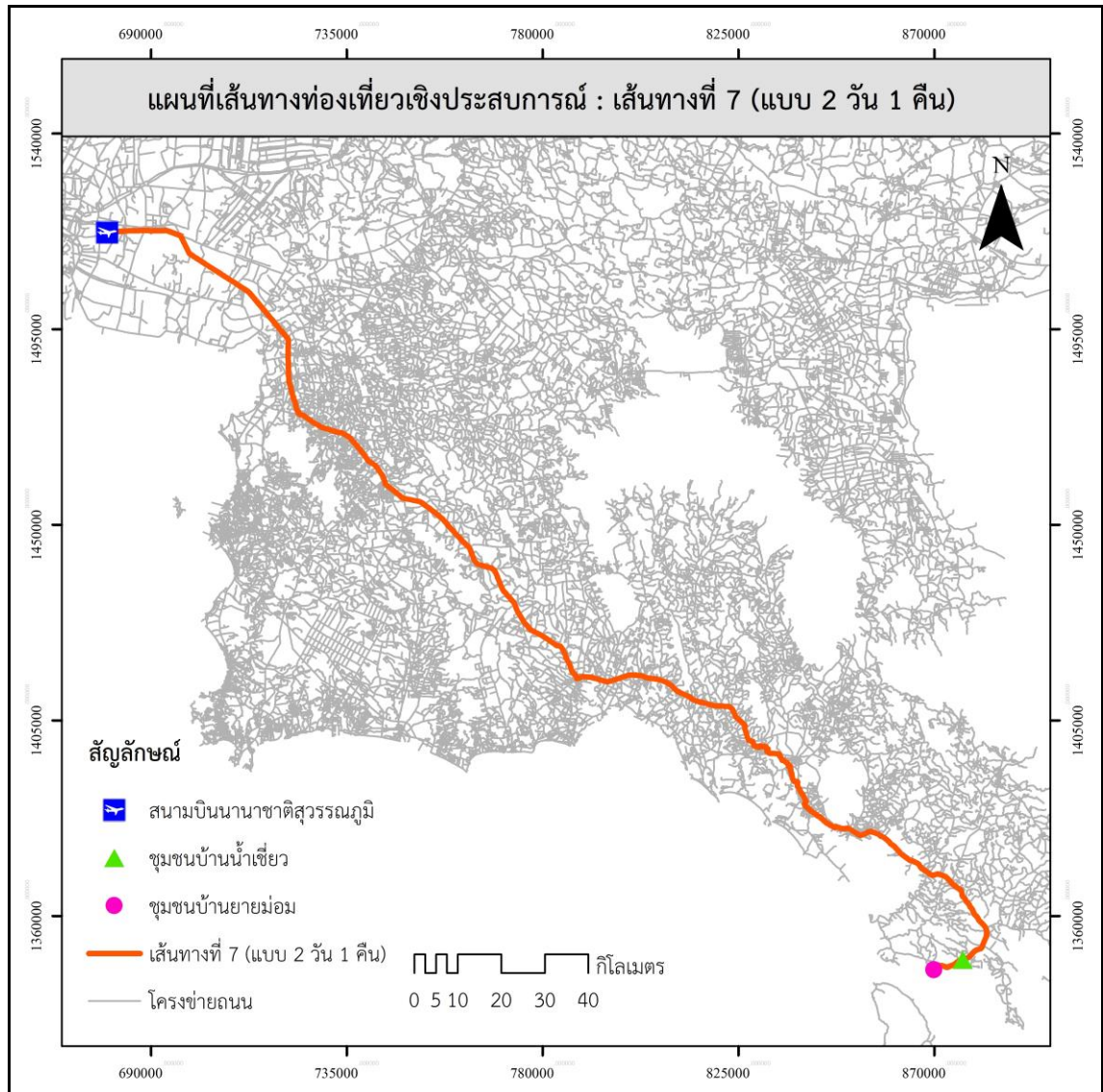
ภาพที่ 5-13 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 4 มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาพที่ 5-14 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 5 วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-ศูนย์กสิกรรมฆ่าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นั่ง)

ภาพที่ 5-15 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน: เส้นทางที่ 6
นิเวศพิพิธภัณฑ์ของ บ้านข้างทุน-แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่

ภาพที่ 5-16 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 2 วัน 1 คืน:

เส้นทางที่ 7 ชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้านยายม่อม

เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน

เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืนนี้ นอกจากกิจกรรมจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะต้องเข้าร่วมแล้ว ยังมีการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ทะเล อุทยานแห่งชาติ ภูเขา หรือน้ำตก เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนและท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และไม่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเหนื่อยล้ากับการเข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป โดยตัวอย่างเส้นทางแบบ 3 วัน 2 คืน มี 4 เส้นทาง ดังนี้

1. เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม-ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว-บางแสน

เส้นทางท่องเที่ยวนี้ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม (ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม) ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง (ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง) และสวนสัตว์เปิดเขาเขียว (ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา) ส่วนบางแสนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าเสนอเพิ่มเติมเข้ามาในเส้นทางการท่องเที่ยวนี้

วันที่ 1 ช่วงเช้า เดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึงศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม มีระยะทาง 72.30 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 55 นาที นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้กระบวนการทำเครื่องจักสาน และได้ลงมือปฏิบัติทำผลิตภัณฑ์จักสานอย่างง่าย โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานหลากหลายรูปแบบเพื่อนำไปใช้หรือเป็นของฝากได้ จากนั้นช่วงบ่ายเดินทางไปยังศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคมเป็นระยะทาง 15.12 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 13 นาที เมื่อถึงศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์ฯ จากนั้นเดินเที่ยวชมสถานที่ และศึกษาพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่อยู่ในภายในศูนย์ฯ โดยในวันแรกพักค้างคืนภายในศูนย์ฯ แห่งนี้

วันที่ 2 ช่วงเช้า นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมฐาน 2 ฐาน ได้แก่ การเรียนรู้การดูแลบำรุงรักษาดินเพื่อการเกษตร และการพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากนั้นในช่วงบ่ายเดินทางไปยังสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้องเป็นระยะทาง 31.28 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 26 นาที เมื่อถึงสวนสัตว์นักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมและศึกษาสัตว์นานาชนิด รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของสัตว์ป่า ในช่วงเย็นเข้าที่พักที่อยู่ภายในสวนสัตว์ จากนั้นในตอนค่ำนักท่องเที่ยวจะได้ชมไนท์ซาฟารี (หรืออาจไปพักค้างคืนชายทะเลบางแสน ซึ่งมีระยะทางห่างจากสวนสัตว์เปิดเขาเขียว 25.78 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 22 นาที)

วันที่ 3 ช่วงเช้า เดินชมและสัมผัสบรรยากาศภายในศูนย์ฯ จากนั้นเดินทางไปยังชายทะเลบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี นักท่องเที่ยวจะได้ทำกิจกรรมและพักผ่อนตามอัธยาศัย รายละเอียดดังตารางที่ 5-17 และภาพที่ 5-17

ตารางที่ 5-17 เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม-ศูนย์
กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว-บางแสน

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม” เรียนรู้กระบวนการทำเครื่องจักสาน และลงมือปฏิบัติทำผลิตภัณฑ์จักสาน โดย นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานหลากหลายรูปแบบ
1/บ่าย	เดินทางถึงศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายประวัติความ เป็นมาของศูนย์ฯ จากนั้นเดินเที่ยวชมสถานที่ และศึกษาพันธุ์ไม้ต่าง ๆ
1/เย็น	เข้าพัก ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง
2/เช้า	นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ได้แก่ การเรียนรู้การ ดูแลบำรุงรักษาดินเพื่อการเกษตร และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ระบบเศรษฐกิจพอเพียง
2/บ่าย	เดินทางถึงสวนสัตว์เปิดเขาเขียว นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมสัตว์ชนิดต่าง ๆ ชมการ แสดงของสัตว์ และให้อาหารสัตว์
2/เย็น	เข้าพัก ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว และชมไนท์ซาฟารีในเวลาากลางคืน หรือพักค้างคืนที่ ชายหาดบางแสน
3/เช้า	พักผ่อน สัมผัสบรรยากาศ และทำกิจกรรมทางทะเล ณ ชายทะเลบางแสน

2. เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น-บ้านมาบ
เหลาชะโอน-มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจ่ารุง-อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

เส้นทางที่ 2 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง ได้แก่
สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น (ตำบลตะพง อำเภอเมือง) บ้านมาบเหลาชะโอน (ตำบลชากพง อำเภอแกลง)
มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจ่ารุง (ตำบลเนินขี้ อำเภอกแกลง) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ 1
แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

วันที่ 1 ช่วงเช้า เดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึงสวนยายดา-ป่าบุญขึ้น มี
ระยะทาง 165.64 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 02.08 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวเข้าชมและศึกษาพืชผักและ
สวนผลไม้ จากนั้นจะได้เรียนรู้กรรมวิธีการแปรรูปพืชผักผลไม้ที่มาจากภายในสวน เช่น การทำน้ำ
เสาวรส ผลไม้อบแห้ง ในช่วงบ่ายเดินทางไปยังบ้านมาบเหลาชะโอน ซึ่งอยู่ห่างจากสวนยายดา-ป่าบุญ
ขึ้น เป็นระยะทาง 19.54 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 16 นาที นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้กระบวนการ
ทำจักสานจากต้นกระจูด ตั้งแต่การปลูก เก็บ ย้อม ตาก และการจักสานกระจูด พร้อมกับซื้อ

ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จักสานจากต้นกระจูด ในช่วงเย็นเดินทางไปยังที่พัก ณ มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ซึ่งมีระยะทาง 16.62 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 14 นาที

วันที่ 2 ช่วงเช้า นักท่องเที่ยวจะได้รับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชน และเดินชมศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ในชุมชน จะได้เรียนรู้การบริหารจัดการธนาคารขยะและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการตลาดสีเขียว เป็นหลักการสร้างกลไกการผลิตเกษตรอินทรีย์ ในช่วงเย็นเดินทางไปพักริมทะเลบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด (โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกประเภทของที่พักได้ตามต้องการ)

วันที่ 3 นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามอัธยาศัย โดยอาจจะพักผ่อนและทำกิจกรรมบริเวณชายหาด หรือเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ณ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด รายละเอียดดังตารางที่ 5-18 และภาพที่ 5-18

ตารางที่ 5-18 เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น-บ้านมาบเหลาชะโอน-มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น” นักท่องเที่ยวเดินชมสวนผลไม้และศึกษาพืชพันธุ์หลากหลายชนิดที่อยู่ภายในสวน เรียนรู้กรรมวิธีการแปรรูปพืชผักผลไม้ เช่น การทำน้ำเสาวรส ผลไม้อบแห้ง
1/บ่าย	เดินทางมายังบ้านมาบเหลาชะโอน เรียนรู้กระบวนการทำจักสานจากต้นกระจูด ตั้งแต่การปลูก การเก็บ การย้อม การตาก และทดลองทำจักสานกระจูด พร้อมกับเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จักสานจากต้นกระจูดเป็นของฝาก
1/เย็น	เดินทางมายังมหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง และเข้าพักแบบโฮมสเตย์
2/เช้า	เรียนรู้การบริหารจัดการธนาคารขยะและสิ่งแวดล้อม
2/บ่าย	เรียนรู้การบริหารจัดการตลาดสีเขียว เป็นหลักการสร้างกลไกการผลิตเกษตรอินทรีย์
2/เย็น	เข้าพัก (โรงแรมหรือรีสอร์ท) บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด
3/เช้า	พักผ่อนบริเวณชายหาด หรือเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ เพื่อสัมผัสประสบการณ์ ณ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

3. เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ-ศูนย์กสิกรรมชาปลาไหล (สวนผู้ใหญ่อำนาจ)-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว

เส้นทางที่ 2 ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อำเภอท่าใหม่) ศูนย์กสิกรรมชาปลาไหล (ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่) วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี (ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่) และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 1 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว

วันที่ 1 ช่วงเช้า ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิถึงศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีระยะทาง 209.43 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 02.39 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายความเป็นมาของศูนย์ฯ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องป่าชายเลน จากนั้นในช่วงบ่าย นักท่องเที่ยวจะได้เดินชมป่าชายเลน และศึกษาสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในป่าชายเลน เส้นทางศึกษาธรรมชาตินี้มีระยะทาง 1.6 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินชมประมาณ 45 นาที-1 ชั่วโมง ในช่วงเย็นเข้าพักที่พักริม (โรงแรมหรือรีสอร์ท) ที่อยู่บริเวณโดยรอบศูนย์ฯ

วันที่ 2 ในช่วงเช้า นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังศูนย์กสิกรรมชาปลาไหล (สวนผู้ใหญ่อำนาจ) ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นระยะทาง 18.79 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 15 นาที นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การทำไข่เค็มสมุนไพร และศึกษาสวนปาล์มเขาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง จากนั้นช่วงบ่ายออกเดินทางไปยังวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี ซึ่งห่างจากศูนย์กสิกรรมชาปลาไหล เป็นระยะทาง 5.88 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 5 นาที นักท่องเที่ยวจะได้เดินชมสวนผลไม้ และสามารถเก็บผลไม้สดจากต้นรับประทานได้ พร้อมกับชมต้นมังคุดโบราณ และต้นทุเรียนร้อยปี ในวันนี้เข้าพักที่พักริมโฮมสเตย์ ณ ชุมชนเขาบายศรี หรือนักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางต่อเพื่อไปพัก ณ บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว

วันที่ 3 ช่วงเช้า เรียนรู้การทำอุโมงค์เก็บน้ำใต้ดินจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวเขาบายศรี จากนั้นเดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมตามที่ต้องการได้ โดยอาจเดินชมและศึกษาธรรมชาติตามเส้นทางที่กำหนดไว้ หรือเล่นน้ำตกและให้อาหารปลาพลวง ซึ่งเป็นปลาท้องถิ่นอาศัยอยู่ในน้ำตกพลิวเท่านั้น รายละเอียดดังตารางที่ 5-19 และภาพที่ 5-19

ตารางที่ 5-19 เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ-ศูนย์กิจกรรมป่าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่น้ำค้าง)-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์ฯ
1/บ่าย	รับฟังการบรรยายและเรียนรู้เรื่องป่าชายเลน เดินชมและศึกษาธรรมชาติของป่าชายเลนตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีระยะทาง 1.6 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 45 นาที-1 ชั่วโมง
1/เย็น	เข้าพักบริเวณโรงแรม/ รีสอร์ท ที่ตั้งอยู่โดยรอบศูนย์ฯ
2/เช้า	เดินทางไปยังศูนย์กิจกรรมป่าปลาไหล (สวนผู้ใหญ่น้ำค้าง) เรียนรู้การทำไข่เค็มสมุนไพรเพาะเห็ดคอนโค และศึกษาสวนป่าภูเขาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง
2/บ่าย	เดินทางมายังวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี นักท่องเที่ยวจะได้เดินเที่ยวชมสวนผลไม้ ชมผลไม้สด ๆ จากต้น ชมต้นมังคุดโบราณ ต้นทุเรียนร้อยปี
2/เย็น	เข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ ชุมชนเขาบายศรี หรือเข้าพัก ณ บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
3/เช้า	เรียนรู้การทำอุโมงค์เก็บน้ำใต้ดินจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวเขาบายศรี จากนั้นเดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว นักท่องเที่ยวจะได้เล่นน้ำตกและให้อาหารปลาพลวง ซึ่งเป็นปลาท้องถิ่นอาศัยอยู่ในน้ำตกพลิวเท่านั้น หรืออาจจะเดินศึกษาธรรมชาติบริเวณอุทยานก็ได้เช่นกัน

4. เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านข้างทูน-ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว-ชุมชนบ้านยายม่อม

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 ประกอบด้วยชุมชนท่องเที่ยวหลัก 3 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดตราด ได้แก่ นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านข้างทูน (ตำบลบ้านข้างทูน อำเภออ่าวไร่) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว (ตำบลน้ำเชี่ยว อำเภอแหลมงอบ) และชุมชนบ้านยายม่อม (ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ)

วันที่ 1 ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิจนถึงนิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านข้างทูน มีระยะทาง 280.77 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 03.37 ชั่วโมง เมื่อถึงชุมชนนักท่องเที่ยวจะได้รับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาอันยาวนานของชุมชนโบราณแห่งนี้ หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้นั่งรถ

ซาเล้งเจอร์ที่เยาวชนวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และบ้านเรือนของคนในชุมชน ในช่วงบ่าย นักท่องเที่ยวจะได้ทดลองการร่อนพลอยแบบโบราณดั้งเดิม และเพิ่มประสบการณ์แปลกใหม่ด้วยการทำสปาสมุนไพรที่มีน้อยแห่งในประเทศไทย ในช่วงเย็นเข้าพักแบบโฮมสเตย์

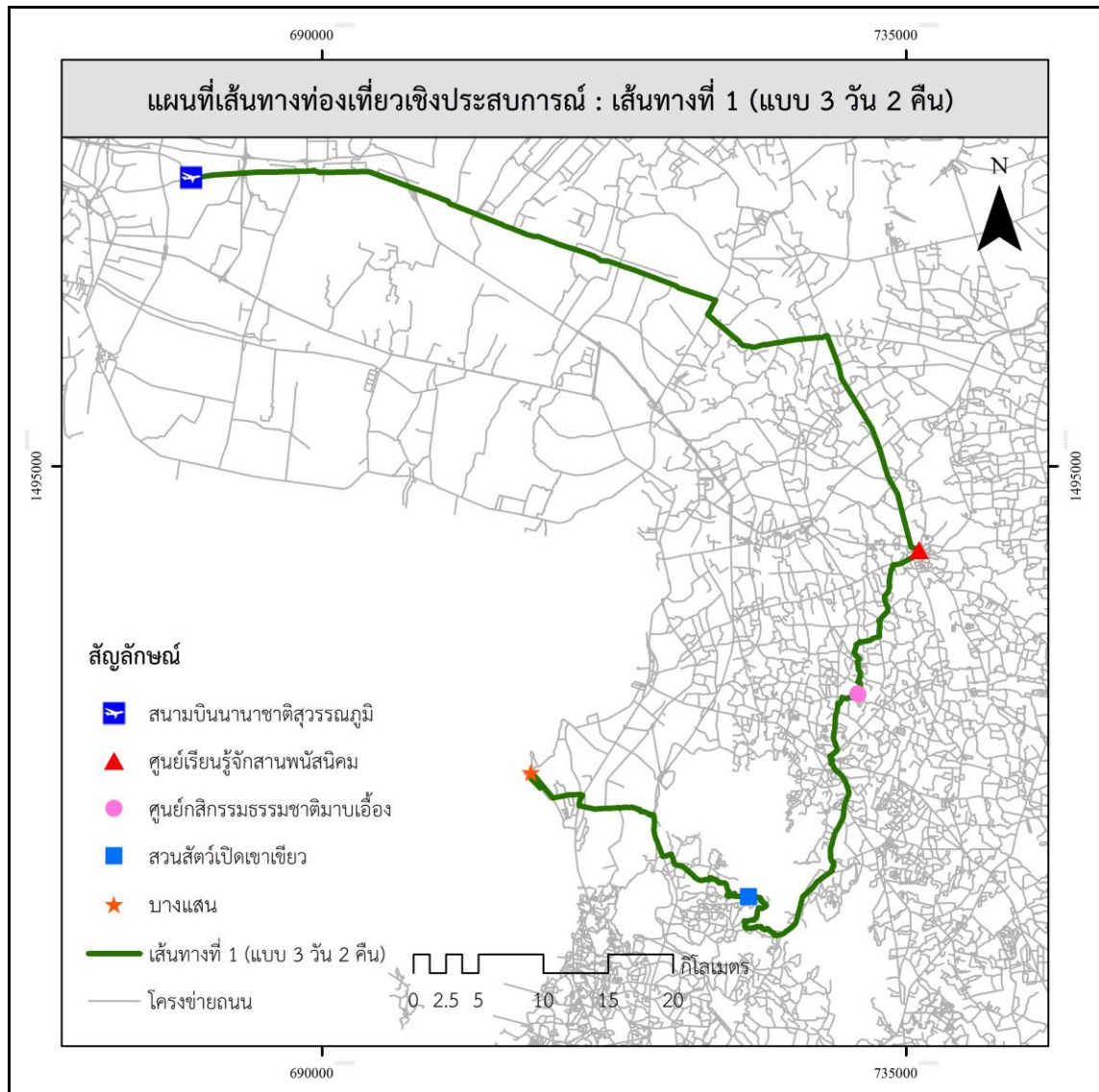
วันที่ 2 ช่วงเช้าเดินทางไปยังชุมชนบ้านน้ำเขียว ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านช้างทูน 59.35 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 46 นาที นักท่องเที่ยวจะได้รับฟังประวัติความเป็นมาของชุมชน พร้อมกับเดินชมบ้านเรือนและวิถีชีวิตของชุมชนที่ผสมผสานความหลากหลายของวัฒนธรรม ทั้งจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิม ที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ในช่วงบ่ายล่องเรือชมความสวยงามของธรรมชาติ ชุมชนชาวประมง และบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมปากแม่น้ำ รวมถึงการชมหอยปากเปิด ที่นักท่องเที่ยวสามารถนำกลับมาทำเป็นอาหารเย็นได้ ในช่วงเย็นเข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ ชุมชนบ้านน้ำเขียว

วันที่ 3 ช่วงเช้า เดินทางไปยังชุมชนบ้านยายม่อมซึ่งอยู่ห่างจากบ้านน้ำเขียว 8.60 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 6 นาที นักท่องเที่ยวจะได้เดินชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนชาวมุสลิมที่มีความน่าสนใจ เรียนรู้กรรมวิธีการแปรรูปอาหารทะเล ได้แก่ การทำปลาโคกแดดเดียว และก้างปลาโคกทอด ซึ่งสามารถซื้อกลับไปเป็นของฝากได้ หรือนักท่องเที่ยวอาจจะลองสัมผัสประสบการณ์ใหม่จากการทำสปาทะเลหน้าเตียง ซึ่งมีน้อยแห่งในประเทศไทย รายละเอียดดังตารางที่ 5-20 และภาพที่ 5-20

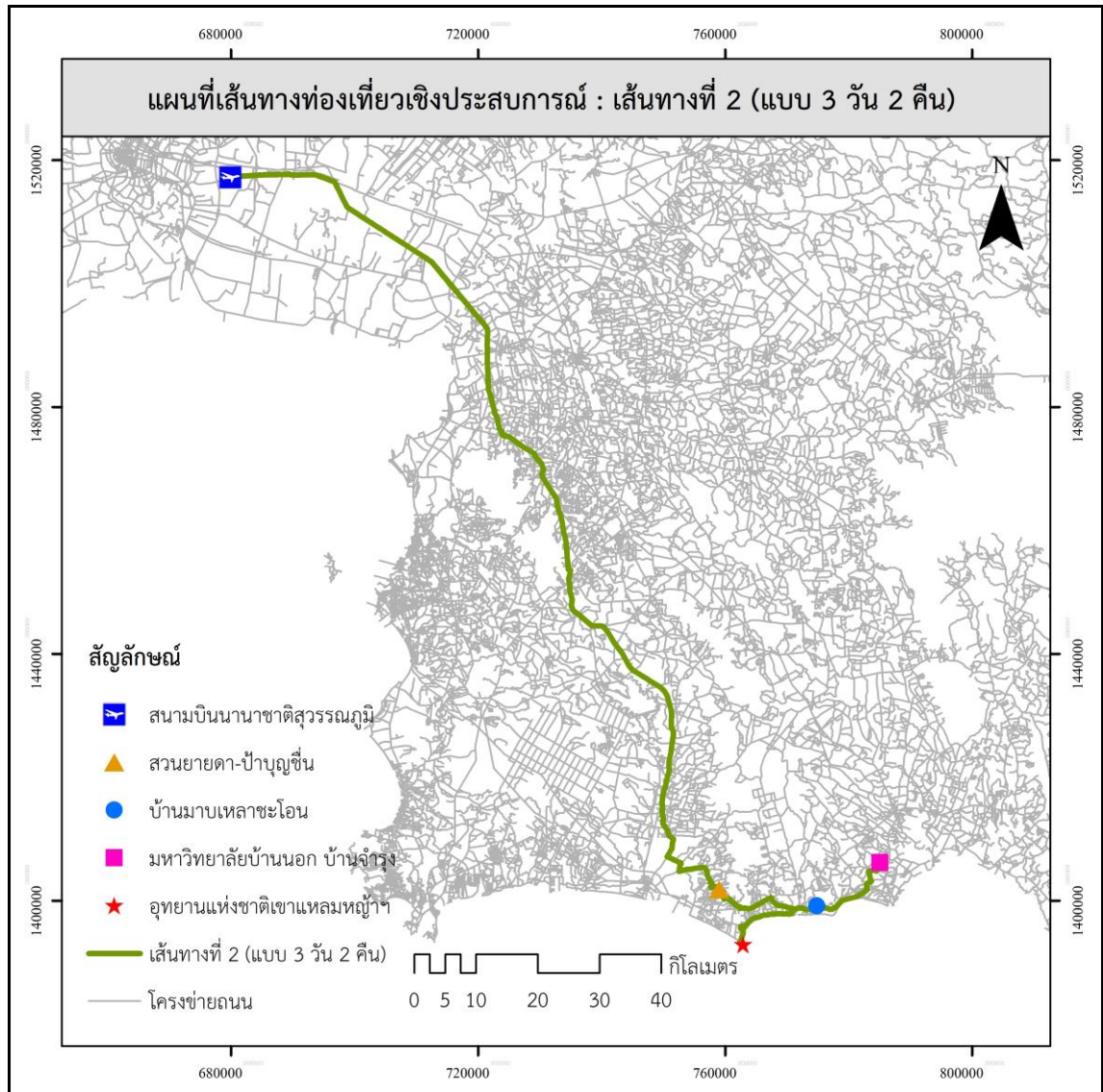
ตารางที่ 5-20 เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน: นิเวศพิพิธภัณฑของ บ้านช้างทูน-ชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้านยายม่อม

วันที่/ เวลา	รายละเอียด/กิจกรรม
1/เช้า	ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ ถึง “นิเวศพิพิธภัณฑของ บ้านช้างทูน นักท่องเที่ยวจะได้รับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชน
1/บ่าย	นักท่องเที่ยวจะได้นั่งรถซาเล้งเจอร์ชมวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และบ้านเรือนของคนในชุมชนเดินทางไปทดลองการร่อนพลอยแบบโบราณดั้งเดิม หรือนักท่องเที่ยวอาจจะทดลองสปาสมุนไพร
1/เย็น	เข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ นิเวศพิพิธภัณฑของ บ้านช้างทูน
2/เช้า	เดินทางมายังชุมชนบ้านน้ำเขียว เข้ารับฟังการบรรยายถึงประวัติของชุมชน และเดินชมบ้านเรือนและพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนในชุมชน
2/บ่าย	ล่องเรือชมความสวยงามของธรรมชาติ ชุมชนชาวประมง และบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมปากแม่น้ำ รวมถึงการชมหอยปากเปิด ที่นักท่องเที่ยวสามารถนำกลับมาทำเป็นอาหารเย็นได้
2/เย็น	เข้าพักแบบโฮมสเตย์ ณ ชุมชนบ้านน้ำเขียว
3/เช้า	เดินทางไปยังชุมชนบ้านยายม่อม เรียนรู้กรรมวิธีการแปรรูปอาหารทะเล ได้แก่ การทำ

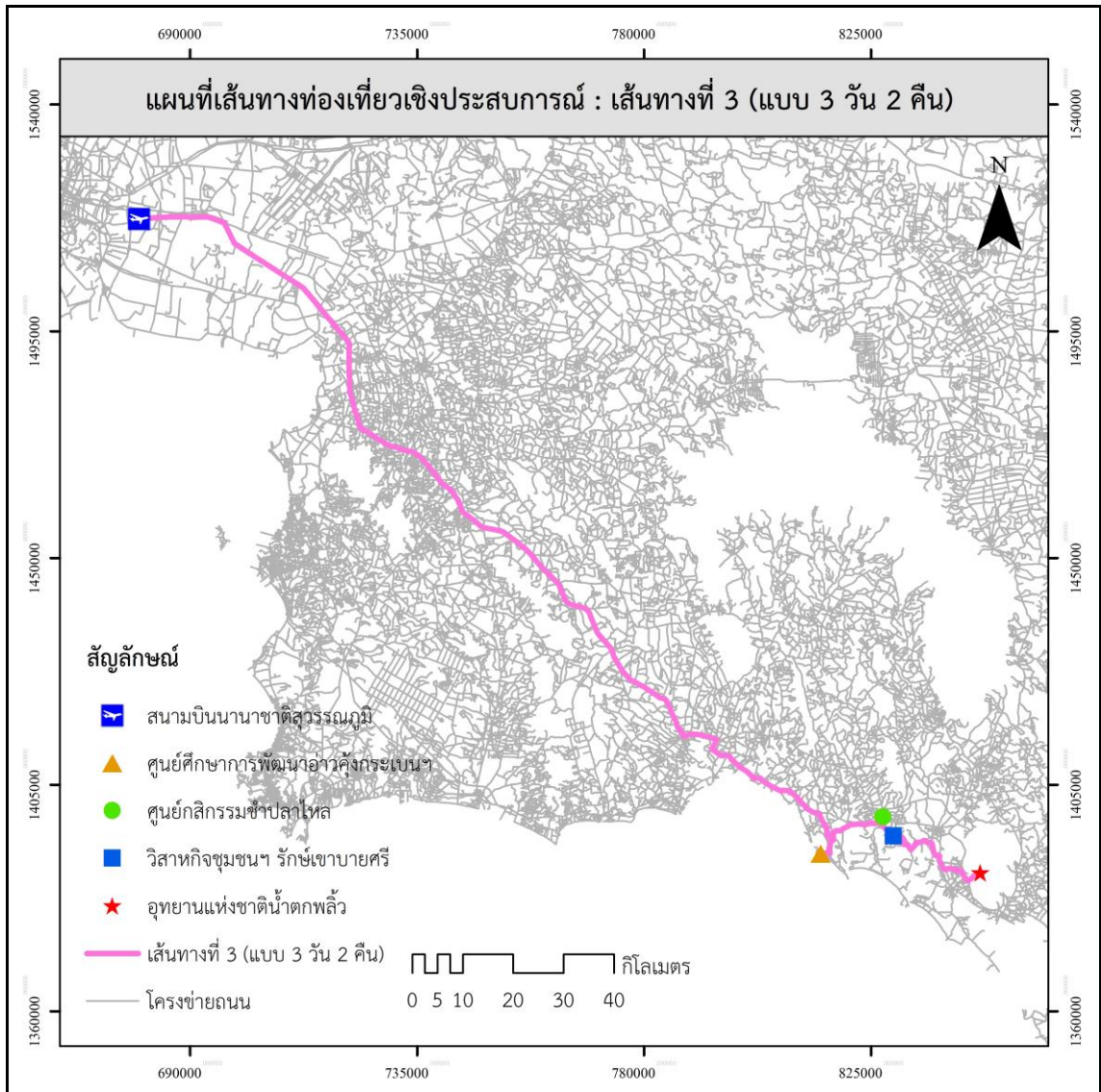
ปลาโคกแดดเดียว และก้างปลาโคกทอด รวมทั้งสัมผัสประสบการณ์ใหม่จากการทำสปา
กะลาหน้าเต็ง และพักผ่อนริมทะเลตามอัธยาศัย

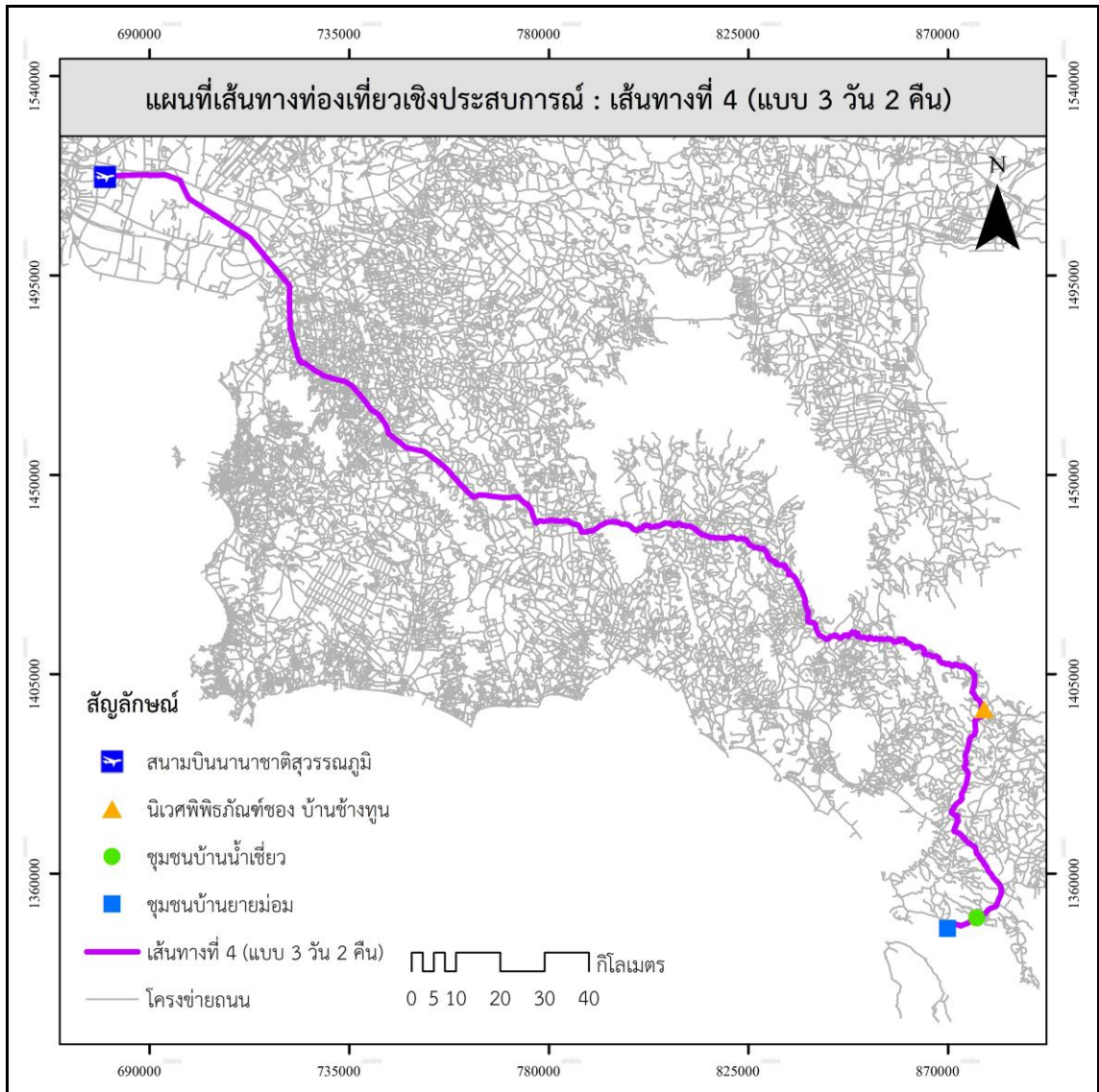
ภาพที่ 5-17 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 1 ศูนย์เรียนรู้จักสาน
พนัสนิคม-ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว-บางแสน

ภาพที่ 5-18 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 2 สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น-บ้านมาหลาชะโอน-มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

ภาพที่ 5-19 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 3 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ-ศูนย์กสิกรรมชาปลาไหล (สวนผู้ใหญ่นิ่ง)-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักชบาบายศรี-อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว

ภาพที่ 5-20 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 3 วัน 2 คืน: เส้นทางที่ 4
นิเวศพิพิธภัณฑ์ของ บ้านช้างตุน-ชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้านยายม่อม

บทที่ 6

สรุปผล

จากการดำเนินงานของโครงการวิจัย ได้แก่ การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด สามารถสรุปผลและข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 32 แห่ง จังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มากที่สุด คือ จังหวัดตราด ซึ่งพบทั้งหมด 11 แห่ง ได้แก่ ชุมชนหาดทรายดำ ชุมชนบ้านท่าระแนะ ชุมชนบ้านเป็ดดินใน ชุมชนรักษ์คลองบางพระ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง ชุมชนบ้านคันทนา ชุมชนบ้านแหลมเทียน นิเวศพิพิธภัณฑ์ของ บ้านช่างทูน ชุมชนบ้านน้ำเขียว ชุมชนบ้านยายม่อม และชุมชนบ้านแหลมมะขาม รองลงมา คือ จังหวัดระยอง มี 9 แห่ง ได้แก่ สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น สวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชมวิว ฮอร์สไรดิง คลับ บ้านมาบเหลาซาโณ มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจ่ารุง ชุมชนปากน้ำประแส ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง สวนสุภัทราแลนด์ และศูนย์กิจกรรมสมุนไพรโตเขาขุนอินทร์ ในขณะที่จังหวัดจันทบุรี มี 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ชุมชนไร่แผ่นดิน (อบต.บางชัน) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์กิจกรรมฆ่าปลาไหล และวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี ส่วนจังหวัดชลบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์น้อยที่สุด ซึ่งพบ 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม สวนสัตว์เปิดเขาเขียว และหมู่บ้านช่างพญา

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ประเมินจากเกณฑ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 61 คะแนน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ศักยภาพสูง มีคะแนนมากกว่า 41 คะแนน กลุ่มที่ 2 ศักยภาพปานกลาง มีคะแนนระหว่าง 21 - 40 คะแนน และกลุ่มที่ 3 ศักยภาพต่ำ มีคะแนนน้อยกว่า 20 คะแนน จากการศึกษาพบว่า ใน 4 จังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในกลุ่มศักยภาพสูงทั้งสิ้น 21 แห่ง ศักยภาพปานกลาง 9 แห่ง และ

ศักยภาพต่ำ 2 แห่ง โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีคะแนนสูงสุด 54 คะแนน มี 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง จังหวัดระยอง และบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ทั้ง 2 แห่ง มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของวัฒนธรรม มีรูปแบบการบริหารจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม รวมถึงมีแนวทางการบริหารจัดการในอนาคต ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนรองลงมา (53 คะแนน) ได้แก่ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง และชุมชนบ้านยายม่อม ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนต่ำที่สุด คือ 21 คะแนน ได้แก่ ชมวิว ฮอर्सไรดิงคลับ เนื่องจากยังไม่มีรูปแบบของกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน จึงทำให้มีคะแนนน้อยที่สุด

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้คำนึงถึงเกณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ ลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านของของที่ระลึก เป็นต้น การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน แบบ 2 วัน 1 คืน และแบบ 3 วัน 2 คืน โดยทุกเส้นทางกำหนดให้เริ่มต้นจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นครอบครัว กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งรวมถึงคณะครูจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน โดยนักท่องเที่ยวจะใช้เวลาเพื่อเข้าร่วมกับกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เกิดเป็นความประทับใจ และถ่ายทอดความประทับใจนั้นไปยังบุคคลอื่น

เส้นทางการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นจากงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับนักท่องเที่ยวในการวางแผนการเดินทาง หรือบริษัทนำเที่ยวสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้า อย่างไรก็ตาม เส้นทางการท่องเที่ยวทั้งหมดนี้เป็นเพียงตัวอย่างที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดแนวคิดในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถปรับให้สอดคล้องความต้องการและระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวมี

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สังขกร. 2554. แหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวตลาดใหม่. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.sri.cmu.ac.th/~cct/wp-content/uploads/2012/12/แหล่งท่องเที่ยว.pdf>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2556ก. โครงการศึกษาสถานการณ์และโอกาสการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวกลุ่ม Eco & Adventure.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2556ข. ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2558, จาก <http://tourisminvest.tat.or.th/งานวิจัย/การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2556. สถิตินักท่องเที่ยว. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2558, จาก <http://tourism.go.th/home/listcontent/11/221/276>
- ฉันทิช วรรณอนอม. (2554). การวางแผนและการจัดนำเที่ยว. กรุงเทพฯ: วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น.
- ชญา ณรงค์ฤทธิ. 2547. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2557. แนวทางการปฏิรูปการท่องเที่ยวไทย. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.tatreviewmagazine.com/web/menu-read-web-etatjournal/menu-2014/menu-2014-oct-dec/615-42557-reform>
- ไทยพัลลิเก้า. 2556. “ฟิลิป คอตเลอร์” เจ้าของแนวคิด Marketing 3.0 เปิดคอร์ส “Values Driven Marketing”. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2558, จาก <https://th-th.facebook.com/KLYuththkarTlad/posts/663936063699726>
- ธัญญา พรหมบุรุษย์ และนฤมล กิมภากรณ์. 2558. ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพ ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย: เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 10 (1), 71 – 87.
- บังอร ฉัตรรุ่งเรือง. (2554). การวางแผนและการจัดรายการนำเที่ยว. กรุงเทพฯ: สยาม บั๊คส์.
- ภัทรพร ทิมแดง และ วินัย ปัญจจรศักดิ์. 2554. โมเดลการตลาดเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. วารสารสมาคมนักวิจัย. 16 (3), 89 -101.
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. 2556. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย 33(2), 329-364.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. 2554. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ต่อยอด เพิ่มคุณค่า หาจุดต่าง. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2558, จาก http://www.etatjournal.com/upload/245/9_Creative_Tourism.pdf

- ศรัญญา วรากุลวิทย์. 2546. ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรรรเสรีญ เวงรังษี. 2556. ท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการด้านการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปี พ.ศ. 2556-2559. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2558, จาก http://th.aectourismthai.com/images/blog/aecnews/file_20130626161724.pdf
- สามารถ มะสัง. 2557. การท่องเที่ยวด้วยคุณภาพ : เหตุเกิดปัญหาสังคม. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9570000117773>
- สินธุ์ สโรบล. 2555. ความท้าทายของโจทย์วิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวชุมชนในทศวรรษหน้า. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ 5(6), 109-117.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ. 2552. ตำราเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- Davar, C. 2010. Experiential Tourism and the Cyprus Hotel Experience: A Canadian Perspective, with Suggestions, Ideas, and Opportunities. Retrieved on August 10, 2015, <http://cyhma.com/images/userfiles/file/pasydixe.pdf>.
- Goeldener C.R. and Ritchie J.R.B. 2012. Tourism: principles, practices, philosophies. (12th ed.). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Karwacki, J. 2011. Haven't been there, done that: How Experiential Tourism is Transforming the Travel Experience. Caribbean Sustainable Tourism Conference 2011. Retrieved on August 10, 2015, <http://www.onecaribbean.org/content/files/Experiential%20TravelCarib%20ST%20Conf%20FINAL.pdf>.
- McNamara, J. 2008. GPS for Dummies. Indiana: Wiley Publishing, Inc.
- Northernireland Tourist Board. (n.d.). A practical guide to experiential tourism in Northern Ireland. Retrieved on August 10, 2015, <http://www.nitb.com/portals/2/pageflip/practicalguide/files/inc/practicalguide.pdf>.

UNTAD. 2008. Creative economy report 2008. Retrieved on June 27, 2015,
http://unctad.org/en/Docs/ditc20082cer_en.pdf